№ 43 (2794) ■ Вівторок, 5 березня 2002 року ■ Ціна договірна

На Всеукраїнському конкурсі ЗМІ відзначено тематичний цикл матеріалів «Сім'я» газети «Голос України». «Золоте перо» отримує завввідділу соціальних питань та листів Ольга Клейменова.

(Про конкурс читайте на 3-й стор.).

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Голос України

Газета Верховної Ради України

ЦЬОГО ДНЯ

■ 1750 р. Кирила Розумовського обрано гетьманом Лівобережної України (останнім). ■ 1827 р. Народився класик української літератури байкар Леонід Глібов. ■ 1950 р. На Львівщині у бою з радянськими військами загинув головнокомандувач Української повстанської армії Роман Шухевич (генерал Чупринка). ■ 1953 р. Помер Й. В. Сталін. ■ 1966 р. Не стало російської поетеси Анни Ахматової (Горенко), українки за походженням.

Вибори ніхто не скасує

Підстав для визнання виборів до Верховної Ради України недійсними немає, — заявив на прес-конференції Голова ВР Іван Плющ. Він не виключив, що до судів надходитимуть численні скарги певних суб'єктів виборчого процесу про різні порушення, суди їх розглядатимуть, прийматимуть відповідні рішення. Однак у виборчому законі механізму визнання виборів недійсними нема.

Коментуючи питання щодо процедури імпічменту Президенту України, яке знову ініціюють окремі політичні сили, Іван Плющ зауважив: це питання в рамках регламенту розглянути нинішнім складом парламенту неможливо. Навіть якщо наступного четверга, 7 березня, його буде внесено до порядку денного. Часу на його розгляд не залишається. Останнє пленарне засідання ВР заплановано у квітні вже після парламентських виборів. На ньому лише виступить Голова ВР із доповіддю про підсумки роботи Верховної Ради третього скликання та завдання для нового депутатського корпусу.

Звіт про прес-конференцію читайте в наступному номері «Голосу України».

Ан-140 виходить на вітчизняні авіалінії

Учора з аеродрому Харківського авіаційного заводу піднявся в повітря і взяв курс на Одесу перший серійний літак Ан-140, виготовлений коштом вітчизняного інвестора — ВАТ Лізингова компанія «Укртранслізинг» — і призначений для авіапідприємства «Одеські авіалінії». Це перша, але аж ніяк не остання крилата машина, збудована харківськими авіабудівниками для українських авіаперевізників за безпосередньої участі колег із «Укрзалізниці». Лише нинішнього року для авіаційних підприємств Одеси, Донецька та Харкова планують на цій основі виготовити не менш як десять сучасних Ан-140.

Примітно, що в церемонії передання символічного «ключа від неба», яке останніми роками на внутрішніх лініях майже закрите для українських пасажирів, узяв участь Президент України Л. Кучма. Він запевнив авіабудівників, що докладе ще чимало зусиль для розвитку вітчизняної авіації.

А в другій половині дня Леонід Данилович був присутній на урочистих зборах з нагоди 70-річчя Харківської області, **повідомляє наш власний кореспондент Микола КОСИЙ.**

Коментар

Наш «Голос...» почули

Оприлюднений закон — результат копіткої і цілеспрямованої роботи народних депутатів України Сергія Правденка (головний редактор «Голосу України») з творчих питань) та Івана Чижа (нині голова Державного комітету інформаційної політики, телебачення і радіомовлення України), який ґрунтується, насмілюємося стверджувати, на публікаціях нашої газети.

(Закінчення на 7-й стор.).

ЗА ЗАКОНОМ ДЖУНГЛІВ

На Хмельниччині проживає сьогодні понад 370 тисяч неповнолітніх, у тому числі 44 тисячі дітей — у багатодітних сім'ях, 16 тисяч — у неблагополучних, 1300 —круглі сироти. Як вони живуть сьогодні, що їх чекає завтра і чи взагалі те завтра буде?..

(Закінчення на 9-й стор.).

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

У номер

Настрій депутатів — бойовий

«Який у вас настрій?» — запитав депутатів на початку погоджувальної ради Голова Верховної Ради Іван Плющ. «Бойовий!» — хором відповів зал. І це не дивно, адже нинішній пленарний тиждень є практично останнім перед парламентськими виборами. Не дивно і те, що в розпал передвиборної кампанії погоджувальна рада розпочалася не із законотворчого, а політичного питання: депутат Олександр Єльяшкевич запропонував провести спеціальне засідання Верховної Ради, присвячене обнародуванню результатів останніх експертиз плівок екс-майора держохорони Миколи Мельниченка.

(Закінчення на 2-й стор.).

П'ятиріччя особливого партнерства

Підсумки п'ятирічного співробітництва Києва з Північноатлантичним альянсом у сфері оборони та безпеки підбивають на конференції Україна—НАТО, що розпочалася вчора в Берліні. В ній беруть участь міністр закордонних справ України Анатолій Зленко, глава оборонного відомства Володимир Шкідченко, секретар Ради національної безпеки та оборони Євген Марчук, а також генсек НАТО Джордж Робертсон і генсек Ради Євросоюзу Хав'єр Солана.

Нагадаємо, що фундаментом плідних і цілеспрямованих відносин між Києвом і Брюсселем стала підписана п'ять років тому Хартія про особливе партнерство. Забезпечити виконання цього історичного документа нині покликана Держпрограма співробітництва України з альянсом на 2001—2004 роки, яка охоплює співпрацю в політичній, військовій, військово-технічній, економічній, науковій та екологічній сферах.

Члени ПАРЄ вже стурбовані

Передвиборна моніторингова місія Парламентської асамблеї Ради Європи висловила стурбованість з приводу повідомлень про деякі речі, що супроводжують нинішню виборчу кампанію. В документі, розповсюдженому за результатами роботи місії у Києві, зокрема, йдеться: «...Делегація була надзвичайно стривожена численними звинуваченнями у зловживанні владою через грубе застосування урядових ресурсів — те, що в Україні називають «використанням адміністративного ресурсу» —пропрезидентськими силами, особливо в регіонах...

(Закінчення на 16-й стор.).

Ручка, камера, мікрофон

Підбито підсумки всеукраїнського конкурсу засобів масової інформації «Рада» під егідою Української асоціації парламентських журналістів. Учасники конкурсу, який проводився вперше, змагалися за краще висвітлення проблем становлення і розвитку парламентаризму в Україні, демократії загалом та діяльності органів самоврядування.

(Закінчення на 3-й стор.).

Спорт

Негусто, але краще, ніж у Солт-Лейк-Сіті

Легка атлетика. Відень. Тут відбувся зимовий чемпіонат Європи. Найбільше медалей (5 золотих, 3 срібні і 3 бронзові) здобули іспанці, які вибороли командну першість. Україна з двома медалями була одинадцятою. Негусто, але краще, ніж на недавній зимовій Олімпіаді. Чемпіонкою у штовханні ядра з відмінним результатом (19 м 76 см) стала Віта Павлиш. Спринтер Анатолій Довгаль здобув бронзову нагороду на дистанції 60 м.

На знімку: чемпіонка Європи-2002 Віта Павлиш.

Спортивну добірку читайте на 9-й сторінці.

Фото Романа ПЕТРИВА (УНІАН).

P. S. **На 1 лютого заборгованість у зарплаті в економіці становить 2,637 млрд. грн.**

Настрій депутатів — бойовий

(Початок на 1-й стор.).

Депутат заявив, що парламент зобов'язаний це зробити. Інакше, якщо спеціальне засідання не відбудеться сьогодні, 5 березня, О. Єльяшкевич попередив, що «залишає за собою право на адекватні дії і у стінах Верховної Ради, і за її межами». Однак І. Плющ наголосив: за регламентом кожний народний депутат має право лише пропонувати розглянути те чи інше питання, а розглядати його чи ні — вирішує парламент.

Потім під час погоджувальної ради депутат О. Єльяшкевич заявив, що рішення про проведення спеціального засідання парламенту було прийнято тимчасовою слідчою комісією ВР у «справі Гонгадзе». Погоджувальна рада вирішила: якщо до ранку 5 березня тимчасова слідча комісія під проводом О. Жира подасть Голові Верховної Ради протокол рішення про проведення звіту цієї комісію у Верховній Раді, це питання буде поставлено на голосування на ранковому засіданні ВР. І якщо за це проголосують більш як 226 депутатів, у парламенті відбудеться спеціальне засідання, присвячене останнім експертизам плівок М. Мельниченка.

Порядок денний на пленарний тиждень 5—7 березня, складений за пропозиціями парламентських комітетів, дуже насичений. Парламент, зокрема, планує визначитися з низки проектів законів, внесених Президентом та урядом України як невідкладні. Так, у вівторок, 5 березня, депутати планують обговорити проекти змін до деяких законів України про операції з металобрухтом, до законів про пенсії за особливі заслуги перед Україною, до деяких законів України з питань оподаткування, щодо проектів міжнародної технічної допомоги, щодо центрів соціальних служб для молоді, до деяких законів з питань утворення місцевої міліції та інші.

6 березня парламент обговорить законопроекти про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям закону про політичні партії України, зміни до Господарського процесуального кодексу України, зміни до закону про передачу об'єктів права державної та комунальної власності, проекти законів про умови пріоритетного розвитку вітчизняної легкої та деревообробної промисловості, про політичну опозицію та інші.

7 березня, в останній день голосування перед наступними парламентськими виборами, депутати планують визначитися з низки законопроектів у другому та третьому читаннях, повернутих до парламенту з пропозиціями Президента та раніше обговорених питань. Зокрема, передбачається проголосувати у повторному розгляді з пропозиціями Президента України закони про Фонд державного майна України; про військову службу правопорядку у Збройних Силах України; зміни до законів про господарські товариства, про державне мито, зміни до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо відповідальності за порушення виборчих прав громадян.

Незважаючи на те, що робота парламенту третього скликання вже практично завершується, в орієнтовному порядку денному на 7 березня є проект постанови ВР про утворення тимчасової слідчої комісії ВР для розслідування обставин порушень конституційних прав людини на таємницю телефонних розмов.

12 березня у парламенті відбудеться день уряду України, на якому депутати заслухають звіт Кабінету Міністрів України про хід виконання парламентської постанови від 7 червня 2001 року «Про інформацію Кабінету Міністрів України про стан і формування цін та тарифів у житлово-комунальній сфері». Решту часу, що залишився до парламентських виборів, нинішні народні депутати працюватимуть у комітетах, фракціях і округах.

Юліана ШЕВЧУК.

Шанхайське диво

Ознайомленням з ним завершився офіційний візит української парламентської делегації, очолюваної Головою Верховної Ради України Іваном Плющем, до Китайської Народної Республіки. Стрімкий розвиток міста Шанхай, і зокрема його нового району Пудун, вражає. Так, що навіть слово «диво» не може здатися компліментом у визначенні цього явища.

Такою оцінкою побаченого й почутого під час зустрічей з керівництвом і району Пудун, і самого Шанхая поділився Голова Верховної Ради України Іван Плющ.

Достатньо сказати, що минулого року ВВП міста зріс на 10,2 відсотка і становив 59,7 мільярда доларів США, а в розрахунку на душу населення — 4500 доларів. Це найвищий показник у материковому Китаї. Майже 22 відсотки дає лише один з районів Шанхая — Пудун. Тут працюють 7200 підприємств з іноземними інвестиціями на суму 15 мільярдів 800 мільйонів доларів США. 6 тисяч проектів у різних галузях реалізуються з участю національних інвестицій на суму 3,4 мільярда доларів. Загальні капіталовкладення в один район міста Пудун за останні десять років сягають понад 36 мільярдів доларів. Це майже стільки, скільки весь бюджет України.

Завдяки чому досягнуто такого шаленого розвитку економіки? Саме пошуки відповідей на це запитання робили зустрічі з керівництвом Шанхая і району Пудун неоціненно важливими для української парламентської та бізнесової делегацій, журналістів.

Шанхай належить до чотирьох китайських міст центрального підпорядкування. Адміністративно поділяється на десять міських районів, новий район Пудун, дев'ять приміських районів та повітів, де загалом мешкають більш як 13 мільйонів чоловік. Тут сконцентровано найпотужніші промислові підприємства регіону. А сам район Пудун, з яким ознайомилася українська делегація, має чотири спеціальні економічні зони розвитку — фінансово-комерційну Луцзяцзуй, вільної торгівлі Вайгаоцяо, зону високих технологій Чжанзян та експортного виробництва Цзіньцяо. В районі функціонує також найбільша в Азії Шанхайська фондова біржа.

Пудун утворено за спільним рішенням ЦК КПК і Держради КНР в 1990 році задля впровадження нових прогресивних форм господарювання, управління та підготовки кадрів. Податок району на початку розвитку становив лише 2 мільйони доларів США. Пільговий податковий режим тут зберігається і нині. Центральний уряд проводить політику пріоритетного фінансування району. Це, а також запровадження високих технологій в усіх сферах виробництва, залучення національних та іноземних інвестицій спричинили справжній економічний злет.

Його своєрідними символами можна назвати телевізійну вежу «Перлина Сходу», збудовану за три роки. Три кулі-перлини на висоті 90, 263 і 350 метрів, ніби сходинки розвитку самого Шанхая, вражають своєю монументальністю і водночас легкістю, ніби линуть серед хмарочосів у космічний простір. Так само, як і цей економічний рай. Такими порівняннями ділилися між собою ми, українці, по-доброму заздрячи вмінню зростати.

У суботу українська делегація парламентаріїв та бізнесменів повернулася до Києва. Кожен має ідеї, проекти і бажання створити в Україні економічний рай. Докладніше про це — в одному з наступних номерів газети.

Світлана ПИСАРЕНКО.

У комітетах ВР

Замість декрету 1919 року

Комітет Верховної Ради з питань будівництва, транспорту і зв'язку рекомендував парламенту прийняти в першому читанні проект закону про похоронну справу. Досі це питання законодавчо регулювалося Декретом Ради Народних Комісарів УРСР ще від... 1919 року та низкою актів і розпоряджень, які вже давно застаріли.

Як **повідомляє Інформуправління ВР**, документ передбачає державні гарантії поховання померлих громадян. Зокрема пропонується забезпечити рівність прав громадян на поховання їх тіла після смерті незалежно від раси, кольору шкіри, політичних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними та іншими ознаками. Законопроект запобігає виникненню випадків неоховання померлих громадян та визначає компенсацію державою частини витрат на поховання.

Згідно з законопроектом земельні ділянки на кладовищі чи колумбарії для поховання померлого мають надаватися безоплатно. Документ також передбачає створення рівних умов для підприємств усіх форм власності під час надання ритуальних послуг населенню.

Комітет запропонував виключити із законопроекту такий вид поховання, як розвіювання праху померлого з огляду «на відсутність відповідних медичних досліджень щодо його нешкідливості для життя та здоров'я населення та оточуючого середовища». Депутати також звернули увагу, що поза увагою залишилася проблема поховання домашніх тварин.

Злочинці «сидітимуть» удома

Комітет Верховної Ради у закордонних справах рекомендує парламенту схвалити поданий Президентом України законопроект про ратифікацію договору між Україною та Китайською Народною Республікою про передачу засуджених для відбування покарання. Необхідність ратифікації цього договору, який було підписано 21 липня 2001 року в Києві, випливає з вимог Закону України «Про міжнародні договори України».

Як **повідомляє Інформуправління ВР,** учасники цього договору домовляються передавати на запит один одному засуджених, які відбувають покарання у місцях позбавлення волі за злочини на території держави винесення вироку та мають громадянство другої сторони, для відбування покарання у державі виконання вироку. Відповідно до документа держава винесення вироку і держава виконання вироку мають право звертатися одна до одної з проханням про передачу. При цьому засудженому також надається право звернення з подібним проханням до будь-якої із сторін відповідно до положень цього договору.

Договір встановлює умови, за яких засуджена особа передається і передбачає випадки, коли передача засудженого не здійснюється. Документом також передбачено право застосування амністії або помилування до переданих засуджених осіб.

На думку парламентського комітету, законопроект про ратифікацію Договору між Україною і КНР про передачу засуджених для відбування покарання в разі його прийняття створить додаткові гарантії прав захисту громадян України, сприятливіші умови для повернення правопорушників до нормального життя в суспільстві.

Вибори-2002

Заважають і компрометують

Слідом за народним депутатом Олександром Рябченком про намагання спонукати населення Дніпропетровщини голосувати за висуванців певних політблоків заявив іще один кандидат — відомий підприємець Віктор Веретенников.

За його словами, «небажаним» кандидатам заважають зустрічатися з виборцями та вести свою агітаційну роботу. Нечесні «оратори» і «агітатори» вже вдаються до брудних технологій, компрометують і переслідують кандидатів у народні депутати.

Микола НЕЧИПОРЕНКО.

Б'ють не випадково

У Слов'янську Донецької області скоєно напад на народного депутата України Валентина Зубова, який очолює обласний штаб виборчого блоку Юлії Тимошенко. Потерпілий отримав тілесні ушкодження середнього ступеня тяжкості. За фактом побиття міліція порушила кримінальну справу.

Валентин Зубов зустрічав поїзд Київ—Луганськ, котрим йому мали передати пакет із відеокасетами і документами, серед яких — і детальний план поїздки лідера блоку до Донецької області. На пероні вокзалу народного депутата повалили троє невідомих добре одягнених і спортивної статури молодиків і почали завдавати ударів ногами. Посилку із Києва нападники прихопили із собою.

Начальник лінійного відділу міліції станції Слов'янськ Микола Мотов підтвердив кореспондентові «Голосу України» факт нападу. Особи нападників встановлюються. Слідство розраховує на свідків, оскільки на той час на вокзалі було людно.

В обласному штабі вважають, що говорити про «випадковий» характер нападу нема підстав, бо про те, що народний депутат збирався зустріти поїзд, крім нього, знали лише двоє осіб. У міліції кажуть, що поруч із політичною відпрацьовують також і інші версії злочину.

До речі, у понеділок у Слов'янському міському суді продовжилися слухання у справі вбивства журналіста Ігоря Александрова. Слідство і надалі стверджує, що директор телекомпанії став жертвою помилково.

Ліна КУЩ.

Фотофакт

Міністр оборони України генерал армії Володимир Шкідченко за дорученням Президента України вручив орден «За мужність» III ступеня першому командиру українського миротворчого батальйону в Південному Лівані полковникові Олегу Хавронюку.

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Подяка

Правління Київського міського благодійного фонду підтримки народних депутатів України та членів їхніх сімей імені В. Гетьмана висловлює щиру подяку Голові Верховної Ради України Плющу Івану Степановичу за підтримку діяльності КМБФ імені В. Гетьмана та підтримку членів сімей народних депутатів України.

***

Правління Київського міського благодійного фонду підтримки народних депутатів України та членів їхніх сімей імені В. Гетьмана висловлює щиру подяку заступникові Голови Верховної Ради України Гавришу Степану Богдановичу за підтримку діяльності КМБФ імені В. Гетьмана та за вчасне й термінове забезпечення ліками народних депутатів України та членів їхніх сімей.

Ручка, камера, мікрофон

Конкурси

Заступник голови журі конкурсу «Рада» Микола Міщенко та відповідальний секретар журі Мирослава Збожна вручають нагороди журналістам «Голосу України».

(Початок на 1-й стор.).

Журі конкурсу, очолюване народним депутатом України, головним редактором газети «Голос України» Сергієм Правденком, розглянуло понад 80 телевізійних та радіопрограм, друкованих творів і визначило переможців у номінаціях: «Становлення засад демократизму і парламентаризму в Україні», «Репортаж з виборчого округу», «Лідер».

Варто відзначити, що поряд зі столичними журналістами Мирославою Збожною, Олександром Клименком, Віталієм Науменком лауретами стали їхні колеги зі Львова Катерина Левицька, Олена Бабій з Івано-Франківська, дипломантами — Тетяна Успенська з газети «Кримська Світлиця», Людмила Кудріна — «Приазовский рабочий» з Маріуполя, заслужений журналіст України Ніна Зотова з Харкова.

Дипломи, медалі та цінні подарунки також одержали журналісти «Голосу України» Анатолій Бень, Анатолій Карась, Людмила Коханець, Володимир Королюк, Сергій Лавренюк, Юлія Шевчук за публіцистику під загальною назвою «Поступ Незалежності» до 10-річчя державності України.

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Наші призи — ваші призи!

Вручення «Золотого пера» — найвищої нагороди в галузі журналістики, до якого так довго готувала читачів газета «Голос України», нарешті відбулося в національному палаці «Україна». Як і торік, конкурс було добре організовано Центром соціально-політичних технологій та Національною спілкою журналістів України.

Ураховуючи професійну стереотипність мислення, можна уявити, що більшість колег назвуть церемонію «журналістським Оскаром». Хоча ця аналогія недоречна. Передусім тому, що самодостатні журналісти не бажають бути на когось схожими. Вони ревно обстоюють право на власний неповторний шлях, що його подекуди увінчують «Золоті пера».

... Хто б міг подумати, що лише у столиці мешкає така сила-силенна журналістів та фанатів нашої справи. Близько сьомої вечора до найбільшого Палацу культури з усіх усюд стікалися ріки бажаючих подивитися на переможців Другого Всеукраїнського конкурсу засобів масової інформації. Місць у залі катастрофічно не вистачало.

В ефектному оформленні сцени переважали білий та золотий. У партері було помічено чимало телезнаменитостей, а також керівників провідних ЗМІ. З першого ряду за дійством спостерігали голова Держкомітету інформаційної політики, телебачення і радіо Іван Чиж, голова Комітету Верховної Ради України з питань свободи слова та інформації Олександр Зінченко, посол Росії в Україні Віктор Черномирдін.

Церемонія розпочалася виступом повітряних гімнастів, що, певне, символізувало сміливість служників пера та натхнення високий політ. Потім гімн журналістів проспівав Анатолій Матвійчук —народний артист України, у минулому газетяр. А далі все відбувалося за схемою: нагорода — пісня, нагорода — пісня...

З квітами та дипломами на сцену виходили моделі у сукнях від Олександра Гапчука. Музичне оформлення забезпечив Володимир Бебешко. А пісні виконували Таїсія Повалій, дует «Світязь», Ольга Крюкова, Олександр Пономарьов, Ольга Полякова, оперне тріо теноpів. Російські популярні виконавці Паскаль, Олексій Глизін та Ірина Салтикова також привітали кращих журналістів.

Не перераховуючи всіх найрейтинговіших програм та рубрик, які отримали «слонів», привітаємо усіх разом! А насамперед — наших колег з «Голосу України». Як і 2001 року, журналісти «ГУ» не залишилися без нагород. Серед рубрик, які висвітлюють тему сім'ї та молоді, «Золотим пером» було нагороджено нашу «Сім'ю»: приз отримала заввідділу соціальних питань та листів Ольга Клейменова. До речі, такі бурхливі овації, як «голосоукраїнським» призерам, дісталися ще мало кому.

Ці нагороди також і ваші, дорогі читачі. Адже ви спрямовуєте нас протягом року на праведні діяння, підказуєте теми і не даєте скласти руки. А отже, наш уклін — великій армії відданих шанувальників «Голосу України»!

Ніла ІВАНЕНКО.

Сумна річниця

Рік тому Закарпатська область зазнала катастрофічних руйнувань березневим паводком. Було затоплено чи підтоплено двісті населених пунктів у восьми районах, завдано шкоди житлу, дорогам і мостам, дамбам, лініям електропередач та зв'язку, залізницям, від стихії постраждали майже 320 тисяч закарпатців. Як і під час листопадового паводка 1998 року, були людські жертви. Тому ці трагічні дати вирішено відзначити як дні скорботи, **повідомляє наш власний кореспондент Іван Гудзоватий.**

Хоча цьогорічні погодні умови поки що підстав для хвилювання не дають, підвищення рівня води на один—два з половиною метра, **повідомляє прес-служба МНС,** очікується в річках Закарпатської, Львівської та Івано-Франківської областей.

Фотофакт

У тридцятикілометровій Чорнобильській зоні відчуження провадять роботи з відвернення винесення з неї радіонуклідів під час весняного паводка.
На знімку: гідрологічні роботи на Прип'яті.

Фото Сергія КУЗНЕЦОВА (Укрінформ).

... За відсутністю складу злочину

Резонанс

«Голос України» кілька разів писав про ситуацію, що склалася навколо ВАТ «Ексімнафтопродукт», очолюваного Героєм України Володимиром Філіпчуком. Ми піддавали сумніву, зокрема, правомірність порушеної 20 грудня минулого року кримінальної справи щодо його посадових осіб за фактом «навмисного ухилення від сплати податку в особливо великих розмірах».

І ось стало відомо, що її припинено за відсутністю складу злочину. Постанову про це виніс старший слідчий головного відділу податкової міліції ДПІ Одеси Євген Яровий, не без втручання керівництва ДПА України.

З'ясовано, що в інвестуванні будівництва житла для військовослужбовців та їхніх сімей «у діях посадових осіб ВАТ «Ексімнафтопродукт» був відсутній будь-який намір, спрямований на ухиляння від сплати податків». У цьому можна було переконатися й без порушення кримінальної справи, якби самі податківці-міліціонери ознайомилися з результатами перевірок, проведених упродовж 1997—2001 років.

То чому ж тоді «розкручувалася» кримінальна справа? На чиєсь замовлення? І чому посадовці з податкової міліції поспішили про все оте широко повідомити ЗМІ, немало з яких інформували загал необ'єктивно, упереджено? А тепер, коли справу припинено, вони набрали у рот води.

Є серед ЗМІ й такі, що, як і «Голос України», не повірили на слово, правильно оцінили ситуацію й виступили на захист безпідставно обвинувачуваних. Ще раз із задоволенням повідомляємо акціонерам ВАТ «Ексімнафтопродукт»: жодної загрози фінансовому стану вашого акціонерного товариства, а тим паче — існуванню, нема.

Георгій ВОРОТНЮК.

Одеса.

То чому ж «розкручувалася» кримінальна справа?

У номер

■ *Врожай-2002*

Сійся, родися!

Майже два мільйони тонн зерна планується зібрати цього року на полях Кіровоградщини. За словами начальника обласного управління сільського господарства та продовольства Юрія Литвина, це дещо менше, ніж мали торік.

Зважаючи на перипетії погоди, нині особлива увага приділяється озимині. Останні перевірки засвідчили, що 75 відсотків площ (а це понад 345 тисяч гектарів) у доброму і задовільному стані. А 13 відсотків — доведеться пересівати, *повідомляє наш власний кореспондент Олег БОНДАР.*

Тим часом на Запоріжжі, скориставшися сприятливими погодними умовами, аграрники вже засіяли понад 13 тисяч гектарів ярими зерновими. Чотири тисячі гектарів — на рахунку хліборобів Якимівського району, *повідомляє наш власний кореспондент Олександр АБЛІЦОВ.*

■ *Актуально*

Тиснути на ЗМІ заборонено

В Україні заборонено будь-який тиск будь-яких структур на діяльність телерадіоорганізацій, заявив під час зустрічі з представниками передвиборної моніторингової місії Парламентської асамблеї Ради Європи голова Нацради з питань телебачення і радіомовлення Борис Холод.

А Нацрада під час передвиборної кампанії якраз і покликана захищати телерадіоорганізації від будь-якого тиску.

Крім того, члени Нацради зустрілися з послами: США —Карлосом Паскуалем, Великої Британії — Роландом Сміттом і Німеччини — Дітмаром Штудеманном.

Члени Нацради повідомили послів, що чинне законодавство нашої держави не передбачає ретрансляції програм зарубіжних станцій українськими мовниками без відповідних міжнародних угод. А також підтвердили намір всіляко сприяти прискоренню ратифікації Верховною Радою Європейської конвенції про транскордонне телебачення. Це дало б змогу узгодити українське законодавство країни з європейськими нормами.

Відповідаючи на запитання послів, члени Нацради зазначили, що радіо «Континент» позбавила ліцензії не Національна рада, а суд. Проте «Континент» і досі веде мовлення на частоті, яка, за рішенням Національної ради про визначення переможця ліцензійного конкурсу, належить телерадіокомпанії «Онікс».

■ *Проблема*

Надзвичайний стан на шахтах

Держнагляд з охорони праці запровадив у Дніпропетровській області особливий режим контролю за роботою шахт холдингової компанії «Павлоградвугілля», а також рудників, металургійного та гірничих комбінатів Кривого Рогу. І в Західному Донбасі, і в Кривбасі переважно працюють за технологіями, які не гарантують безпеки для людей. Трагічні випадки у Павлоградському басейні нині трапляються вдвічі частіше, ніж рік тому. А «лідерами» за кількістю виробничих травм і загибеллю робітників на робочих місцях стали «Криворіжсталь», рудоуправління «Суха Балка» і Південний гірничо-збагачувальний комбінат, *повідомляє наш власний кореспондент Микола НЕЧИПОРЕНКО.*

■ *Служба 01*

Обережно: невимкнена праска!

Саме вона стала причиною пожежі в будинку-інтернаті, що в Новій Боровій на Житомирщині. На допомогу місцевим пожежним прибули підрозділи сусідніх частин. Завдяки вмілим діям вогнеборців значних збитків уникнуто. Але найголовніше — обійшлося без жертв: всіх дітей вчасно евакуйовано. А кошти на ремонт приміщення облдержадміністрація виділила того ж дня, *повідомляє наш власний кореспондент Олексій КАВУН.*

Колектив працівників апарату Верховної Ради України висловлює щире співчуття колишньому заступникові завідуючого відділом контролю апарату Байдюку Анатолію Леонтійовичу з приводу тяжкої втрати — смерті його батька

Леонтія Юхимовича.

Бідність в Україні: хто винний і що робити?

Загальна характеристика бідності

Соціологічні словники під бідністю розуміють відсутність матеріальних і культурних ресурсів для підтримання здорового існування людини. «Абсолютна» бідність стосується браку основних необхідних умов для підтримання фізичного життя — харчування й житла.

«Відносна» бідність дає уявлення про зіставність не тільки з фізичними потребами, а й з нормами і сподіваннями суспільства. Один буржуа може бути «бідний» порівняно з іншим буржуа, але це до реальної бідності як соціального явища не має стосунку. Тут не йдеться про брак засобів для підтримання фізичного та інтелектуального відтворення життя людей.

Категорія бідності посідає головне місце в кожному дослідженні соціальної нерівності. Бідність — це показник класових відносин, бо бідність одних людей безпосередньо пов'язується з нагромадженням багатств у інших.

У суспільстві, де нормальне виробництво, за соціально справедливого розподілу вироблюваного багатства бідність може бути лише відносна, але не абсолютна. Граничний прояв бідності — це злидні, тобто граничні нестатки, майже цілковита недостатність життєвих засобів.

На жаль, Україна в результаті «демократичних реформ» перетворилася на країну з високим і дедалі вищим рівнем абсолютної бідності. Десятки мільйонів людей в Україні не з власної волі не мають найнеобхіднішого: житла, їжі, одягу, можливості забезпечити здоров'я, навчання та інші життєві потреби сучасного суспільства. Бідність в Україні так розрослася, уразила всі шари суспільства, її глибина за десять років реформ стала такою очевидною, що приховати це суспільне явище вже неможливо.

І реформатори-демократи, котрі обманом забрали в народу владу, змушені визнати проблему бідності в контексті політики соціально-економічних перетворень і стратегії реформ. Саме під таким заголовком у «Посланні Президента України до Верховної Ради України» є чималий розділ, де Президент не тільки визнає проблему бідності, а й наголошує, що бідність «... перетворилася на один із найважливіших чинників формування соціальної напруги і соціальної нестабільності в суспільстві, стрімкого зниження народжуваності, зростання обсягів еміграції, включаючи нелегальну, погіршення стану здоров'я та зростання смертності, посилення процесів депопуляції». Однак у «Посланні...» Президента є й сильніші визнання, страшні за своєю суттю і жорстокі, як вирок майбутньому народу України. Ось вони: «В Україні формуються передумови так званої хронічної «спадкоємної» бідності — діти бідних сімей приречені на таке ж бідування у дорослому житті; вони не мають можливості належним чином задовольнити необхідні потреби своїх нащадків, і ті теж будуть бідними. Отже, сьогодні бідність загрожує перетворитися і на проблему майбутнього».

Це визнання свідчить про те, що запропонована реформаторами форма і способи життєустрою України не мають майбутнього. Цей проект не витримав вимог часу і критеріїв історичного прогресивного розвитку суспільства. Капіталізм реформаторів не поліпшив життя людей, опустив його нижче рівня забезпеченості за соціалізму на кілька десятиліть назад. Адже за нинішнього капіталізму бідними стали не тільки окремі громадяни та їхні родини, а й суспільство загалом, установи і організації, держава. Усі голосять від бідності! Та й як їй не бути, якщо з усіх життєво важливих показників ми скотилися до п'ятдесятих-шістдесятих років.

Нині в Україні бідні не тільки окремі громадяни, а й школи, суди, лікарні, міліція (крім податкової), армія, дитячі заклади, притулки тощо. Бідність в Україні культивують, відтворюють умисне реформатори-«демократи». Бо бідними легше керувати. Їх легше експлуатувати, маніпулювати їхньою свідомістю, робити з них люмпенів. Від бідності півкроку до злиднів. І ця постійна загроза сильно впливає на поведінку людей. Наші реформатори за своїм світоглядом — західники-ліберали, і вся ідеологія їхніх реформ списана з соціал-дарвінізму Т. Мальтуса, А. Сміта, Д. Рікардо, Ф. Ніцше, Г. Спенсера та інших ідеологів лібералів-ринковиків Заходу. На Заході провідні мислителі-економісти ліберального напряму виправдовували бідність, вважали, що бідність — неминучий наслідок розвитку капіталістичного суспільства. Мальтус вказував, що бідність — універсальна властивість самого людського існування, а ринок оголює й узаконює її. Він був проти державної допомоги бідним, бо вважав, що голод та епідемії — необхідні регулятори чисельності бідних і цьому не можна заважати. Судячи з того, що за 10 років реформ в Україні померло понад 3 млн. осіб, наші реформатори-демократи на чолі з такими визначними лібералами, як Кравчук, Ющенко, Кінах, Медведчук, Плющ, Тігіпко, Пинзеник та інші — гідні учні Мальтуса.

Ніцше писав: «Співчуття, котре дозволяє слабким і гнобленим виживати і мати нащадків, утруднює дію природних законів еволюції. Воно прискорює виродження, руйнує вид, заперечує життя. Чому інші біологічні види тварин залишаються здоровими? Бо вони не знають співчуття». А хіба наші олігархи, що накопичили на своїх рахунках мільярди доларів, у той час, коли їхні співвітчизники не отримують місяцями злиденну зарплату, знають співчуття до бідних? Вони — прямі послідовники Ніцше.

У середині XIX століття серцевиною соціальної ідеології став соціал-дарвінізм. Вихідною засадою тут було визнання того, що бідність — закономірне явище і вона повинна зростати в міру того, як розвивається капіталістичне виробництво. Соціал-дарвіністи (а наші ліберали є такими незалежно від того, якої вони думки про себе) твердили, що бідність — проблема не соціальна, а особиста. Це особистісна проблема, зумовлена нездатністю конкретної людини перемагати у боротьбі за існування.

Г. Спенсер, як ідеолог соціал-дарвінізму, вважав, що бідність — то рушійна сила розвитку особистості. Це справило вирішальний вплив на становлення й розвиток американської соціології, звідки наші реформатори черпають ідеї реформування України. Для багатих бідність — або неминуче зло, або соціальне благо, але джерело соціального прогресу.

Ідеолог сучасного лібералізму Ф. фон Хайєк також вважав, що бідність — закономірне явище у людському суспільстві і потрібна для суспільного розвитку. Він обурювався наявністю державних програм зі скорочення бідності і закликав покласти відповідальність за свою бідність на конкретну особистість.

Уряди реформаторів Пустовойтенка, Ющенка, Кінаха раз у раз намагаються і, скільки вдається, урізають соціальні програми допомоги бідним. Це стало щорічною практикою прийняття Державного бюджету. Отже, погляди лібералів Заходу, тупо списані і помножені на прагнення особистого збагачення наших реформаторів-«демократів», лежать в основі формування бідності в Україні.

Для загальної характеристики бідності слід звернути увагу й на той факт, що стан бідності й злиднів в Україні сягнув загрозливих розмірів. За даними «Послання...» Президента, до категорії бідних в Україні 2000 року належало 27,8% населення (13,7 млн. осіб), до злидарів — 14,2%. Є тенденція до збільшення й поглиблення рівня бідності. У 1999 році — 27,4%, у 2000 — 28,5%. Бідні стають біднішими, а багаті — багатшими, і ринок — то чудовий інструмент для поглиблення й розширення бідності.

Бідність не тільки принижує людину, завдає страждань фізичних і духовних, а ще й ламає волю до опору життєвим труднощам, котрі буквально душать людей, спричинюють соціальну депресію, пригнічують прагнення соціального протесту, вибуху соціального невдоволення. Бідність, пауперизація, люмпенізація суспільства на невизначений час стають причиною соціальної терпимості. Але не завжди! Бо до бідності неможливо звикнути. Вона тимчасово приголомшує, роз'єднує людей, та зрештою зближує, і люди починають об'єднуватися й шукати масового виходу зі свого становища. І хай тоді багаті не кажуть, що з ними поводяться жорстоко, бо спочатку вони, створивши бідність, познущалися з маси, а потім маса познущається з них. Історія підтверджує таке чергування соціальних ролей. Адже головна причина бідності — соціальне розшарування суспільства. Президент у своєму посланні Верховній Раді зазначає, що за міжнародними стандартами Україна належить до країн з високим ступенем нерівності населення за доходами і споживанням.

Представники низки професій (лікарі, вчителі, інженери, науковці), котрі на початку реформ мали середні доходи і відігравали стабілізуючу роль у суспільстві, сьогодні здебільшого опинилися серед «нових бідних». І кінця отій бідності не видно. Однак сильно зростають протестні настрої серед населення. За даними «Послання Президента Верховній Раді», значна частина населення вважає реальною перспективу виникнення конфліктів між багатими і бідними. А 43% населення (2000 р.) вважає, що багаті мають бути покарані. А коли зважити, що, за даними соціологів, протягом 1994—2000 рр. близько трьох четвертих населення України оцінювали свій рівень життя нижчим за середній, то ми маємо не тільки сумну картину бідності нашого народу, а й неминуче виникнення запитань: Хто винен? І що робити? Спробуймо відповісти на них у межах газетної статті.

Хто винний?

Відповідь на запитання, хто винний у масовій бідності народу України, випливає з об'єктивних фактичних обставин. Перше, що впадає в око, — це факт, що масова бідність населення України органічно пов'язана із захопленням політичної влади так званими «демократами»-реформаторами і початком ринкових реформ.

Ось загальнодоступна статистика, що характеризує розподіл робітників і службовців СРСР за розміром заробітної плати у відсотках до загальної чисельності трудящих. У 1986 році зарплату менше 80 рублів (а радянський рубль дорівнював долару) отримували 4,8%, 80—100 рублів —11,2%, 100—140 руб. — 29,5%, 200—300 руб. — 22,7%, 300—400 —7,4%, понад 400 — 3,1%. Якщо врахувати ціни 80-х років, то в країні бідних у нинішньому розумінні слова практично не було. В СРСР були низькі ціни на найнеобхідніші продукти харчування, житлово-комунальні послуги, електроенергію, газ, водопостачання тощо. Це істотно полегшувало становище людей з низькими доходами, майже урівнюючи їх за якісними показниками способу життя з людьми заможними.

Держава цінами «витягала» людину з бідності, і країна перетворювалася на суспільство середнього класу. 1986 року закупівельна ціна на молоко була 42,3 коп. за літр, а роздрібна — 30 коп.

Держава планово формувала ціну таким чином, щоб забезпечити передусім не рівень життя окремих прошарків суспільства, а якість життя всього населення. А що зробили «демократи», прийшовши до влади?

Захопивши владу в Україні 1991 року, ліберали-демократи провели відповідно до ідеології лібералізму низку змін у конституційному ладі, у розподілі доходів і власності, у політиці привласнення національного багатства, у соціальному забезпеченні тощо. Передусім, було здійснено лібералізацію цін, знецінення доходів і заощаджень громадян. Демонтаж державного механізму ціноутворення і лібералізація торгівлі спричинили не створення механізмів ринкової конкуренції, а встановлення контролю над ринком організованих злочинних груп, що отримували надприбутки шляхом накручування цін.

Лібералізація цін призвела до гіперінфляції витрат, котра не тільки дезорганізувала виробництво, а й спричинила знецінення доходів з заощаджень громадян. Попри протести населення, вимоги громадських організацій, попередження спеціалістів про необхідність індексації заробітної плати і заощаджень громадян, які зберігалися в Ощадбанку і купівельна спроможність яких згідно із законом забезпечувалася всіма активами держави, індексацію не було проведено, що призвело до фактичної ліквідації заощаджень переважної більшості населення. При цьому зазначимо, що наші ліберали-демократи не врахували досвід світової економічної теорії і практики, згідно з яким захист доходів і заощаджень громадян від інфляції —то прямий обов'язок держави.

З лібералізацією цін почалося небачене в історії за темпами зростання розшарування суспільства, під час якого виник клас олігархів і «нових українців», часто з подвійним громадянством, а більшість решти населення зіткнулася зі знеціненням довірених державі заощаджень і різким скороченням доходів. І все це заради брехливих ліберальних ідей демократів про формування «вільного власника», «дбайливого господаря», «справедливого розподілу».

Реалізація ліберальних ідей призвела до втрати населенням прав на раніше створене загальнонародне майно, приватизоване невеликим прошарком панівної олігархії. Приватизація, організована лібералами-демократами, — то колосальна афера тисячоліття, здійснена під виглядом «реформ», а насправді — незаконне привласнення, по суті, пограбування найбільшої власності, котра коли-небудь потрапляла до рук злочинців. Афера, здійснена під виглядом «народної приватизації» державного майна, спричинила перерозподіл нагромадженої протягом десятиліть загальнонаціональної власності на користь лібералів-демократів. Населення було позбавлене можливості приймати ефективні рішення також через неінформованість. А в умовах різкого скорочення доходів «скинуло» свої «ваучери» посередникам і організаторам процесів приватизації. Привабливість грабіжницької приватизації була така велика, що олігархія, що формувалася, і клас «нових українців» зважилися на державний переворот, не питаючи згоди народу, поміняли соціалістичний державний устрій на буржуазний і перерозподілили на свою користь національне багатство, що належало всьому народові і кожному громадянину України.

Нагромадження власності в руках правлячої олігархії відбувалося не за рахунок створення нової вартості, а шляхом перерозподілу раніше створеного працею всього народу національного багатства, фактичної експропріації його в решти населення. Ідеологи ліберальної приватизації у власних інтересах трактували державну власність як нічийну, безгосподарську, котру можна ділити, не порушуючи чиїхось прав. Але то була цинічна брехня. Будь-яке привласнення державної власності окремою особою чи групою осіб — то відчуження прав на неї з боку всіх інших громадян, що вочевидь порушує їхні законні інтереси.

Тому в кожному об'єкті державної власності, приватизованому окремими особами, є частка, котра юридично належить кожному громадянинові України. Вся практика приватизації свідчить про її грабіжницький характер в інтересах лібералів-демократів, які при владі.

Формування фінансових «пірамід» велося як неминуче доповнення приватизаційної кампанії, сприяючи концентрації державної власності в руках організованої злочинності. Сприяння влади великомасштабним фінансовим оборудкам свідчить про криміналізацію владної кримінальної еліти, її трансформацію у злочинну олігархію, інтереси якої обмежені забезпеченням власних надприбутків і збереженням своєї влади за будь-яку ціну.

Надприбутки, отримувані лібералами-демократами, що захопили політичну владу, від спекуляції державними цінними паперами, що сягали 100% річних і вище — це кричущий цинізм і несправедливість на тлі багатомісячних затримок заробітної плати, пенсій, стипендій, забезпечень внаслідок ліберальної політики уряду. Відмовившись від політики регулювання доходів і захисту заощаджень населення, відповідно до ідей лібералізації уряд у своїй антиінфляційній політиці вів послідовну лінію на скорочення сукупного попиту шляхом стиснення грошової маси і зниження державних витрат. Комуністи, відомі вчені критикували цю політику уряду, однак ліберали-демократи послідовно реалізували заплановане задушення народу. В результаті Україна отримала кризу платежів, глибокий розлад усієї системи грошового обігу, демонетизацію та криміналізацію економіки, різке скорочення заробітної плати і грошових виплат населенню, обсягів виробництва та інвестицій. Зниження інфляції досягали шляхом примусового стиснення грошової маси, яке неминуче тягнуло за собою знегрошення реального сектора економіки, скорочення доходів і платоспроможного попиту населення, виробничих підприємств і держави. Відтак головний тягар боротьби з інфляцією було перекладено на плечі населення, котре за відсутності належної індексації зарплат, пенсій, соціальних допомог, самоусунення уряду від регулювання оплати праці і забезпечення соціальних гарантій зіткнулося з різким падінням реальних доходів і змушене було з вини лібералів скоротити попит, затягнути паски.

В результаті стало очевидним, що для уряду лібералів,

Надприбутки сягали 100% річних і вище

котрий от уже десятий рік «реформує» Україну, збереження надприбутку олігархічних кланів, які контролюють банки, видобування сировини, доходи алкогольного виробництва, інші джерела державних доходів, — справа важливіша, ніж забезпечення мінімальних соціальних гарантій населення для його виживання в умовах кризи, організованої лібералами-демократами.

Під ліберальними гаслами «свободи», «справедливості», «солідарності», якими так вправно оперують СДПУ(о), Рухи, НДП та всі інші партії демократів, відбулося велике знущання з народу України, відверте узаконене пограбування, котре триває й досьогодні.

При цьому слід звернути увагу на той факт, що дехто з «демократів» почав розуміти, що вони вчинили, і каятися у скоєному. Так, А. Ципко у статті «Итоги и смысл русского антикоммунизма», опублікованій у московській «Литературной газете», пише: «Приватизация наша была злодийська, за безцінь, а інколи й просто безоплатно забрали в народу його надбання. Третина його потопає у злиднях, не має головної свободи — свободи життя, не має свободи харчування, не має свободи мати потомство, виховувати дітей. Друга третина населення живе у бідності й безправ'ї: і їй нема ніякого діла до політики. До цих передбачуваних підсумків нашої чергової інтелігентської революції можна було б додати два мільйони безпритульних дітей... Омріяні нами реставрація приватної власності і ринкової системи, звільнення від кайданів радянського утиску, всупереч сподіванням, відкрили простір передусім, для асоціальної поведінки, призвели до вибуху злочинності, до свободи знищувати себе, власне життя. Важко, залишаючись у згоді з сумлінням, з елементарним моральним почуттям і бувши при здоровому глузді, не визнати, що принаймні на сьогоднішній день наша антикомуністична революція забрала у народу реальних благ життя набагато більше, аніж дала, що вона була революцією меншості за рахунок більшості, заради власних корисливих інтересів... Наша антирадянська революція спричинила величезне руйнування суспільного життя. Звідси, напевне, наш страх перед цією важкою правдою. Справді, нелегко зізнатися собі, що твоя інтелігентська свобода і процвітання куплені ціною зубожіння, деградації, передчасної смерті, просто ціною терпінь і страждань твоїх співвітчизників».

Слід зазначити, що навіть західні політики та економісти далеко не всі поділяють погляди лібералів соціал-дарвіністів, прихильників Мальтуса або Хайєка.

Президент США Рузвельт стояв на позиції необхідності обмеження бідності як одвічної умови виходу з важких соціальних криз. Л. Ерхард писав у програмі повоєнної відбудови ФРН: «Бідність — то найголовніший захід, аби змусити людину духовно зачахнути у дрібних матеріальних щоденних турботах..., такі турботи роблять людей все менш вільними, вони залишаються в'язнями своїх матеріальних помислів і прагнень». Він сформулював гарантії проти несподіваного зубожіння: «Принцип стабільності цін слід внести до числа основних прав людини, і кожний громадянин вправі зажадати від держави її збереження».

За радянської влади бідність вважали злом, наслідком недостатнього розвитку господарства або соціальної несправедливості. Установка була на те, щоб кожна людина жила в достатку, мала потрібні матеріальні блага. Радянська влада боролася за те, щоб не допустити злиднів, максимально скорочувати бідність, підтягувати всі шари населення до середнього розумного достатку. Реформатори, обдуривши народ брехнею про реформування соціалізму, запровадили капіталізм і створили свідомо, умисно бідність у благополучній індустріально і аграрно розвинутій країні. І цьому немає виправдання і немає вибачення.

І поки ліберали-демократи при владі, цей обман постійно триватиме, а Україна поволі, але неухильно скочуватиметься у безодню проблем слаборозвиненої країни з вимиранням і зубожінням населення, хронічними соціальними захворюваннями, напівграмотними громадянами, постійними політичними кризами і вічними боргами перед західними хазяями правлячих лібералів-демократів. Це безрадісна, але дуже реальна картина майбутнього України змушує кожного громадянина замислитися над своїм і нашим спільним майбутнім. Визначити заходи, методи і способи виходу з цієї тупикової системної нескінченної кризи.

Що робити?

Перш ніж відповісти на це запитання по суті, з авторських позицій, звернімо увагу на те, що пропонує Президент у своєму Посланні до Верховної Ради з питань подолання бідності в Україні.

Ознайомлення з розділом «Послання...»: «Стратегічні напрями подолання бідності», свідчить, що реформатори визнають бідність не тільки як доконаний факт, а й виправдовують його існування, вказуючи, що в будь-якій країні є люди з низькими доходами, рівень життя яких не відповідає національним стандартам. Це справді так, але ж не в таких масштабах, не три чверті населення живуть у бідності. Основними напрямами подолання бідності Президент вважає: розвиток зайнятості і ринку праці; підвищення доходів від трудової діяльності; соціальне страхування; запровадження консолідованої системи адресної соціальної допомоги; соціальну підтримку інвалідів, а також сімей з дітьми і дітей, позбавлених батьківської опіки. По суті, Президент не виходить за рамки загальних побажань, паліативів, поточних півзаходів, які можуть пом'якшити гостроту бідності, але не усунути її. У рецептурі Президента той самий індивідуалізм — кожен має піклуватися про себе, все те саме соціальне партнерство багатих і бідних, горезвісна адресна допомога і соціальна підтримка знедолених, «виходячи з економічних можливостей». Безробітним обіцяно у 2002 році соціальний захист у розмірі 35—40% від мінімальної заробітної плати. А мінімальна зарплата у нас 118 гривень, от і рахуйте, захищені, скільки вам перепаде. Сумно й гірко читати й вивчати всю цю демагогію президентського послання. Кожному чесному дослідникові стає зрозуміло: реформатори змирилися з наявністю масової бідності, вони визнають її неминучість і вживатимуть посильних заходів, щоб пом'якшити її гостроту під страхом соціальних конфліктів, але не намагаються ліквідувати. Бідність у капіталістичному суспільстві потрібна, щоб тримати в напруженні середній клас. Резервна армія праці (безробіття) — постійний супутник капіталізму.

Зовсім інший підхід до подолання бідності у комуністів. Ми вважаємо, що в основу життєдіяльності людей мають бути покладені критерії якості життя. Це — здорове населення і демографічне благополуччя, що їх оцінюють за рівнем народжуваності і тривалістю життя, природним відтворенням працездатності. Це — задоволеність потреб за якісними показниками рівня життя населення (матеріальний добробут, житлові умови, повноцінність харчування, цікава робота тощо), а також соціальне задоволення станом справ у державі (справедливість влади, доступність освіти і охорони здоров'я, безпека існування, економічне благополуччя).

Для комуністів ці показники є водночас метою розвитку суспільства. Вся політика держави має бути спрямована на досягнення кожним громадянином України показників якості життя. Однак за умов нинішнього капіталістичного життєустрою в Україні, коли реформатори-«демократи» забирають на свої рахунки до двох третин ВВП, нереально говорити про можливість досягнення високого рівня якості життя для більшості громадян України. Тому, щоб в умовах сучасної України наповнити позитивним змістом поняття «якість життя», треба забрати владу у реформаторів-«демократів» і передати її комуністам, справжнім державникам, виразникам народних інтересів і сподівань. Сильна державна влада потрібна народу, щоб навести лад у суспільстві, розібратися із законністю збагачення олігархічних кланів на підставі привласнення державної власності і у причинах зубожіння абсолютної більшості населення.

Люди повинні знати, що їхня бідність — прямий наслідок пограбування державної власності невеликою групою реформаторів-«демократів». Механізмом цього пограбування є захоплення «демократами» державної влади і використання її в інтересах олігархічних кланів. І масова безпросвітна бідність величезної більшості народу України поглиблюватиметься і розширюватиметься, поки при владі будуть «демократи». Це очевидно й не потребує аргументування.

Однак у народу є реальна можливість рішуче висловити свою волю під час виборів до парламенту, сказати категоричне «ні» реформаторам-«демократам». Якщо народ на виборах 2002 року видасть комуністам мандат на державну владу у вигляді більшості місць у Верховній Раді, почнуться кардинальні серйозні перетворення всієї державної соціальної політики на користь більшості народу.

Кожний громадянин України мусить знати, що без зміни суспільного устрою, без націоналізації найприбутковіших базових галузей господарства, без державної власності не можна чекати істотного поліпшення життя людей. Лише тоді, коли прибуток, а не тільки податки від видобування нафти й газу, від виробництва електроенергії й металу, продукції хімічної та вугільної промисловості, горілки й тютюну наповнюватимуть Держбюджет, а не закордонні рахунки олігархів, можна дати селу потрібні кредити і зупинити зростання цін на продукти харчування, знизити тарифи на житлово-комунальні послуги, плату за житло, повернути населенню вклади, забезпечити доступність освіти, медицини, гідного відпочинку, культури, науки, всіх благ цивілізації величезній більшості народу України.

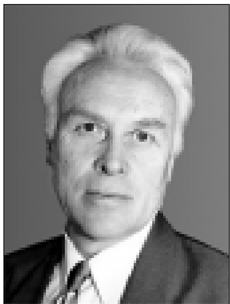
Формула: держава в умовах перехідного періоду —власник базових основних засобів виробництва плюс приватний бізнес у сфері обслуговування, торгівлі, легкої, харчової і переробної промисловості — це і є сучасна база соціалізму. Це є рішучий розворот всього економічного механізму народного господарства до потреб та інтересів людей. Забрати через націоналізацію та інші цивілізовані форми незаконно привласнений прибуток у олігархів, повернути їхні доходи у власність всього народу України — це реальний шлях різко збільшити доходи Держбюджету у кілька разів, а значить, підвищити зарплати, пенсії, стипендії, грошове утримання військовослужбовців і міліції, знизити ціни на основні продукти харчування, дати селу посильні кредити, зробити доступними для кожного житло, транспорт, освіту, медицину, культуру, науку, всі необхідні блага життя. Ці очевидні заходи подолання кризи можливі лише за умови передання народом державної влади комуністам та їх прихильникам. Тільки ліві сили України можуть і повинні вивести Україну в найкоротші строки з цієї штучної умисної кризи.

Сьогодні узурпатори — приватизатори-«демократи», котрі обманом захопили політичну владу, провели економічні перетворення на користь панівної меншості. Народ, масово проголосувавши на виборах за комуністів та їхніх симпатиків, візьме державну владу у власні руки і проведе економічні перетворення у власних інтересах, інтересах величезної більшості населення, кожного громадянина України. Якщо народ усвідомить свій кровний інтерес — через політичну владу досягти матеріального достатку, економічної, політичної, соціальної та культурної свободи, він диктуватиме свою волю і олігархам, і криміналітету, і всій «демократичній» сволоті, котра дорвалася до влади і кинула народ у безодню злигоднів. Бідність і багатство, честь і безчестя, рабство і воля, приниження і гордість, покірне повільне, але неухильне вимирання і наповнення всіх громадських процесів життєвою енергією, якістю життя — все, народе, в твоїх руках. Твій вибір є вибір власної долі. Або ти їх, або вони тебе.

Ідіть на вибори! Голосуйте за власні інтереси, потреби і сподівання. Голосуйте за комуністів, проти бідності й злиднів! За народний парламент, народний уряд, народну парламентську республіку. Спинімо олігархічну контрреволюцію, покінчімо з бідністю, дамо кожному можливість працювати і жити гідно.

Петро СИМОНЕНКО, перший секретар ЦК КПУ, керівник фракції комуністів у Верховній Раді народний депутат України.

Василь СІРЕНКО, доктор юридичних наук, професор, народний депутат України, безпартійний.

! У номер

Пожвавлення в інформаційному просторі

В останній день лютого відбулася колегія Держкомінформу України за участю представників обласних телерадіокомпаній, регіональних управлінь у справах преси та інформації. Було запрошено й журналістів. Свою програму дій оприлюднив новий голова Держкомінформу Іван Чиж. Його промова була енергійна, рішуча, не позбавлена афористичного блиску. Означивши ситуацію в інформаційному просторі як «нестатичну і нестатечну», Іван Чиж сказав, що головне завдання комітету — виробити параметри державної інформаційної політики на добрій законодавчій базі. Тут потрібен системний підхід, уміння стратегічно мислити, передбачати майбутнє й заробляти гроші. Необхідно подбати про техніко-технологічні засади галузі, звільнення української книги від податкового тиску, відновлення державного книгорозповсюдження («як швидко розвалили — так само швидко треба й відновити!») і навіть про вихід нашої книги на ринки країн-сусідів. Окремо згадано про всебічний захист журналістів, низової преси (визнавши «технічне неандертальство» районних ЗМІ, Чиж сказав, що районну пресу не віддадуть на поталу).

Доповідь справді розумна, тут важко з чимось не погодитися, аби лише це було цікаво не самому Держкомінформу, а державі, котра протягом останніх десяти років такої зацікавленості на ділі не виявляла. Частину доповіді Чиж присвятив свободі слова та етиці. Пожвавлення серед присутніх викликала фраза доповідача: «Ви ж не хочете, щоб під час нинішніх виборів до Верховної Ради пролізли негідники? Отож, якщо бачите, що негідник хоче прорватися, то мусите прямо сказати, що він негідник!» Мабуть, пожвавилися саме ті, хто вже намагався це робити...

***

Голова Держкомінформполітики Іван Чиж у минулі вихідні провів першу «регіональну» прес-конференцію у Чернігові. Виступаючи перед редакторами, журналістами місцевих ЗМІ, він повідомив, що «буде не дуже зручним керівником галузі, бо битиме постійно у дзвін», а також боротиметься за авторитетність відомства, четвертої влади. За його задумом, вже найближчими днями у комітеті відбудуться значні кадрові зміни, буде утворено п'ять департаментів. Через два квартали завдяки реалізації ряду пропозицій-новацій очікується поліпшення справ у книговидавничій сфері.

І. Чиж застеріг представників чернігівських ЗМІ від політичного кілерства під час передвиборчих перегонів. Журналістів цікавила і його політична позиція. «Якщо партія Всеукраїнського об'єднання лівих «Справедливість» потрапить до парламенту,— заявив він ,— то ми увійдемо до складу більшості. Що більше буде там порядних людей, то менше місця залишиться для негідників».

Перед виборами треба запитувати

не тільки про те, що хоче зробити політична сила, а й про те, що нею вже зроблено

 У фракціях і групах

ІІІ. Фінансово-економічна політика

Пріоритетами фракції в цьому напрямі були визначальні для кожного громадянина, підприємця, для економіки в цілому аспекти — бюджетна та податкова реформи. Водночас, підтримуючи контакт із виборцями через регіональні партійні структури, депутати фракції оперативно реагували на проблеми, що перешкоджали роботі підприємців, створювали загрозу розкрадання бюджету та суперечили національним інтересам України.

Не таємниця, що головною проблемою української економіки є невизначеність загальної стратегії та відсутність у «верхах» протягом тривалого часу відповіді на запитання: куди ми йдемо? Щоб сформувати традицію підходити до економічної політики не «як Бог на душу покладе», а спираючись на системні дослідження, розроблені на їх основі стратегію та відповідні тактичні заходи, академік І. Юхновський ще на початку роботи парламенту нинішнього скликання запропонував утворити Аналітично-консультативну раду з питань економіки. За короткий період рада вперше здійснила «інвентаризацію» економіки країни — аналіз стану всіх головних її галузей, створивши базу для розробки економічної політики і Українського народного руху, і парламенту. За редакцією академіка І. Юхновського видано низку фундаментальних збірників з енергетики, сільського господарства, хімічних технологій тощо.

Бюджетний процес та бюджетна реформа

Головною стратегічною перемогою фракції на «бюджетному напрямі» за останні чотири роки стало ухвалення Верховною Радою у 2001 р. Бюджетного кодексу, одним з авторів якого є Є. Жовтяк. Кодекс дає змогу принципово реформувати бюджетну систему, закладаючи формування її «знизу догори», чим стимулює місцеве керівництво до розвитку підприємств та створення в регіонах нових робочих місць та робить соціальну спрямованість бюджету домінуючою. На основі нового Бюджетного кодексу вперше було сформовано бюджет-2002.

Бюджетні пріоритети

Починаючи з 1998 року, депутати фракції брали безпосередню участь у формуванні бюджетного процесу. Так, протягом 1998—2000 років ми вносили пропозиції щодо основних напрямів бюджетної політики (Бюджетна резолюція). Наприклад, проект В. Асадчева передбачав зробити наголос у бюджеті-2000 на соціальні витрати (пенсії, субсидії малозабезпеченим категоріям населення за комунальні послуги, стипендії тощо), фінансуванні працівників бюджетних установ, погашенні заборгованостей у зарплаті та соціальних виплатах за попередні роки. Однак їх блокував або парламент, або Президент.

Бюджетна реформа

У цей період члени бюджетного комітету Є. Жовтяк (заступник голови комітету) та В. Асадчев (голова підкомітету з питань місцевих бюджетів) вели цілеспрямовану роботу з реформування бюджетного законодавства країни. У співавторстві з В. Альошиним В. Асадчев пропонував зміни до Закону «Про бюджетну систему», які зобов'язували запроваджувати в бюджеті значну деталізацію видатків, що означало припинення «ручного керування» виконанням бюджету, вчасну виплату зарплат бюджетникам, зменшення відмивання грошей (парламент підтримав цю пропозицію, але потім не зміг подолати вето Президента).

Одним із істотних недоліків, на переконання депутатів, було формування бюджету «згори донизу», що робило місцеві бюджети цілком залежними від центру і не створювало механізмів зацікавлення місцевої влади у їх наповненні. У 1998 — 1999 роках депутати-рухівці пропонували також зміни до Закону «Про бюджетну систему України» щодо місцевих податків та зборів, і окремий законопроект «Про місцеві податки та збори», який створював стимули для розвитку виробництва на місцях.

У травні 1998 р. Є. Жовтяк вніс законопроект «Про бюджетну систему», а у вересні 2000 р. В. Асадчев розробив законопроект «Про бюджетну систему та бюджетний процес». Згодом вони розробили варіанти нового Бюджетного кодексу. Так, В. Асадчев пропонував запровадити персональну відповідальність державних службовців за витрачання бюджетних коштів та таку систему формування місцевих бюджетів, яка стимулювала б місцеве керівництво до ефективнішого господарювання.

Головною відмінністю Держбюджету-2002 стало те, що його вперше сформовано на базі нового Бюджетного кодексу. Це дає змогу принципово реформувати бюджетну систему та розв'язати декілька важливих проблем, які традиційно «закладалися» в бюджет.

По-перше, фінансові ресурси держави тепер контролюватимуться і парламентом, і відповідними державними виконавчими структурами, а отже, їх буде значно важче використовувати за нецільовим призначенням. **По-друге,** соціальна спрямованість бюджету стає домінуючою, тобто державні кошти спрямовуються насамперед на розв'язання соціальних проблем — зарплати, пенсії, захист інвалідів тощо. Нарешті, третє і головне. Відомо, що кошти в бюджеті з'являються не просто так, а внаслідок того, що працює чи утворюється нове виробництво, організовуються нові фермерські господарства, і від них ідуть відрахування до місцевого та державного бюджетів. Новий Бюджетний кодекс зацікавлює місцеву владу в заохоченні виробника до ефективної діяльності. Тому що податки найперше йтимуть на регіональний рівень, наповнюватимуть місцевий бюджет. Зникає причина «кивати» на Київ — тепер не Київ дає кошти. Як спрацювали місцеві керівники — такий і результат. Влада стає персоніфікованою та відповідальною.

Зусиллями фракції Українського народного руху в бюджет-2002 внесено багато коректив, які вже наступного року можуть поліпшити життя громадян. Передусім — це питання соціального захисту. Члени фракції, які працюють у бюджетному комітеті, домагалися скорочення витрат на утримання органів державної влади та органів місцевого самоврядування і спрямування цих коштів винятково на розв'язання соціальних питань, зокрема — загального підвищення зарплати та розмірів пенсійного забезпечення.

Контроль за використанням коштів

Депутати фракції Українського народного руху постійно наполягали на чіткому виконанні Держбюджету та вимагали звітності уряду (як відомо, наприкінці 90-х років задекларовані зарплати та пенсії по кілька місяців не виплачувалися). Є. Жовтяком було запропоновано кілька проектів постанов — «Про стан виконання Держбюджету за 9 місяців 1998 року», «Про хід виконання Держбюджету на 1999 рік», спільно з В. Асадчевим — «Про звіт про виконання Держбюджету за І квартал 1999 року».

Контроль за цільовим використанням коштів депутати фракції ведуть і на місцях. Так, голова Рівненської організації Українського народного руху В. Червоній фактично не дав зникнути з бюджету області понад 90 млн. грн. А завдяки депутатській активності голови Полтавської організації Українського народного руху О. Кулика в бюджет Полтавщини вже повернуто майже 30 млн. грн., які через недбалість полтавських «верхів» уже готові були зникнути назавжди, а також документально доведено зникнення ще 7,5 млн. грн. бюджетних коштів. О. Кулик домігся також від місцевої влади виплат заборгованих зарплат учителям кількох районів області. Заборгованостей, які почали стрімко наростати після відставки уряду Ющенка.

Оцінка роботи урядів

Фракція Українського народного руху щороку вимагала констатації реального стану соціально-економічної ситуації в країні (а не прикрашеного Кабміном В. Пустовойтенка) та відповідних висновків щодо професійної придатності уряду. У жовтні 1998 р. Г. Манчуленко вніс проект постанови щодо звіту Кабміну про соціально-економічну ситуацію в державі. Тоді ж Є. Жовтяком та В. Червонієм було внесено проект постанови «Про соціально-економічну ситуацію в державі». На жаль, вони не зайшли підтримки Верховної Ради.

На конкретні стратегічні прорахунки уряду В. Пустовойтенка вказувалося в проекті постанови Ю. Костенка та В. Асадчева (березень 1999 р.) «Про Меморандум економічної політики на період з 1 липня 1998 року по 30 червня 2001 року». Після заслуховування парламентом інформації Кабміну та Нацбанку щодо взаємодії з МВФ ними пропонувалося відзначити як недостатню роботу уряду щодо зниження податкового тиску на виробництво, проведення пенсійної реформи через запровадження системи персоніфікованих рахунків, проведення земельної реформи. Зверталася увага на те, що Кабмін з невідомих причин приховував зміст меморандумів економічної політики, та пропонувалося зобов'язати уряд довести зміст цих документів до громадськості. Проте більшість депутатів виявила дивну непослідовність: вони не підтримали цю постанову, але потім критикували ситуацію в державі, яка фактично і склалася внаслідок дій уряду В. Пустовойтенка.

Водночас у період діяльності уряду Ющенка В. Асадчев, Є. Жовтяк, О. Тягнибок пропонували постановою парламенту «Про виконання Програми Кабміну «Реформи заради добробуту» реально оцінити зрушення, які відбулися в економіці та соціальному забезпеченні в результаті виконання В. Ющенком задекларованої програми дій. Постанову, яка розглядалася 19 квітня 2001 р., за тиждень до відставки прем'єра, було заблоковано лівими і так званими олігархічними фракціями — голосування дуже чітко показало, хто зацікавлений у відставці першого реформаторського уряду.

Податкова реформа

Фракція, до складу якої входять депутати-підприємці (і серед них О. Слободян — керівник АТ «Оболонь», одного з найбільших національних виробників та найбільших платників податків — лише за минулий рік головне підприємство сплатило майже 250 млн. грн. податків), бере активну участь у формуванні нового податкового законодавства, яке не знищувало б, а стимулювало виробничу діяльність. Ще навесні 1999 року парламент підтримав постанову, запропоновану І. Зайцем, В. Черняком та П. Мовчаном, — про концепції реформування системи оподаткування в Україні, де вперше проголошувалася мета — встановити необтяжливі умови оподаткування підприємств і громадян.

Головна робота над новим податковим законодавством ведеться членом фракції, головою Комітету ВР з питань фінансів та банківської діяльності В. Альошиним. Комітетом опрацьовано тисячі пропозицій, які надійшли, зокрема, через обласні організації партії. Податковий кодекс уже прийнято в другому читанні, і якщо парламент схвалить його в цілому — можна буде говорити, що український виробник отримав стійку податкову систему, яка стимулює виробничу діяльність, дає можливість створювати нові робочі місця, збільшувати відрахування до центральних та місцевих бюджетів, розв'язувати соціальні проблеми.

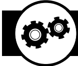
Ухваленню Податкового кодексу передує коригування чинних законів. Так, торік О. Слободян ініціював зміни до деяких законів з питань оподаткування — щодо нових ставок податку на прибуток підприємств та на додану вартість. Головна мета — зменшення податкового тиску на підприємців, розширення за рахунок цього бази оподаткування, стимулювання розвитку виробництва. Зменшення ПДВ знизить ціну продукції та послуг і зробить їх доступнішими для покупців. Легалізація виробництва приведе до розвитку підприємств, зростання ділової активності, створення нових робочих місць та поліпшення життєвих стандартів.

У жовтні 2001 р. В. Черняк запропонував зміни до деяких законів з питань оподаткування, завдяки яким можна буде збільшити доходи від перевезення вантажів та пасажирів через територію та порти України. Законопроекти, які вносилися депутатами щодо системи оподаткування, стосувалися також податкової застави (Г. Манчуленко, 1998 р.), оподаткування нерухомого майна (Є. Жовтяк, 1998 р.), оподаткування прибутку підприємств — щодо власників житлового фонду (В. Асадчев, 1999 р.).

Юрій КОСТЕНКО,
голова фракції Українського народного руху у Верховній Раді.

(Продовження. Початок у номері № 42 за 2 березня ц. р.).

Мирослава іде в гори

 Вітчизняний стиль

Закрите акціонерне товариство «Ужгородська швейна фабрика» — підприємство, яке впродовж багатьох років працює стабільно і тому одне з успішних у регіоні. Здавалося б, його директор Мирослава Каламуняк могла б спочивати на лаврах, але ні. Вона хоче, щоб таку саму стабільність мали і горяни. Тому підприємство відкриває свої цехи у верховинських районах.

У Великому Березному тепер працюють 200 кравчинь, а в найбільш віддаленому селі цього району роботу мають 240 горянок. 200 нових робочих місць відкрила швейна фабрика в Перечині, 140 — у Сваляві. Коли почне працювати й друга зміна, тут буде 300 швачок. Нещодавно швейний цех відкрито і в селі Жденієвому такого самого гірського Воловецького району. Для цього переобладнано одне з приміщень колишнього заводу «Електрон», що наказав довго жити. Весело застрекотіли швейні машинки, повеселішали й горянки. Бо є добре оплачувана робота, яку так непросто знайти нині в гірській глибинці. Турботу про їх фахову підготовку взяла на себе швейна фабрика. На швидкі прибутки Мирослава не розраховує, хоча вони для подальшого розвитку підприємства — не зайві. Щире «дякую» як гонорар за прагнення робити добро директора теж влаштовує.

***

Ужгородська швейна фабрика — давній спонсор читацької лотереї «Голосу України». Черговим власником її призу став постійний наш передплатник Ласло Цанько з села Дусина Свалявського району. Раніше він виграв набір він Іршавського заводу продтоварів, де директором Іван Завидняк, і ще не розкоркував їх, чекаючи доброї нагоди. Така нагода трапилася. Зателефонувавши до корпункту, Ласло Дмитрович спочатку сказав, що до однієї вирви снаряд зазвичай не падає двічі, але є винятки з правил. До того ж приємні — у вигляді фірмових штанів Ужгородської швейної фабрики. Саме такий приз знову випав йому на читацьку лотерею. Пані Мирослава, дізнавшись про виграш, спочатку з'ясувала, одяг якого розміру і зросту носить наш призер, а затим ще й потурбувалася про доставку виграшу Ласлові Дмитровичу додому.

Іван ГУДЗОВАТИЙ.

Закарпатська область.

ВІДРОДИМО КРАЇНУ, ОБ'ЄДНАЄМО НАРОД, ПОБУДУЄМО СОЦІАЛЬНО СПРАВЕДЛИВЕ СУСПІЛЬСТВО

Передвиборна програма виборчого блоку політичних партій «Блок Наталії Вітренко»

Що відбувається під гаслами реформ?

Україну, як високорозвинену індустріально-аграрну державу з найвищим у світі рівнем освіти населення, свідомо перетворюють у колонію. На наших очах іде розпродаж і розкрадання держави. **Проводиться політика геноциду проти власного народу.**

Мільйони людей бідують. Таких зараз в Україні 83% населення. Усе більш недоступними для переважної більшості населення стає нормальне харчування, освіта, охорона здоров'я, житлово-комунальні послуги.

Людей обікрали й обкрадають. Незаконно забрали трудові заощадження в сумі 170 млрд. дол. (станом на 1.01.92), вивезли з України щонайменше 40 млрд. дол., шахрайським шляхом витягли з людей ще мільярди доларів через фінансові піраміди, трасти, комерційні банки. Багатіють олігархи та корумпована влада. **Україна в полоні злочинності.**

Чому так сталося?

Це сталося перш за все через усунення трудящих від влади.

По-друге, через штучне розірвання наукових, виробничих, культурних зв'язків із Росією і Біларуссю, руйнування спільної культурної матриці.

По-третє, Україна втягнута в Міжнародний валютний фонд, і реформи здійснюються під їхні жорсткі умови та грабіжницькі кредити. Така політика впроваджується Президентом і урядами, забезпечується законодавчою базою, яку створює Верховна Рада України.

Усе можна змінити на краще

Важливо усвідомити, що ситуацію в Україні можна докорінно змінити, негайно вирішити найгостріші проблеми. Для цього потрібно змінити курс реформ.

Прогресивна соціалістична партія України розробила і внесла на розгляд Верховною Радою України понад 70 законопроектів, серед яких «Основи внутрішньої і зовнішньої політики», Концепція податкового кодексу, Бюджетна резолюція, закони «Про вихід з МВФ», «Про повернення капіталу, вивезеного з України», «Про націоналізацію майна», «Про оплату праці», «Про пенсійне забезпечення», «Про механізм повернення трудових заощаджень населенню», «Про трудові колективи» та інші. Зміст цих законопроектів є базою реалізації нашої програми.

Правлячий режим не захотів прийняти наші пропозиції. Але воля народу може стати рушійною силою для запропонованих нами перетворень.

Наша мета

«Блок Наталії Вітренко» утворили Прогресивна соціалістична партія України і Партія Освітян України. Разом з нами — Міжнародна українська спілка учасників війни, Всеукраїнська жіноча громадська організація «Дар життя», Всеукраїнське профспілкове об'єднання «Конфедерація праці України», Дніпропетровське обласне об'єднання ошуканих вкладників «Захист та допомога» та ряд інших регіональних об'єднань. Нашою метою є спасіння України від колонізації та розкрадання, захист народу від деградації та знищення. Ми прагнемо побудови соціально справедливого суспільства, ефективного використання всіх ресурсів країни для зростання добробуту населення.

Ми пропонуємо:

I. У зовнішній політиці

1. **Розірвати договір з Міжнародним валютним фондом,** цим повернути право Україні самостійно формувати внутрішню та зовнішню політику в інтересах свого народу.

2. **Визнати стратегічними партнерами Росію і Білорусь.** Утворити **міждержавний** союз «Україна—Білорусь—Росія». Для цього:

- ліквідувати подвійне оподаткування;
- створити єдиний Митний і Валютний союзи, ввести єдину валюту для забезпечення міждержавних розрахунків;
- створити спільний ринок праці;
- створити систему колективної безпеки;
- надати українській та російській мовам статусів рівних державних мов.

Ми вважаємо за необхідне налагодити взаємовигідне співробітництво з усіма країнами світу. Проводити політику мирного вирішення конфліктних ситуацій.

II. У внутрішній політиці

Змінити курс політичних, економічних та соціальних реформ, що передбачає:

1. Зміну **систем влади** та принципів виборчого права. Ми за **повновладдя рад,** за ліквідацію пільг та привілеїв депутатів і чиновників, за право відклику депутатів виборцями в будь-який час.

Роботу органів влади поставити під контроль трудящих, зарплату чиновників і депутатів встановити на рівні зарплати кваліфікованих робітників промисловості. Трудовим колективам надати право висування своїх представників в усі гілки влади. Політичним партіям і громадським організаціям — рівні права у виборчому процесі.

2. Здійснення **судової реформи,** забезпечення виборності суддів кожні 4 роки.

3. Надання **профспілкам** права законодавчої ініціативи.

В економічній політиці

Стратегією держави вважати захист внутрішнього ринку та вітчизняного товаровиробника. Необхідно перейти до державного регулювання соціально-економічних процесів на основі розробки поточних і перспективних планів, національного ресурсного балансу. Впровадити державне замовлення та розмістити його на підприємствах усіх форм власності.

Державними пріоритетами визнати:

1) впровадження у виробництво наукомістких, високоефективних технологій;
2) розвиток сільського господарства;
3) енергетики;
4) машинобудування;
5) житлового будівництва.

Забезпечити пріоритетний розвиток усуспільнених форм власності як основи справедливого суспільства і потужних соціальних гарантій. Природні ресурси України — **земля, надра, водні ресурси** — виключна власність усього народу. На цій основі змінити Земельний кодекс, виключивши розпродаж землі, чим забезпечити **надання землі тим, хто на ній працює.**

Розробити дієву програму створення **робочих місць** через відродження вітчизняного виробництва, підтримку підприємств усіх форм власності, розгортання суспільних робіт.

Запровадити фіксовані **ціни** на енергоносії, стратегічні ресурси і товари першої необхідності. Спростити **податкову систему,** значно зменшивши тиск на товаровиробника. Підтримати підприємництво і розвиток малого і середнього бізнесу. Захистити промисловців і підприємців від поборів та здирства контролюючих, митних та правоохоронних органів. Забезпечити доступність **кредитів,** необхідні обсяги грошової емісії, припинити використання доларів у внутрішньодержавних розрахунках. Забезпечити дієвий контроль діяльності **банків.**

Стимулювати залучення внутрішніх і зовнішніх **інвестицій** у сільське господарство та промисловість, у енергозберігаючі, наукомісткі, екологічно безпечні, високопродуктивні технології.

Забезпечити інтенсифікацію **сільськогосподарського виробництва** через державне замовлення на продукцію села, державну дотацію, паритет цін, доступність кредитів, впровадження сучасних технологій.

Збільшити державний бюджет за рахунок державної монополії на енергоринку та у виробництві горілчаних та тютюнових виробів.

У соціальній політиці

Перейти **від моделі дешевої до моделі дорогої робочої сили**, для чого втричі збільшити частку собівартості на оплату живої праці через значне скорочення енерго- і матеріаломісткості продукції.

Забезпечити встановлення мінімальних рівнів зарплати і пенсій не нижче прожиткового мінімуму. Нараховувати пенсію залежно від трудового стажу й умов праці.

Захистити права інвалідів, ветеранів та учасників війни і праці, дітей війни, військовослужбовців, учасників бойових дій та потерпілих від аварії на ЧАЕС.

Повернути трудові заощадження за три роки.

Забезпечити надання пільг усім категоріям населення.

Гарантувати безоплатну освіту, забезпечивши надійне бюджетне фінансування галузі. Провести реформу організації, змісту та технологій освіти, базуючись на принципах гуманності, пріоритетності, якості, доступності та обов'язковості.

Забезпечити безоплатне надання медичної допомоги в державних і комунальних закладах охорони здоров'я, реалізувати державну програму підвищення ресурсу здоров'я нації.

Відродити духовність суспільства. Гарантувати доступність культури і мистецтва, фізкультури і спорту.

Зробити високоякісними, обгрунтованими та доступними по оплаті **житлово-комунальні послуги.** Запровадити безоплатність житлово-комунальних послуг для інвалідів війни та учасників бойових дій. Безоплатно забезпечити споживачів приладами обліку. Надати бюджетні дотації сім'ям, сукупний доход яких нижче сукупного прожиткового мінімуму.

Захистити **материнство і дитинство**. Реалізувати державну програму стимулювання зростання народжуваності, заохочення багатодітності, ліквідації дитячої безпритульності, підтримки сімейних будинків, інтернатів для дітей-сиріт та інвалідів.

Разом з вами забезпечимо:

— гідне життя людині, дотримання конституційних прав і свобод;

— відновлення принципів патріотизму, інтернаціоналізму, високих моральних якостей. І в цьому руслі змінимо роботу засобів масової інформації, молодіжних та культурних центрів;

— **рівноправність** громадян України незалежно від їх національності, віросповідання, майнового стану;

— **екологічну безпеку** населення, вирішення **екологічних** проблем шляхом використання екологічно чистих технологій.

Об'єднаємо нашу волю, захистимо Україну від колонізації та розграбування, наш народ — від деградації і вимирання. Забезпечимо розквіт нашої держави.

Це — свята мета нашої боротьби!

**Голова Прогресивної соціалістичної партії України
Н. ВІТРЕНКО.**

**Голова Партії Освітян України
В. КОМІССАРОВ.**

Офіційно

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про внесення змін до Закону України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів»

Верховна Рада України *постановляє:*

I. Внести до Закону України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів» (Відомості Верховної Ради України, 1997 р., № 50, ст. 302; 2002 р., № 2, ст. 5) такі зміни:

1. Частину другу статті 9 після слів «Тариф на» доповнити словами «оформлення передплати та».

2. Статтю 12 доповнити частиною третьою такого змісту:

«Стаж роботи журналіста в державних та комунальних засобах масової інформації зараховується до стажу державної служби, а стаж державної служби зараховується до стажу роботи журналіста в державному або комунальному засобі масової інформації».

3. Частини четверту—шосту статті 14 викласти в такій редакції:

«Журналісти державних та комунальних засобів масової інформації отримують надбавки, користуються пільгами, передбаченими для державних службовців відповідних категорій посад.

Заробітна плата керівника редакції друкованого засобу масової інформації, керівника телерадіоорганізації не може бути нижчою від заробітної плати заступника керівника органу державної влади, який є засновником (співзасновником) цього засобу масової інформації. У випадках, коли засновником (співзасновником) засобу масової інформації є орган виконавчої влади чи орган місцевого самоврядування, заробітна плата керівника редакції друкованого засобу масової інформації, керівника телерадіоорганізації не може бути нижчою від заробітної плати заступника керівника секретаріату (апарату) відповідного органу виконавчої влади чи органу місцевого самоврядування. В разі відсутності посади заступника керівника секретаріату (апарату) відповідного органу виконавчої влади чи органу місцевого самоврядування заробітна плата керівника редакції друкованого засобу масової інформації, керівника телерадіоорганізації не може бути нижчою від заробітної плати керівника секретаріату (апарату) органу державної влади, який є засновником (співзасновником) засобу масової інформації.

Прирівняння розміру заробітної плати журналіста державного або комунального засобу масової інформації до середньої заробітної плати працівника відповідної кваліфікації та посадового рівня органу державної влади чи органу місцевого самоврядування, який є засновником (співзасновником) засобу масової інформації, здійснюється за методикою та в порядку, які визначаються Кабінетом Міністрів України».

4. У статті 16:

частину другу викласти в такій редакції:

«При нарахуванні пенсії журналісту державного або комунального засобу масової інформації застосовуються норми, методика та порядок нарахування пенсії державному службовцю»;

частину третю виключити.

II. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

**Президент України
Л. КУЧМА.**

**м. Київ,
7 лютого 2002 року.
№ 3056-III.**

■ *Коментар*

Наш «Голос...» почули

(Початок на 1-й стор.).

Саме «Голос України» (див. «ГУ» за 26 жовтня 2001 року) висловився про неконституційність порушення прав журналістів комунальних ЗМІ. У середині жовтня минулого року журналістів «тихо» позбавили прав на одержання заробітної плати і пенсій, обчислюваних як для держслужбовців. Згодом наша газета розпочала боротьбу також із свавіллям у формуванні цін у сфері поширення друкованих ЗМІ «Укрпоштою» і державним підприємством «Преса». Прийнятим законом Верховна Рада і Президент України відновили справедливість стосовно журналістів і заклали надійні підвалини подальшого розвитку засобів масової інформації в Україні.

Крім поновлення прав журналістів комунальних ЗМІ на заробітну плату й пенсію, що мають обчислюватися як для держслужбовців, оприлюднений закон запроваджує обмеження тарифу не тільки на доставку періодики передплатникам, а й на саме оформлення передплати, що може істотно знизити ціни на передплатні періодичні видання. Прирівнювання періоду роботи в державних і комунальних ЗМІ до стажу державної служби і навпаки сприятиме підвищенню рівня забезпеченості не тільки журналістів, а й держслужбовців, які раніше займалися журналістською діяльністю. Прийнятий закон також знімає проблему надання «пільгової» пенсії журналістам лише для одного ЗМІ, якщо його засновник — орган державної влади чи місцевого самоврядування — створив кілька засобів масової інформації.

Постанова Центральної виборчої комісії

Про скасування постанов Центральної виборної комісії від 1 лютого 2002 року № 177 та від 4 лютого 2002 року № 209 «Про реєстрацію кандидатів у народні депутати України в багатомандатному загальнодержавному виборчому окрузі, включених до виборчого списку Української політичної партії «Християнський рух» в частині реєстрації Малюка В. М., Лавлінського А. С., Іващенка В. І. та Лясковця Г. М. кандидатами у народні депутати України в багатомандатному загальнодержавному виборчому окрузі по виборах народних депутатів України 31 березня 2002 року

До Центральної виборчої комісії 21 лютого 2002 року надійшла заява від Української політичної партії «Християнський рух» про скасування постанов Центральної виборчої комісії від 1 лютого 2002 року № 177 та від 4 лютого 2002 року № 209 «Про реєстрацію кандидатів у народні депутати України в багатомандатному загальнодержавному виборчому окрузі, включених до виборчого списку Української політичної партії «Християнський рух» в частині реєстрацій Малюка В. М., Лавлінського А. С., Іващенка В. І. та Лясковця Г. М. кандидатами у народні депутати України у вищезазначеному виборчому окрузі, включених до виборчого списку кандидатів у народні депутати України в багатомандатному загальнодержавному виборчому окрузі від Української політичної партії «Християнський рух» відповідно за № 4, 7, 9, 15.

Відповідно до пункту 2 частини першої статті 49 закону України «Про вибори народних депутатів України», керуючись статтями 11, 12 Закону України «Про Центральну виборчу комісію», Центральна виборча комісія **п о с т а н о в л я є:**

1. Скасувати постанови Центральної виборчої комісії:

від 1 лютого 2002 року № 177 «Про реєстрацію кандидатів у народні депутати України в багатомандатному загальнодержавному виборчому окрузі, включених до виборчого списку Української політичної партії «Християнський рух» по виборах народних депутатів України 31 березня 2002 року» в частині реєстрації Малюка Віталія Максимовича та Іващенка Віктора Івановича кандидатами у народні депутати України в багатомандатному загальнодержавному виборчому окрузі від Української політичної партії «Християнський рух», включених до виборчого списку зазначеної політичної партії відповідно за № 4 і № 9;

від 4 лютого 2002 року № 209 «Про реєстрацію кандидатів у народні депутати України в багатомандатному загальнодержавному виборчому окрузі, включених до виборчого списку Української політичної партії «Християнський рух» по виборах народних депутатів України 31 березня 2002 року» в частині реєстрації Лавлінського Анатолія Сергійовича та Лясковця Геннадія Марленовича кандидатами у народні депутати України в багатомандатному загальнодержавному виборчому окрузі від Української політичної партії «Християнський рух», включених до виборчого списку зазначеної політичної партії відповідно за № 7 і № 15.

2. Посвідчення кандидатів у народні депутати України в багатомандатному загальнодержавному виборчому окрузі від Української політичної партії «Християнський рух» Малюка В. М., Лавлінського А. С., Іващенка В. І. та Лясковця Г. М., видані Центральною виборчою комісією за № 3, 17, 6, 19, вважати недійсними.

3. Копію цієї постанови надати представникові Української політичної партії «Християнський рух» та довести до відома Малюка В. М., Лавлінського А. С., Іващенка В. І., Лясковця Г. М.

4. Цю постанову опублікувати в газетах «Голос України» та «Урядовий кур'єр».

**Голова Центральної виборчої комісії
М. РЯБЕЦЬ.**

м. Київ,
25 лютого 2002 року.
№ 399.

Міжнародний фонд «Відродження» (МФВ, Україна), Інститут Конституційної та Правової Політики (COLPI, Угорщина)за програмами «Сприяння судовій реформі в Україні» та «Юридичні клініки»оголошують конкурси за напрямами «Професійне навчання та підвищення кваліфікації суддів України», «Концепція судово-правової реформи в Україні», «Удосконалення процедури апеляційного та касаційного розгляду справ», «Реформування системи судових експертиз в Україні», "Сприяння стійкому розвитку та поширенню діяльності юридичних клінік України".

ПРОГРАМА «СПРИЯННЯ СУДОВИІ РЕФОРМІ В УКРАЇНІ»

Мета програми — сприяти реформуванню судової системи України, розвиткові незалежного та дієвого суду, забезпеченню відкритості та неупередженості правосуддя в Україні, вдосконаленню механізмів судового захисту прав і свобод громадян.

Конкурс «ПРОФЕСІЙНЕ НАВЧАННЯ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ СУДДІВ УКРАЇНИ»

Мета конкурсу — розробити систему професійної підготовки кандидатів на посаду суддів та підвищення кваліфікації суддів. Серед головних пріоритетів:

- забезпечення спеціалізованої правової освіти в Україні;
- створення модельних навчальних центрів для кандидатів на посаду судді, центрів з підвищення кваліфікації суддів на рівні області;
- розробка програм підготовки кандидатів на посаду судді, підвищення кваліфікації для суддів різних судових інстанцій (місцевих та апеляційних судів);
- розробка програм тестування кандидатів на посаду судді.

Перевагу матимуть комплексні проекти, що з розробкою відповідних навчальних програм та програм тестування передбачають створення навчальних центрів для підвищення кваліфікації суддів та професійну підготовку кандидатів на посаду судді.

Учасники конкурсу: організації суддівського самоврядування, неприбуткові організації, діяльність котрих тісно пов’язана із забезпеченням діяльності судів України, спеціалізовані юридичні навчальні заклади.

Максимальний розмір очікуваного від МФВ гранту — 15 000 доларів США.

Останній термін подання проектів — 29 квітня 2002 року.

Результати розгляду проектів будуть оголошені до 17 червня 2002 року.

Конкурс «КОНЦЕПЦІЯ СУДОВО-ПРАВОВОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ»

Мета конкурсу — розробити основні напрями подальшого реформування судової системи та правосуддя в Україні згідно з Конституцією України. До участі у конкурсі запрошуються неприбуткові організації, діяльність яких пов’язана із реформуванням судової системи та правосуддя в Україні.

Перевагу матимуть комплексні проекти, що передбачають:

- створення робочої групи для розробки концепції судово-правової реформи в Україні з обов’язковою конкретизацією складу групи (потенційний склад: науковці-фахівці даної галузі, судді, зокрема Верховного Суду, представники Міністерства (управлінь) юстиції, неурядові організації (НУО));
- проведення моніторингу стану реформування системи правосуддя в Україні,
- виявлення проблем та перешкод, що постають на шляху ефективного функціонування судової гілки влади,
- розробка пропозицій щодо усунення виявлених проблем та перешкод,
- написання нової редакції Концепції судово-правової реформи в Україні на підставі запропонованих пропозицій, враховуючи позитивний досвід країн з демократичним устроєм,
- оприлюднення проекту Концепції (друковане видання),
- внесення Концепції на розгляд Верховної Ради України у вигляді законопроекту..

Учасники конкурсу: організації суддівського самоврядування, неприбуткові організації, діяльність котрих тісно пов’язана із реформуванням судової системи та правосуддя в Україні.

Максимальний розмір очікуваного від МФВ гранту — 15 000 доларів США.

Останній термін подання проектів — 29 квітня 2002 року.

Результати розгляду проектів будуть оголошені до 17 червня 2002 року.

Конкурс «УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕДУРИ АПЕЛЯЦІЙНОГО ТА КАСАЦІЙНОГО РОЗГЛЯДУ СПРАВ»

Мета конкурсу — розробити конкретні пропозиції щодо змін до процесуального законодавства України з метою спрощення системи та порядку оскарження судових рішень, оптимізації процедури апеляційного та касаційного провадження. До участі в конкурсі запрошуються неприбуткові організації, діяльність яких тісно пов’язана із реформуванням системи правосуддя в Україні.

Перевагу матимуть комплексні проекти, що передбачають:

- створення робочої групи для розробки конкретних пропозицій щодо змін до процесуального законодавства України з метою спрощення системи та порядку оскарження судових рішень, оптимізації процедури апеляційного та касаційного провадження, з обов’язковою конкретизацією складу групи (потенційний склад: науковці-фахівці у даній галузі, судді, зокрема Верховного Суду, представники Прокуратури України, неурядових організацій, адвокати),
- вивчення процедури оскарження судових рішень за процесуальним законодавством України, узагальнення практики його застосування,
- виявлення недоліків, що перешкоджають ефективному застосуванню цих процедур,
- розробка пропозицій щодо усунення виявлених недоліків,
- оформлення цих пропозицій в законопроекті, який передбачав би новий порядок апеляційного та касаційного розгляду справ (друковане видання),
- внесення законопроекту на розгляд Верховної Ради України.

Учасники конкурсу: організації суддівського самоврядування, неприбуткові організації, діяльність котрих тісно пов’язана із реформуванням системи правосуддя в Україні.

Максимальний розмір очікуваного від МФВ гранту — 10 000 доларів США.

Останній термін подання проектів — 29 квітня 2002 року.

Результати розгляду проектів будуть оголошені до 17 червня 2002 року.

Конкурс «РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ В УКРАЇНІ»

Мета конкурсу — розробити основні напрями, пріоритети та конкретні заходи подальшого реформування системи судових експертиз в Україні. До участі в конкурсі запрошуються неприбуткові організації, діяльність котрих тісно пов’язана із реформуванням судової системи та правосуддя в Україні.

Перевагу матимуть комплексні проекти, що передбачають:

- створення робочої групи для розробки концепції судових експертиз в Україні з обов’язковою конкретизацією складу групи,
- вивчення процедури проведення судових експертиз за чинним законодавством України та узагальнення практики її застосування,
- виявлення недоліків, що перешкоджають ефективному проведенню судових експертиз,
- розробка пропозицій щодо їх усунення у вигляді єдиної системи судової експертизи з урахуванням позитивного досвіду країн з демократичним устроєм,
- оприлюднення цих пропозицій (друковане видання),
- внесення згаданих пропозицій на розгляд Верховної Ради України у вигляді законопроекту.

Учасники конкурсу: організації суддівського самоврядування, неприбуткові організації, діяльність котрих пов’язана із реформуванням судової системи та правосуддя в Україні.

Максимальний розмір очікуваного від МФВ гранту —5 000 доларів США.

Останній термін подання проектів — 29 квітня 2002 року.

Результати розгляду проектів будуть оголошені до 17 червня 2002 року.

ПРОГРАМА «ЮРИДИЧНІ КЛІНІКИ»

Мета програми – підвищення якості освіти студентів-юристів через опанування ними у процесі навчання практичних навичок надання правової допомоги.

Конкурс "СПРИЯННЯ СТІЙКОМУ РОЗВИТКОВІ ТА ПОШИРЕННЮ ДІЯЛЬНОСТІ ЮРИДИЧНИХ КЛІНІК УКРАЇНИ"

(проводиться спільно з програмою "Демократичних грантів" Відділу преси, освіти та культури Посольства США в Україні, Програмою Правової ініціативи в країнах Центральної та Східної Європи Американської Асоціації Правників (ABA/CEELI)).

Мета конкурсу – сприяння розвиткові мережі "юридичних клінік", підвищення ролі та професійного рівня їх діяльності.

Учасники конкурсу: "юридичні клініки", що співпрацюють із адміністраціями ВУЗів, правозахисними організаціями.

Пріоритети конкурсу:

- розвиток мережі «юридичних клінік» України;
- інформаційно-методичне забезпечення «клінік»;
- підвищення професійного рівня працівників (викладачів-кураторів, керівників та консультантів) «клінік»;
- розвиток різноманітних форм діяльності «юридичних клінік», зокрема «практичне право у школах», «судові змагання».

Від юридичної клініки може бути подано не більше одного проекту.

Максимальний розмір очікуваного гранту — 5 000 доларів США.

Останній термін подання проектів до МФВ – 29 квітня 2002 року

Результати розгляду проектів будуть оголошені до 17 червня 2002 року.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ!

Термін виконання проекту не повинен перевищувати один рік.

Перевага надається проектам, що триватимуть і після завершення співпраці з МФВ.

- Проекти, які надійдуть після вказаного в оголошенні терміну, не розглядаються.
- Дата подання проекту визначається за поштовим штемпелем.
- Гранти не надаються прибутковим організаціям, політичним партіям, релігійним громадам та приватним (фізичним) особам.
- Надіслані факсом та електронною поштою проекти не розглядаються.
- Подані на конкурс матеріали не повертаються та не рецензуються.
- Про результати конкурсів учасників/учасниць повідомлять листом.
- Остаточне рішення щодо проекту або заявки перегляду не підлягає.
- Причини відмови у підтримці проекту не повідомляються.

Проекти оформлюються відповідно до стандартних аплікаційних форм Фонду і надсилаються поштою на адресу:

Міжнародний фонд «Відродження», вул. Артема, 46, м. Київ, 04053,

Відділ управління проектами.

Фонд офіційно підтверджує факт отримання проектів листом, який надсилається аплікантам упродовж 7 днів із моменту отримання кореспонденції.

Аплікаційні форми за конкурсом можна отримати звичайною поштою, попередньо надіславши Ваш запит менеджерові відповідної програми, за адресою:

- **Міжнародний фонд «Відродження», вул. Артема, 44, м. Київ, 04053;**

Тарас Вавринчук, менеджер правових програм, ел. пошта: vavrynchuk@irf.kiev.ua

Маркіян Дулеба, асистент, ел. пошта: duleba@irf.kiev.ua

Тел. (044) 461 97 09, 246-8363; факс (044) 216-7629

- **В офісах МФВ:** вул. Артема, 46, м. Київ, 04053;
- На веб-сторінці фонду "Відродження": http://www.irf.kiev.ua
- В інформаційних партнерів МФВ у регіонах: організацій — учасників "Мережі партнерства" (їх перелік буде подано на веб-сторінці МФВ (http://www.irf.kiev.ua) наприкінці березня 2002 року).

Ліквідатор Дяченко С. В. повідомляє про продаж в межах процедури банкрутства цілісного майнового комплексу ***ДП КСП «Прогрес»*** *(Броварський р-н, с. Гоголів, вул. Комінтерну, 15, код ЗКПО 23582476). Оціночна вартість майна складає 427270,80 грн., в т. ч. ПДВ 71211,80 грн. Для довідок та письмових заяв покупців — тел./факс (044) 235-90-77.*

До уваги акціонерів ВАТ «Бахмачм’ясокомбінат»!

ВАТ «Бахмачм’ясокомбінат» повідомляє про скликання чергових загальних зборів акціонерів, що відбудуться 19 квітня 2002 р. о 12 годині за адресою: 16500, Україна, Чернігівська обл., Бахмацький р-н, м. Бахмач, вул. Петровського, буд. 82, будинок культури ВАТ «Бахмачагротехконцерн».

Порядок денний:

1. Звіт Правління за підсумками фінансово-господарської діяльності Товариства в 2001 р.
2. Звіт Спостережної ради та ревізійної комісії про підсумки фінансово-господарської діяльності Товариства в 2001 році.
3. Затвердження річного звіту та балансу Товариства за 2001 рік.
4. Затвердження порядку покриття збитків за 2001 рік та нормативів планового розподілу прибутку на 2002 рік.
5. Внесення змін і доповнень до Статуту та внутрішніх положень Товариства.
6. Про зміни в складі органів управління та контролю Товариства.

Реєстрація акціонерів та їх представників буде проводитись з 10.00 до 11.50 за місцем проведення зборів. Для реєстрації учасникам необхідно мати при собі паспорт або інший документ, що засвідчує особу. Представникам акціонерів додатково потрібно мати доручення, оформлене згідно з вимогами чинного законодавства. З матеріалами та документами щодо чергових зборів акціонерів можна ознайомитись в правлінні товариства.

Довідки за телефоном: (04635) 5-29-15.

Правління ВАТ «Бахмачм’ясокомбінат».

ДО УВАГИ АКЦІОНЕРІВ ЗАТ «УКРАВТОРЕСУРС»

Повідомляємо, що 24 квітня 2002 р. об 11-й годині за адресою: 01033, м. Київ, вул. Короленківська, 4 відбудуться чергові загальні збори акціонерів ЗАТ «Укравторесурс».

Порядок денний:

1. Звіт голови Правління про результати фінансово-господарської діяльності за 2001 р.
2. Звіт голови Ревізійної комісії.
3. Звіт голови Спостережної Ради.
4. Затвердження річного звіту і балансу за 2001 рік, акту ревізії та звіту Спостережної ради. Затвердження розподілу прибутку і рішення про виплату дивидендів за 2001 р. та інших, прийнятих правлінням рішень. Плановий розподіл прибутку на 2002 рік.

Реєстрація учасників зборів з 10-ї години ранку.

ПРАВЛІННЯ ЗАТ «УКРАВТОРЕСУРС».

ВАТ «Пинязевицький кар’єр»

повідомляє про скликання загальних зборів акціонерів, які відбудуться 12 квітня 2002 р. о 14.00 за адресою: смт. Гранітне Малинського району Житомирської області.

Порядок денний:

1. Звіт правління ВАТ про діяльність товариства за 2001 рік.
2. Звіт ревізійної комісії та Затвердження балансу за 2001 рік.
3. Затвердження планів діяльності і порядок розподілу прибутку за 2001 рік.
4. Різне.

Реєстрація акціонерів з 10.00 по документам, що підтверджують особу акціонерів або довіреність на право участі в чергових загальних зборах.

Телефон для довідок: 04133 — 95-3-10.

Господарський суд м. Києва (01030) м. Київ, вул. Б. Хмельницького, 44-Б визнав банкрутом ТОВ «Міраж» та відкрив ліквідаційну процедуру (юридична адреса: 02032, м. Київ, вул. Лисківська, 2/71, кв. 300, р/р 26009001000085 у АКБ «Український кредитно-торговий банк», МФО 321024, код ЄДРПОУ № 24580367), справа № 10/34-б.

Ліквідатором підприємства призначено арбітражного керуючого Данилову Л. А. (ліцензія № 047694 від 17.08.2001 р.).

Інформація про зміни в персональному складі службових осіб емітента

Посада	Прізвище, ім’я, по батькові	Володіє часткою в статутному капіталі емітента (%)	Зміни (призначено/звільнено)	Дата прийняття рішення
Член Правління	Жилеєв Володимир Тимофійович	2.45530	звільнено	28/02/2002
Член Правління	Костюк Григорій Вікторович	1.41616	призначено	28/02/2002
Член Спостережної ради	Костюк Григорій Вікторович	1.41616	звільнено	28/02/2002
Член спостережної ради	Піскуновська Любов Захарівна	2.22393	призначено	28/02/2002

Примітки:
Зміни в персональному складі посадових осіб Товариства відбулися за рішенням Загальних зборів акціонерів від 28 лютого 2002 року.
Посадові особи Товариства не мають непогашених судимостей за злочини проти власності, службові, господарські та інші злочини.

00481198 1329964468

За законом джунглів

 Віч-на-віч з долею

(Початок на 1-й стор.).

Смертний вирок — за гріхи чужії

Вже рік, як її не стало. А перед очима, як зафіксована стоп-кадром, все та ж картина: у простенькій труні лежить у шлюбному веляні чарівна королева. Лежить безмовно, непорушно, як гіркий докір тим, хто залишився жити, як спалах ненависті до часу, який зламав її молодечі сили...

Життя Мирослави дало тріщину ще змалку. Батько чкурнув від мами. А вона, та мама, молодою була. І кортіло їй десь поміж люди піти, повеселитись, зрештою, знайти собі іншого чоловіка. Це ж життя. А тут — дитя сковує руки. Ох, скільки ж то маминої злості виливалось на безвинну дитячу голову! Єдина втіха була, коли бабуся чи тітка Ліда забирали Мирославу до себе.

Отак і росла — у людей на кухні, в хижці. Аж поки мама не вийшла заміж і не народила другу дитину. Тільки тоді Мирослава відчула, що потрібна сім'ї. Вже дев'ятикласницею вона з радістю няньчила сестричку, була з нею всюди, наче мама з дочкою. Навіть на перше побачення йшли удвох!

А тим часом вітчим почав пиячити, з будь-якого приводу сікався до Мирослави. Навіть, коли мати затримувалась на заводі, з дому виганяв. І не раз. А скільки було нестерпно пекучих докорів за шмат хліба і куплене платтячко! Господи, вже тоді від цих образ хотілось кинутися в воду.

Та тримала себе в руках, вчилася старанно, хотіла ж бо в інститут вступити. І вступила. З допомогою фірми, в якій підробляла під час канікул. Скільки то було радості, щастя! Перший курс пролетів на одному подиху. А потім...

В інституті закінчувались фірмівські гроші, і дівчину перевели на заочне навчання. Мати змушувала шукати роботу. А яку ж без кваліфікації знайдеш? Пішла продавцем на ринок. За якийсь місяць проторгувалась. «Крутелики» вимагали повернути гроші, бо «роздеруть, як жабу». А до того всього постійно потрібні гроші на ліки, а ще ж хотілось і вдягнутися, і сходити на дискотеку. Куди не повернись — гроші, гроші, самі гроші... А де їх брати!? Вітчим не приносив нічого, маминих заробітків не завжди вистачало навіть на хліб. Не раз бувало й так, що по кілька днів голодною ходила. Аж голова паморочилась.

І нагодилася на цей час сутенерша. Сказала, що, продавши свою незайманість, Мирослава зможе покрити всі борги. І дівчина зважилася на цей крок. І вже почали водитись гроші, приходила в університет гордо, файно зодягнутою, з оберемками троянд. Здавалося, проблеми покинули дівча. Навіть мати підхвалювала, не допитуючись, де Мирослава по кілька днів пропадає, не ночує вдома.

Та зовнішнє благополуччя не відповідало стану душі. З кожним днем її палаючі очі тьмянішали. Навіть коли усміхалась, очі хотіли плакати. І одного разу подружка таки вирвала з неї зізнання:

— А від чого тут, Галю, радіти? Після того, як виповзаю з-під тих жирних кабанів, самовдоволених пик, кандидатів у покійники, мені гидко самій на себе у дзеркало дивитись. Порвала б себе на шматки. Та от як вижити без цього — теж не знаю виходу. Куди б не просилася на роботу — все рівно шлях стелиться через ліжко. Хоч бери та пику свою скаліч, щоб очі не витріщали...

За тиждень після цієї розмови подружки знайшли Мирославу в реанімації. Звідти вона повернулася додому вже у домовині. І здалося мені, що Мирослава той жорстокий вирок винесла не тільки собі за допущені помилки...

Дуже прикро, що в останні роки випадки самогубства серед молоді дедалі частішають. І, здебільшого, підгрунтям цього стає соціальне неблагополуччя. Чи тільки сім'ї у цьому винні? А що для соціального захисту молоді робить влада? Цю проблему ще з літа минулого року почала вивчати обласна прокуратура у контексті контролю за виконанням органами місцевої влади законодавчих актів України.

За фасадом закону

За десять років незалежності Верховна Рада напрацювала чимало законів, що своїми статтями захищають ті чи інші інтереси громадян. Та біда в тому, що ми захищені Конституцією й різними законами тільки формально, бо до практичної реалізації ще досить далеко. От, скажімо, ст. 19 закону «Про зайнятість населення» передбачає працевлаштування випускників шкіл та ПТУ. А на практиці? На Хмельниччині з 1448 осіб до 18 років, що стояли на обліку у службах зайнятості (а більшість — необліковані!), до листопада працевлаштовано тільки 625 чоловік. А в таких районах, як Волочиський, Новоушицький, Летичівський, Хмельницький, — по 4-8 випускників, що становить усього 10-15 відсотків до загальної кількості.

Може, виконавча влада просто ігнорує закони? Але, за свідченням обласної прокуратури, у краї не виконуються положення та укази Президента. Так, 6 листопада 1999 року Президент підписав указ за № 1285/99 «Про заходи щодо працевлаштування молоді». Зрештою, 4-й пункт національної програми «Діти України» теж передбачає працевлаштування випускників.

А ось що з цього приводу пише прокурор області Іван Сибіга на адресу обласної ради:

«Всупереч вимогам Указу Президента України від 6.11.99 «Про заходи щодо працевлаштування молоді» в області до цього часу не створені і не діють молодіжні центри праці, не створюються відповідні умови функціонування та ефективного розвитку молодіжного підприємництва. Водночас, порушуючи вимоги ст.7 Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні», недостатньо організовує роботу щодо зайнятості підлітків управління у справах сім'ї та молоді. Його структурні підрозділи в містах і районах не діють, перевірок на підприємствах та реального захисту прав неповнолітніх із зазначених питань не здійснюють».

Оскільки влада про наше майбутнє забула, армія невлаштованої молоді з кожним роком збільшується. Відповідно соціальні умови провокують ріст злочинності у цьому середовищі. Тільки минулого року підлітки області скоїли 823 злочини, що на 4,7 % більше, ніж за рік до цього. Цифра, правда, ніби не пече, не болить. Але ж у цій сухій статистиці — не лише такий «дріб'язок», як крадіжки курей, худоби, каструль і реманенту з дворів та дач, а й розбої, грабежі, згвалтування і вбивства. Людині, що потрапляла під руку криміналізованим підліткам, не позаздриш. Ця публіка минулого року мене самого п'ять разів обкрадала. Тож знаю не з чиїхось уст, скільки це коштує нервів і здоров'я.

І попри все, хотілось би віддати належне великому гурту чиновницької братії, котра хоч один документ взяла на власне озброєння і трудилася з неабияким завзяттям. Маю на увазі постанову Кабінету Міністрів України № 323 від 14.04.97 "Про організаційне і фінансове забезпечення та оздоровлення дітей в Україні». Зверніть увагу: якщо по Україні у 2000-му році оздоровлено кожну третю дитину, що постраждала внаслідок Чорнобильської катастрофи, то на Хмельниччині з 4387 таких дітей оздоровлено лише... 363. І тут не тільки брак коштів, як це хотіла б подати місцева влада. З'ясувалося, що в контексті виконання цього документа з'явився цілий букет зловживань. Узагальнення цієї «роботи» зробила обласна прокуратура і 15 вересня внесла в облдержадміністрацію відповідне подання. Не будемо казати про ті масові зловживання, коли замість сироти чи дитини-інваліда до списків подорожуючих дітей (по Україні чи за кордон) потрапляли чада високих посадовців або їхніх близьких. Процитуємо лише один абзац:

«За фактом зловживання владою або посадовим становищем при розподілі путівок до МДЦ «Артек» у 1999-2000 роках органами прокуратури області порушено 7 кримінальних справ, притягнуто до кримінальної відповідальності 8 працівників органів виконавчої влади, складено 5 протоколів про корупційні діяння». Отакий підсумок направлення дітей тільки на один курорт!

Господи, навіщо караєш невинну дитину?

Розум бунтує, не хоче сприймати. Де таке бачено, щоб при живих батьках діти були сироти?! Ну, десь там кілька покидьків заблукали в суспільстві. То було б природно. Але щоб сотнями, тисячами?! Однак факти — уперта річ. Тільки в одному Старокостянтинівському районі 103 сім'ї виїхали за кордон, а дітей покинули напризволяще. Дев'ятеро бездоглядних дітей прокуратурою Хмельницької області виявлено у Красилівському районі.

Ось лише один абзац із довідки прокурора області Івана Сибіги голові обласної ради Миколі Приступі:

«На утриманні жителів села Перересле Білогірського району Ковальчук Л. В. та Бець В. І. знаходилося 7 дітей. Домашнє господарство дорослі не вели, зловживали спиртним. У будинку антисанітарні умови, постільної білизни взагалі немає. 2 дітей упродовж 2 років не відвідують школу, інші за 4 місяці пропустили 345 годин занять. За останніх 10 років у вказаного подружжя померло від простудних захворювань четверо дітей до 6-місячного віку.

До травня 2001 року знаходилось шестеро дітей на утриманні і жительки с. Сивки вказаного району Олійник О. І., яка вела антисоціальний спосіб життя, державну допомогу на дітей використовувала на придбання алкогольних напоїв. Для того, щоб зігрітись у зимовий період, діти використовували як паливо меблі та дошки з підлоги, на харчування варили дерть... В будинку взагалі відсутні ліжка та постільна білизна».

У той же час місцева влада палець об палець не вдарила, щоб захистити дітей...

Не хочу моралізувати, що подібні факти створюють враження, ніби ми стали жити за законами джунглів, де виживає тільки сильніший. Навіть Бог через апостолів нам заповідав оберігати немічних, бідних і калік, ставитися до них, як до братів своїх. Зрештою, так мало б бути і за чинними законами. З цього приводу прокуратура Хмельницької області сказала однозначно: однією з причин порушень законодавства в сфері захисту прав молоді є фактичне самоусунення органів самоврядування від вирішення зазначених проблем. Та хай сам читач, оглянувшись довкола, дасть свою оцінку реалізації молодіжної політики, захисту її прав та інтересів.

Михайло ВАСИЛАШКО.

Хмельницька область.

 Спорт

Пошук винуватців стартував

Бомбою, що розірвалася, прозвучали слова ректора НУФВСУ, першого віце-президента НОК України Володимира Платонова на нараді минулої п'ятниці. З'ясувалося, що на Олімпіаду до Солт-Лейк-Сіті, за його словами, поїхали 15—20 «випадкових людей», з яких половина — діти високопоставлених чиновників! Як кажуть, слів немає. От би тільки оголосили увесь список отого «дитячого садка».

Президент НОК України Іван Федоренко намагався ухилитися від цієї неприємної для нього теми. Однак, зрештою, зізнався: факт мав місце. Але тут же почав виправдовуватися, мовляв, кожна федерація пропонувала свої списки. То й що?

А тим часом незаслужено за бортом змагання опинилися кілька десятків спортсменів, які чесною і важкою працею заробили олімпійські ліцензії. Хтозна, може, серед них і був отой омріяний нами медаліст, який хоча б трохи підсолодив гнітючу картину виступів українських олімпійців у США.

Як сказав пан Платонов, лижну збірну було розділено на два табори, які фактично протистояли один одному. З'ясувалося, що «чітко спланований» графік підготовки біатлоністів було зірвано. А президент федерації з цього виду спорту Володимир Бринзак, виходить, не мав впливу на команду. Але чи справді це так —дізнатися присутні і журналісти не змогли. Адже Бринзакові на тому зібранні просто не дали слова (?).

З боку керівників нашого спорту були мляві спроби легкого каяття, але ніяк не визнання (повного й щирого) прорахунків. Тому викликає сумнів, що буде користь зі ще одної «розбірки польотів» 14 березня, про яку оголосив Іван Федоренко. Самі ж себе не викриватимуть...

Шахи

Попереду Каспаров, а наші за ним...

Супертурнір у Лінаресі (Іспанія). 6-й тур. Пономарьов—Каспаров. 0,5:0,5. Широв—Вальєхо. 0,5:0,5. Адамс—Ананд. 1:0. 7-й тур. Іванчук—Адамс. 1:0. Ананд—Пономарьов. 0,5:0,5. Каспаров—Широв. 0,5:0,5. 8-й тур. Іванчук—Пономарьов. 0,5:0,5. Ананд—Широв. 1:0. Каспаров—Вальєхо. 1:0. Після цього лідирував Каспаров — 4,5 очка. За ним слідом — Пономарьов та Іванчук — по 3,5.

Хокей

Розпочалися головні події

Чемпіонат СЄХЛ. Турнір плей-оф. «Беркут» (Україна) — ХК «Гомель» (Білорусь). 3:2. «Німан» (Білорусь) — МДУ (Росія). 1:3. «Металургс» (Латвія) — «Сокіл» (Україна). 3:1. «Керамін-Мінськ» (Білорусь) — ХК «Рига» (Латвія). 0:2. На цьому етапі пари гратимуть до трьох перемог. Наступні матчі відбудуться завтра на майданчиках клубів, які в перших зустрічах були гостями. Отже, в Києві, на льоду палацу «Авангард», завтра о 18.00 розпочнеться поєдинок «Сокіл» (Київ) — «Металургс» (Лієпая).

Футбол

Комітет схвалила більшість

Минулої суботи відбулося засідання виконкому ФФУ, на порядку денному якого було питання про створення Комітету професіонального футболу. Утворення такої структури підтримала більшість членів виконкому. А в п'ятницю попереднє «добро» дали одинадцять з чотирнадцяти клубів вищої ліги. Тріо противників —донецькі «Шахтар» та «Металург» і «Поліграфтехніка» (Олександрія).

Напередодні на виробничій нараді суддів та інспекторів вищої і першої ліг обговорювано доцільність створення такого органу.

У своїй доповіді на цю тему президент ФФУ Григорій Суркіс розповів присутнім про функції та призначення Комітету професіонального футболу, пріоритетними напрямами в роботі якого буде усунення негативних явищ в українському футболі, а також збір і узагальнення досвіду провідних футбольних держав.

На виконкомі затвердили списки арбітрів, асистентів та інспекторів, які обслуговуватимуть матчі в усіх лігах.

Товариські поєдинки

Київські динамівці вже повернулися додому з Кіпру після чергового етапу підготовки до другого кола національного чемпіонату. Перед відльотом до Києва чемпіони України виграли товариський матч у білоруського клубу «Белшина» — 4:1 (м'ячі у переможців забили Ващук, Лисицький, Кардаш, Шацьких). Тепер підопічні Валерія Лобановського аж до старту другого кола (16 березня) планують готуватися вдома. На 11 березня заплановано ще й товариський матч на стадіоні «Динамо» проти румунського клубу «Університатя» (Крайова).

А тим часом дніпропетровський «Дніпро» у рамках тренувального збору провів контрольний поєдинок проти московського «Спартака» і поступився —2:4 (Полтавець, Максим'юк — Кудряшов-2, Титов, Безчастних).

В. Б.

Де таке бачено, щоб при живих батьках діти — сироти?!

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про вищу освіту

Цей Закон спрямований на врегулювання суспільних відносин у галузі навчання, виховання, професійної підготовки громадян України. Він встановлює правові, організаційні, фінансові та інші засади функціонування системи вищої освіти, створює умови для самореалізації особистості, забезпечення потреб суспільства і держави у кваліфікованих фахівцях.

Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Основні терміни та їх визначення

У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються у такому значенні:

вища освіта — рівень освіти, який здобувається особою у вищому навчальному закладі в результаті послідовного, системного та цілеспрямованого процесу засвоєння змісту навчання, який грунтується на повній загальній середній освіті й завершується здобуттям певної кваліфікації за підсумками державної атестації;

зміст вищої освіти — обумовлена цілями та потребами суспільства система знань, умінь і навичок, професійних, світоглядних і громадянських якостей, що має бути сформована в процесі навчання з урахуванням перспектив розвитку суспільства, науки, техніки, технологій, культури та мистецтва;

зміст навчання — структура, зміст і обсяг навчальної інформації, засвоєння якої забезпечує особі можливість здобуття вищої освіти і певної кваліфікації;

державна атестація осіб, які закінчують вищі навчальні заклади — встановлення відповідності рівня якості отриманої ними вищої освіти вимогам стандартів вищої освіти по закінченні навчання за напрямом, спеціальністю;

нормативний термін навчання — термін навчання за денною (очною) формою, необхідний для засвоєння особою нормативної та вибіркової частин змісту навчання і встановлений стандартом вищої освіти;

стандарт вищої освіти — сукупність норм, які визначають зміст вищої освіти, зміст навчання, засіб діагностики якості вищої освіти та нормативний термін навчання;

освітній рівень вищої освіти — характеристика вищої освіти за ознаками ступеня сформованості інтелектуальних якостей особи, достатніх для здобуття кваліфікації, яка відповідає певному освітньо-кваліфікаційному рівню;

освітньо-кваліфікаційний рівень вищої освіти — характеристика вищої освіти за ознаками ступеня сформованості знань, умінь та навичок особи, що забезпечують її здатність виконувати завдання та обов'язки (роботи) певного рівня професійної діяльності;

рівень професійної діяльності — характеристика професійної діяльності за ознаками певної сукупності професійних завдань та обов'язків (робіт), які виконує фахівець;

професійна підготовка — здобуття кваліфікації за відповідним напрямом підготовки або спеціальністю;

вищий навчальний заклад — освітній, освітньо-науковий заклад, який заснований і діє відповідно до законодавства про освіту, реалізує відповідно до наданої ліцензії освітньо-професійні програми вищої освіти за певними освітніми та освітньо-кваліфікаційними рівнями, забезпечує навчання, виховання та професійну підготовку осіб відповідно до їх покликання, інтересів, здібностей та нормативних вимог у галузі вищої освіти, а також здійснює наукову та науково-технічну діяльність;

вищий навчальний заклад державної форми власності — вищий навчальний заклад, заснований державою, що фінансується з державного бюджету і підпорядковується відповідному центральному органу виконавчої влади;

вищий навчальний заклад, що перебуває у власності Автономної Республіки Крим, — вищий навчальний заклад, заснований органами влади Автономної Республіки Крим, що фінансується з бюджету Автономної Республіки Крим і підпорядкований органам влади Автономної Республіки Крим;

вищий навчальний заклад комунальної форми власності — вищий навчальний заклад, заснований місцевими органами влади, що фінансується з місцевого бюджету і підпорядкований місцевим органам влади;

вищий навчальний заклад приватної форми власності — вищий навчальний заклад, заснований на приватній власності і підпорядкований власнику (власникам);

освітня діяльність — діяльність, пов'язана з наданням послуг для здобуття вищої освіти, з видачею відповідного документа;

ліцензування — процедура визнання спроможності вищого навчального закладу певного типу розпочати освітню діяльність, пов'язану із здобуттям вищої освіти та кваліфікації, відповідно до вимог стандартів вищої освіти, а також до державних вимог щодо кадрового, науково-методичного та матеріально-технічного забезпечення;

ліцензований напрям — напрям, за яким вищий навчальний заклад певного типу визнаний спроможним провадити освітню діяльність, пов'язану із здобуттям вищої освіти та кваліфікації;

ліцензована спеціальність — спеціальність відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня, за якою вищий навчальний заклад певного типу визнаний спроможним провадити освітню діяльність, пов'язану із здобуттям вищої освіти та кваліфікації;

акредитація — процедура надання вищому навчальному закладу певного типу права провадити освітню діяльність, пов'язану із здобуттям вищої освіти та кваліфікації, відповідно до вимог стандартів вищої освіти, а також до державних вимог щодо кадрового, науково-методичного та матеріально-технічного забезпечення;

рівень акредитації — рівень спроможності вищого навчального закладу певного типу провадити освітню діяльність, пов'язану із здобуттям вищої освіти та кваліфікації;

акредитований напрям — напрям, за яким вищий навчальний заклад певного типу отримав право провадити освітню діяльність, пов'язану із здобуттям вищої освіти та кваліфікації;

акредитована спеціальність — спеціальність відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня, за якою вищий навчальний заклад певного типу отримав право провадити освітню діяльність, пов'язану із здобуттям вищої освіти та кваліфікації;

акредитований вищий навчальний заклад — вищий навчальний заклад, що визнаний спроможним провадити освітню діяльність, пов'язану із здобуттям вищої освіти та кваліфікації, за напрямами і спеціальностями відповідних освітньо-кваліфікаційних рівнів, не менше двох третин з яких є акредитованими;

якість вищої освіти — сукупність якостей особи з вищою освітою, що відображає її професійну компетентність, ціннісну орієнтацію, соціальну спрямованість і обумовлює здатність задовольняти як особисті духовні і матеріальні потреби, так і потреби суспільства;

якість освітньої діяльності — сукупність характеристик системи вищої освіти та її складових, яка визначає її здатність задовольняти встановлені і передбачені потреби окремої особи або(та) суспільства.

Стаття 2. Законодавство України про вищу освіту

Законодавство України про вищу освіту базується на Конституції України і складається з законів України «Про освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», цього Закону та інших нормативно-правових актів, прийнятих відповідно до нього.

Якщо міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені законодавством про вищу освіту, то застосовуються правила міжнародних договорів.

Стаття 3. Державна політика у галузі вищої освіти

1. Державна політика у галузі вищої освіти визначається Верховною Радою України.

2. Державна політика у галузі вищої освіти грунтується на принципах:

доступності та конкурсності здобуття вищої освіти кожним громадянином України;

незалежності здобуття вищої освіти від впливу політичних партій, громадських і релігійних організацій;

інтеграції системи вищої освіти України у світову систему вищої освіти при збереженні і розвитку досягнень та традицій української вищої школи;

наступності процесу здобуття вищої освіти;

державної підтримки підготовки фахівців для пріоритетних напрямів фундаментальних і прикладних наукових досліджень;

гласності при формуванні структури та обсягів освітньої та професійної підготовки фахівців.

3. Реалізація державної політики у галузі вищої освіти забезпечується шляхом:

збереження і розвитку системи вищої освіти та підвищення її якості;

підвищення рівня освіченості громадян України, розширення їх можливостей для отримання вищої освіти;

створення та забезпечення рівних умов доступності до вищої освіти;

надання цільових, пільгових державних кредитів особам для здобуття вищої освіти у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України;

забезпечення збалансованої структури та обсягів підготовки фахівців з вищою освітою, що здійснюється у вищих навчальних закладах державної та комунальної форм власності, за кошти відповідних бюджетів, фізичних і юридичних осіб, з урахуванням потреб особи, а також інтересів держави та територіальних громад;

надання особам, які навчаються у вищих навчальних закладах, пільг та соціальних гарантій у порядку, встановленому законодавством;

належної підтримки підготовки фахівців з числа інвалідів на основі спеціальних освітніх технологій.

Стаття 4. Право громадян на вищу освіту

1. Громадяни України мають право на здобуття вищої освіти.

Громадяни України мають право безоплатно здобувати вищу освіту в державних і комунальних вищих навчальних закладах на конкурсній основі в межах стандартів вищої освіти, якщо певний освітньо-кваліфікаційний рівень громадянин здобуває вперше. Вони вільні у виборі форми здобуття вищої освіти, вищого навчального закладу, напряму підготовки і спеціальності.

2. Іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, мають право на здобуття вищої освіти, крім права на здобуття вищої освіти за рахунок коштів Державного бюджету України, місцевих бюджетів, якщо інше не встановлено міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Стаття 5. Мова (мови) навчання у вищих навчальних закладах

Мова (мови) навчання у вищих навчальних закладах визначається відповідно до Конституції України та закону України про мови.

Розділ II. СТРУКТУРА ВИЩОЇ ОСВІТИ. ДОКУМЕНТИ ПРО ВИЩУ ОСВІТУ

Стаття 6. Структура вищої освіти

1. До структури вищої освіти входять освітні й освітньо-кваліфікаційні рівні:

1) освітні рівні:

неповна вища освіта;

базова вища освіта;

повна вища освіта;

2) освітньо-кваліфікаційні рівні:

молодший спеціаліст;

бакалавр;

спеціаліст, магістр.

2. У вищих навчальних закладах підготовка за напрямами і спеціальностями фахівців всіх освітніх та освітньо-кваліфікаційних рівнів здійснюється за відповідними освітньо-професійними програмами ступенево або неперервно залежно від вимог до рівня оволодіння певною сукупністю умінь та навичок, необхідних для майбутньої професійної діяльності.

Стаття 7. Освітні рівні вищої освіти

1. Неповна вища освіта — освітній рівень вищої освіти особи, який характеризує сформованість її інтелектуальних якостей, що визначають розвиток особи як особистості і є достатніми для здобуття нею кваліфікацій за освітньо-кваліфікаційним рівнем молодшого спеціаліста.

2. Базова вища освіта — освітній рівень вищої освіти особи, який характеризує сформованість її інтелектуальних якостей, що визначають розвиток особи як особистості і є достатніми для здобуття нею кваліфікацій за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра.

3. Повна вища освіта — освітній рівень вищої освіти особи, який характеризує сформованість її інтелектуальних якостей, що визначають розвиток особи як особистості і є достатніми для здобуття нею кваліфікацій за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста або магістра.

4. Вищу освіту мають особи, які завершили навчання у вищих навчальних закладах, успішно пройшли державну атестацію відповідно до стандартів вищої освіти і отримали відповідний документ про вищу освіту державного зразка.

Державна атестація осіб, які закінчують вищі навчальні заклади усіх форм власності, здійснюється державною екзаменаційною комісією. Положення про державну екзаменаційну комісію затверджується спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі освіти і науки.

Стаття 8. Освітньо-кваліфікаційні рівні вищої освіти

1. Молодший спеціаліст — освітньо-кваліфікаційний рівень вищої освіти особи, яка на основі повної загальної середньої освіти здобула неповну вищу освіту, спеціальні уміння та знання, достатні для здійснення виробничих функцій певного рівня професійної діяльності, що передбачені для первинних посад у певному виді економічної діяльності.

Особи, які мають базову загальну середню освіту, можуть одночасно навчатися за освітньо-професійною програмою підготовки молодшого спеціаліста і здобувати повну загальну середню освіту.

2. Бакалавр — освітньо-кваліфікаційний рівень вищої освіти особи, яка на основі повної загальної середньої освіти здобула базову вищу освіту, фундаментальні і спеціальні уміння та знання щодо узагальненого об'єкта праці (діяльності), достатні для виконання завдань та обов'язків (робіт) певного рівня професійної, діяльності, що передбачені для первинних посад у певному виді, економічної діяльності.

Підготовка фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра може здійснюватися на основі освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста.

Особи, які в період навчання за освітньо-професійною програмою підготовки бакалавра у вищих навчальних закладах другого-четвертого рівнів акредитації припинили подальше навчання, мають право за індивідуальною програмою здобути освітньо-кваліфікаційний рівень молодшого спеціаліста за однією із спеціальностей, відповідних напряму підготовки бакалавра, у тому самому або іншому акредитованому вищому навчальному закладі.

3. Спеціаліст — освітньо-кваліфікаційний рівень вищої освіти особи, яка на основі освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра здобула повну вищу освіту, спеціальні уміння та знання, достатні для виконання завдань та обов'язків (робіт) певного рівня професійної діяльності, що передбачені для первинних посад у певному виді економічної діяльності.

4. Магістр — освітньо-кваліфікаційний рівень вищої освіти особи, яка на основі освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра здобула повну вищу освіту, спеціальні уміння та знання, достатні для виконання професійних завдань та обов'язків (робіт) інноваційного характеру певного рівня професійної діяльності, що передбачені для первинних посад у певному виді економічної діяльності.

Підготовка фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня магістра може здійснюватися на основі освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста.

Особи, які в період навчання за освітньо-професійною програмою підготовки магістра припинили подальше навчання, мають право за індивідуальною програмою здобути освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста за такою ж або спорідненою спеціальністю у тому самому або іншому акредитованому вищому навчальному закладі.

5. Підготовка фахівців освітньо-кваліфікаційних рівнів спеціаліста та магістра медичного та ветеринарно-медичного спрямувань може здійснюватися на основі повної загальної середньої освіти.

Стаття 9. Документи про вищу освіту

1. Встановлюються такі види документів, які засвідчують здобуття особою вищої освіти та кваліфікації за певними освітньо-кваліфікаційними рівнями:

диплом молодшого спеціаліста;

диплом бакалавра;

диплом спеціаліста;

диплом магістра.

Зразки документів про вищу освіту затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Вищий навчальний заклад має право видавати документ про вищу освіту державного зразка тільки з акредитованого напряму (спеціальності).

Для осіб, які навчалися за кошти державного бюджету, документи про вищу освіту виготовляються та видаються за рахунок коштів Державного бюджету України.

2. Особи, відраховані із вищого навчального закладу до завершення навчання за освітньо-професійними програмами, отримують академічні довідки встановленого спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі освіти і науки зразка.

Стаття 10. Післядипломна освіта

1. Післядипломна освіта — спеціалізоване вдосконалення освіти та професійної підготовки особи шляхом поглиблення, розширення і оновлення її професійних знань, умінь і навичок або отримання іншої спеціальності на основі здобутого раніше освітньо-кваліфікаційного рівня та практичного досвіду.

Післядипломна освіта створює умови для безперервності та наступності освіти і включає:

перепідготовку — отримання іншої спеціальності на основі здобутого раніше освітньо-кваліфікаційного рівня та практичного досвіду;

спеціалізацію — набуття особою здатностей виконувати окремі завдання та обов'язки, які мають особливості, в межах спеціальності;

розширення профілю (підвищення кваліфікації) — набуття особою здатностей виконувати додаткові завдання та обов'язки в межах спеціальності;

стажування — набуття особою досвіду виконання завдань та обов'язків певної спеціальності.

Особа, яка пройшла перепідготовку і успішно пройшла державну атестацію, отримує відповідний документ про вищу освіту.

Особа, яка успішно пройшла стажування або спеціалізацію чи розширила профіль (підвищила кваліфікацію), отримує відповідний документ про післядипломну освіту.

Зразки документів про післядипломну освіту затверджуються спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі освіти і науки.

2. Післядипломна освіта здійснюється вищими навчальними закладами післядипломної освіти або структурними підрозділами вищих навчальних закладів відповідного рівня акредитації, в тому числі на підставі укладених договорів.

Розділ III. СТАНДАРТИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Стаття 11. Система стандартів вищої освіти

1. Систему стандартів вищої освіти складають державний стандарт вищої освіти, галузеві стандарти вищої освіти та стандарти вищої освіти вищих навчальних закладів.

Стандарти вищої освіти є основою оцінки якості вищої освіти та професійної підготовки, а також якості освітньої діяльності вищих навчальних закладів незалежно від їх типів, рівнів акредитації та форм навчання.

2. Державний стандарт вищої освіти містить складові:

перелік кваліфікацій за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями;

перелік напрямів та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями;

вимоги до освітніх рівнів вищої освіти;

вимоги до освітньо-кваліфікаційних рівнів вищої освіти.

3. Галузеві стандарти вищої освіти містять складові:

освітньо-кваліфікаційні характеристики випускників вищих навчальних закладів;

освітньо-професійні програми підготовки;

засоби діагностики якості вищої освіти.

4. Стандарти вищої освіти вищих навчальних закладів містять складові:

перелік спеціалізацій за спеціальностями;

варіативні частини освітньо-кваліфікаційних характеристик випускників вищих навчальних закладів;

варіативні частини освітньо-професійних програм підготовки;

варіативні частини засобів діагностики якості вищої освіти;

навчальні плани;

програми навчальних дисциплін.

5. Порядок розроблення стандартів вищої освіти та внесення змін до них, а також здійснення контролю за їх дотриманням визначається Кабінетом Міністрів України.

Стаття 12. Державний стандарт вищої освіти

1. Перелік кваліфікацій за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями містить перелік назв кваліфікацій, які визначаються через професійні назви робіт, що мають виконувати фахівці певного освітньо-кваліфікаційного рівня на первинних посадах.

2. Перелік напрямів та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями, містить перелік назв напрямів, що відображають споріднений зміст вищої освіти і професійної підготовки, та перелік назв спеціальностей, що відображають неповторювані узагальнені об'єкти діяльності або виробничі функції та предмети діяльності.

3. Вимоги до освітніх рівнів вищої освіти містять вимоги до рівня сформованості у особи соціальних і громадянських якостей з урахуванням особливостей майбутньої професійної діяльності, а також вимоги до формування у неї патріотизму до України та до знання української мови.

4. Вимоги до освітньо-кваліфікаційних рівнів вищої освіти містять вимоги до професійної підготовки фахівців з урахуванням суспільного поділу праці.

5. Перелік кваліфікацій за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями, вимоги до освітніх та освітньо-кваліфікаційних рівнів вищої освіти затверджуються Кабінетом Міністрів України за поданням спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у галузі освіти і науки, погодженим із спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі праці та соціальної політики.

Перелік напрямів та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями, затверджується Кабінетом Міністрів України за поданням спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у галузі освіти і науки.

Стаття 13. Галузеві стандарти вищої освіти

1. Освітньо-кваліфікаційна характеристика випускника вищого навчального закладу відображає цілі вищої освіти та професійної підготовки, визначає місце фахівця в структурі галузей економіки держави і вимоги до його компетентності, інших соціально важливих якостей, систему виробничих функцій і типових завдань діяльності й умінь для їх реалізації.

Освітньо-кваліфікаційні характеристики випускників вищих навчальних закладів затверджуються спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі освіти і науки за погодженням із спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі праці та соціальної політики.

2. Освітньо-професійна програма підготовки визначає нормативний термін та нормативну частину змісту навчання за певним напрямом або спеціальністю відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня, встановлює вимоги до змісту, обсягу та рівня освіти й професійної підготовки фахівця.

Освітньо-професійні програми підготовки затверджуються спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі освіти і науки.

Нормативний термін навчання за освітньо-професійною програмою підготовки встановлюється відповідно до визначеного рівня професійної діяльності.

Нормативний термін навчання за освітньо-професійною програмою підготовки молодшого спеціаліста для осіб, які мають повну загальну середню освіту та освітньо-кваліфікаційний рівень кваліфікованого робітника за спорідненою професією, зменшується на один рік.

Нормативний термін навчання за освітньо-професійною програмою підготовки бакалавра для осіб, які мають освітньо-кваліфікаційний рівень молодшого спеціаліста за відповідною до напряму підготовки бакалавра спеціальністю, може зменшуватися до двох років.

Нормативний термін навчання за освітньо-професійною програмою підготовки магістра для осіб, які мають освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста за відповідною спеціальністю, не може перевищувати одного року.

Нормативний термін навчання фахівців освітньо-кваліфікаційних рівнів спеціаліста та магістра медичного та ветеринарно-медичного спрямувань визначається відповідним центральним органом виконавчої влади, який має у своєму підпорядкуванні вищі навчальні заклади, за погодженням із спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі освіти і науки.

Якщо вищий навчальний заклад має відповідні угоди з навчальними закладами іноземних держав, що передбачають взаємовизнання документів про вищу освіту за умови інших термінів навчання, такі терміни можуть бути встановлені відповідним центральним органом виконавчої влади, який має у своєму підпорядкуванні вищі навчальні заклади, за погодженням із спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі освіти і науки.

3. Засоби діагностики якості вищої освіти визначають стандартизовані методики, які призначені для кількісного та якісного оцінювання досягнутого особою рівня сформованості знань, умінь і навичок, професійних, світоглядних та громадянських якостей.

Засоби діагностики якості вищої освіти використовуються для встановлення відповідності рівня якості вищої освіти вимогам стандартів вищої освіти і затверджуються спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі освіти і науки.

Стаття 14. Стандарти вищої освіти вищих навчальних закладів

1. Вищі навчальні заклади визначають спеціалізації за спеціальностями, за якими здійснюється підготовка фахівців освітньо-кваліфікаційних рівнів молодшого спеціаліста, спеціаліста та магістра. Назви спеціалізацій за спеціальностями відображають відмінності у засобах, умовах та продуктах діяльності в межах спеціальності.

2. Варіативні частини освітньо-кваліфікаційних характеристик випускників вищих навчальних закладів, освітньо-професійних програм підготовки та засобів діагностики якості вищої освіти забезпечують підготовку фахівців за спеціалізаціями за спеціальностями з урахуванням особливостей суспільного поділу праці в Україні та мобільності системи освіти щодо задоволення вимог ринку праці.

Зміст варіативних частин освітньо-кваліфікаційних характеристик випускників вищих навчальних закладів, освітньо-професійних програм підготовки, засобів діагностики якості вищої освіти, навчальних планів, програм навчальних дисциплін визначається вищим навчальним закладом у межах структури та форми, встановлених спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі освіти і науки.

3. Навчальні плани визначають графік навчального процесу, перелік, послідовність та час вивчення навчальних дисциплін, форми навчальних занять та терміни їх проведення, а також форми проведення підсумкового контролю.

4. Програми навчальних дисциплін визначають їх інформаційний обсяг, рівень сформованості вмінь та знань, перелік рекомендованих підручників, інших методичних та дидактичних матеріалів, критерії успішності навчання та засоби діагностики успішності навчання.

5. Навчальні плани та програми навчальних дисциплін розробляються вищим навчальним закладом відповідно до освітньо-професійних програм підготовки і затверджуються керівником вищого навчального закладу.

Стаття 15. Науково-методичне забезпечення вищої освіти

Науково-методичне забезпечення вищої освіти здійснюється спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі освіти і науки, іншими центральними органами виконавчої влади, що мають у своєму підпорядкуванні вищі навчальні заклади, науково-методичними установами та вищими навчальними закладами.

Науково-методичне забезпечення вищої освіти включає підготовку навчальної і наукової літератури та забезпечення нею вищих навчальних закладів. Підготовка та забезпечення вищих навчальних закладів навчально-методичною документацією повинна відповідати змісту навчання, визначеному стандартами вищої освіти.

Розділ IV. УПРАВЛІННЯ У ГАЛУЗІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Стаття 16. Система вищої освіти

Систему вищої освіти складають:

вищі навчальні заклади всіх форм власності;

інші юридичні особи, що надають освітні послуги у галузі вищої освіти;

органи, які здійснюють управління у галузі вищої освіти.

Стаття 17. Управління у галузі вищої освіти

Кабінет Міністрів України через систему органів виконавчої влади:

здійснює державну політику у галузі вищої освіти;

організує розроблення та здійснення відповідних загальнодержавних та інших програм;

у межах своїх повноважень видає нормативно-правові акти з питань вищої освіти;

забезпечує контроль за виконанням законодавства про вищу освіту.

Управління у галузі вищої освіти у межах їх компетенції здійснюється:

спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі освіти і науки;

іншими центральними органами виконавчої влади, які мають у своєму підпорядкуванні вищі навчальні заклади;

Вищою атестаційною комісією України;

органами влади Автономної Республіки Крим;

органами місцевого самоврядування;

власниками вищих навчальних закладів;

органами громадського самоврядування.

Стаття 18. Повноваження спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у галузі освіти і науки, інших центральних органів виконавчої влади, які мають у своєму підпорядкуванні вищі навчальні заклади

1. Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у галузі освіти і науки:

здійснює аналітично-прогностичну діяльність у галузі вищої освіти, визначає тенденції її розвитку, вплив демографічної, етнічної, соціально-економічної ситуації, інфраструктури виробничої та невиробничої сфер, ринку праці на стан вищої освіти, формує напрями взаємодії з іншими ланками освіти, стратегічні напрями розвитку вищої освіти відповідно до науково-технічного прогресу та інших факторів, узагальнює світовий і вітчизняний досвід розвитку вищої освіти;

бере участь у формуванні державної політики у галузі вищої освіти, науки, професійної підготовки кадрів;

розробляє програми розвитку вищої освіти, стандарти вищої освіти;

визначає нормативи матеріально-технічного, фінансового забезпечення вищих навчальних закладів;

здійснює навчально-методичне керівництво, контроль за дотриманням вимог стандартів вищої освіти, державне інспектування;

здійснює міжнародне співробітництво з питань, що належать до його компетенції;

здійснює ліцензування та акредитацію вищих навчальних закладів незалежно від форм власності та підпорядкування, видає їм ліцензії, сертифікати;

здійснює встановлення відповідності документів про вищу освіту та вчені звання;

формує і розміщує державне замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою;

сприяє працевлаштуванню випускників вищих навчальних закладів;

затверджує умови прийому на навчання до вищих навчальних закладів;

затверджує статути підпорядкованих йому вищих навчальних закладів та вищих навчальних закладів приватної форми власності;

погоджує статути вищих навчальних закладів державної форми власності, підпорядкованих іншим центральним органам виконавчої влади, вищих навчальних закладів, що перебувають у власності Автомної Республіки Крим, та вищих навчальних закладів комунальної форми власності;

організовує вибори, затверджує та звільняє з посад керівників підпорядкованих йому вищих навчальних закладів;

погоджує затвердження на посаду керівників вищих навчальних закладів комунальної і приватної форм власності;

організовує атестацію педагогічних і науково-педагогічних працівників щодо присвоєння їм кваліфікаційних категорій, педагогічних та вчених звань;

разом з іншими центральними органами виконавчої влади, які мають у своєму підпорядкуванні вищі навчальні заклади, органами влади Автономної Республіки Крим, місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, які мають у своєму підпорядкуванні вищі навчальні заклади комунальної форми власності, забезпечує реалізацію державної політики у галузі вищої освіти і здійснює контроль за втіленням державної політики у галузі вищої освіти, дотриманням нормативно-правових актів про вищу освіту в усіх вищих навчальних закладах незалежно від форми власності і підпорядкування;

здійснює інші повноваження, передбачені законом.

2. Інші центральні органи виконавчої влади, які мають у своєму підпорядкуванні вищі навчальні заклади, спільно із спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі освіти і науки:

беруть участь у здійсненні державної політики у галузі вищої освіти, науки, професійної підготовки кадрів;

беруть участь у здійсненні ліцензування та акредитації вищих навчальних закладів;

сприяють працевлаштуванню випускників підпорядкованих їм вищих навчальних закладів;

здійснюють контрольні функції за дотриманням вимог щодо якості вищої освіти;

організовують вибори, затверджують та звільняють з посади керівників вищих навчальних закладів;

затверджують за погодженням із спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі освіти і науки статути підпорядкованих їм вищих навчальних закладів;

здійснюють інші повноваження, передбачені законом.

3. Акти спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у галузі освіти і науки, прийняті у межах його повноважень, є обов'язковими для інших центральних органів виконавчої влади, які мають у своєму підпорядкуванні вищі навчальні заклади, органів влади Автономної Республіки Крим, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, вищих навчальних закладів незалежно від форм власності.

Стаття 19. Повноваження Вищої атестаційної комісії України

1. Вища атестаційна комісія України забезпечує виконання державних вимог при атестації наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації.

Вища атестаційна комісія України:

формує мережу спеціалізованих вчених рад та контролює їх діяльність;

формує нормативні та методичні засади діяльності спеціалізованих вчених рад;

розробляє і затверджує вимоги до рівня наукової кваліфікації здобувачів наукових ступенів, вченого звання старшого наукового співробітника та встановлює критерії атестації наукових кадрів вищої кваліфікації;

забезпечує єдність вимог до рівня наукової кваліфікації осіб, які здобувають науковий ступінь кандидата або доктора наук і вчене звання старшого наукового співробітника;

формує мережу експертних рад;

проводить експертизу дисертацій для здобуття наукових ступенів та атестаційних справ для присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника;

затверджує рішення спеціалізованих вчених рад про присудження наукових ступенів і рішення вчених (наукових, науково-технічних, технічних) рад про присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, а також скасовує їх у разі невиконання державних вимог при атестації наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації;

вирішує в установленому порядку питання переатестації наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації, позбавлення наукових ступенів і вченого звання старшого наукового співробітника, оформлення й видачі дипломів і атестатів, а також розглядає апеляції;

присвоює вчене звання старшого наукового співробітника;

здійснює співробітництво з державними органами інших країн з питань, що належать до компетенції Вищої атестаційної комісії України;

вирішує в установленому порядку питання взаємовизнання документів про присудження наукових ступенів та присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника;

здійснює інші повноваження, передбачені законом.

2. Акти Вищої атестаційної комісії України, прийняті в межах її повноважень, є обов'язковими для міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, установ, в системі яких створено спеціалізовані вчені ради по присудженню наукових ступенів кандидата і доктора наук та діють вчені (наукові, науково-технічні, технічні) ради, що приймають рішення про присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника.

Стаття 20. Повноваження органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування, які мають у своєму підпорядкуванні вищі навчальні заклади

Органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування, які мають у своєму підпорядкуванні вищі навчальні заклади, в межах своєї компетенції:

забезпечують виконання державних програм у галузі вищої освіти;

вивчають потребу у фахівцях на місцях і вносять спеціально уповноваженим центральним органам виконавчої влади у галузі праці та соціальної політики, економіки, освіти і науки та іншим центральним органам виконавчої влади, які мають у своєму підпорядкуванні вищі навчальні заклади, пропозиції щодо обсягів державного замовлення на підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації фахівців;

подають до спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у галузі освіти і науки пропозиції щодо формування мережі вищих навчальних закладів;

затверджують за погодженням із спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі освіти і науки статути підпорядкованих їм вищих навчальних закладів;

сприяють працевлаштуванню випускників підпорядкованих їм вищих навчальних закладів, їх соціальному захисту;

залучають у порядку, передбаченому законом, підприємства, установи, організації (за їх згодою) до вирішення проблем розвитку вищої освіти.

Стаття 21. Повноваження власника (власників) вищого навчального закладу

1. Повноваження власника (власників) щодо управління вищим навчальним закладом визначаються в межах законів статутом вищого навчального закладу. Власник (власники) вищого навчального закладу:

розробляє статут вищого навчального закладу;

організовує ліцензування вищого навчального закладу;

призначає керівника вищого навчального закладу на умовах контракту відповідно до цього Закону;

здійснює контроль за фінансово-господарською діяльністю вищого навчального закладу;

здійснює контроль за дотриманням умов, передбачених рішенням про заснування вищого навчального закладу;

приймає рішення про реорганізацію або ліквідацію вищого навчального закладу;

здійснює інші повноваження, передбачені законом.

2. Власник (власники) здійснює (здійснюють) права, передбачені частиною першою цієї статті, щодо управління вищим навчальним закладом безпосередньо або через уповноважений ним орган (особу).

Власник (власники) або уповноважений ним (ними) орган (особа) може делегувати свої повноваження керівникові або вищому колегіальному органу громадського самоврядування вищого навчального закладу.

Розділ V. ВИЩІ НАВЧАЛЬНІ ЗАКЛАДИ

Стаття 22. Мета і головні завдання діяльності вищого навчального закладу

1. Основною метою діяльності вищого навчального закладу є забезпечення умов, необхідних для отримання особою вищої освіти, підготовка фахівців для потреб України.

2. Головними завданнями вищого навчального закладу є:

здійснення освітньої діяльності певного напряму, яка забезпечує підготовку фахівців відповідних освітньо-кваліфікаційних рівнів і відповідає стандартам вищої освіти;

здійснення наукової і науково-технічної (для вищих навчальних закладів третього і четвертого рівнів акредитації), творчої, мистецької, культурно-виховної, спортивної та оздоровчої діяльності;

забезпечення виконання державного замовлення та угод на підготовку фахівців з вищою освітою;

здійснення підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів та їх атестація в акредитованих вищих навчальних закладах третього та четвертого рівнів акредитації;

вивчення попиту на окремі спеціальності на ринку праці і сприяння працевлаштуванню випускників;

забезпечення культурного і духовного розвитку особистості, виховання осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах, в дусі українського патріотизму і поваги до Конституції України;

підвищення освітньо-культурного рівня громадян.

Стаття 23. Правовий статус вищого навчального закладу

1. Вищий навчальний заклад є юридичною особою, має відокремлене майно, може від свого імені набувати майнових і особистих немайнових прав і мати обов'язки, бути позивачем і відповідачем у суді.

2. Вищий навчальний заклад згідно із законом може виступати засновником (співзасновником) інших юридичних осіб, що здійснюють свою діяльність відповідно до напрямів, навчально-науково-виробничої діяльності вищого навчального закладу.

3. Акредитовані вищі навчальні заклади у встановленому порядку можуть створювати навчальні та навчально-науково-виробничі комплекси, які є добровільними об'єднаннями. Всі учасники комплексу зберігають статус юридичних осіб.

4. У вищих навчальних закладах державної і комунальної форм власності кількість студентів, прийнятих на перший курс на навчання за державним замовленням, повинна становити не менше ніж 51 відсоток від загальної кількості студентів, прийнятих на навчання на перший курс.

Стаття 24. Рівні акредитації вищих навчальних закладів

Встановлюються такі рівні акредитації вищих навчальних закладів:

вищий навчальний заклад першого рівня акредитації — вищий навчальний заклад, у якому здійснюється підготовка фахівців за спеціальностями освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста;

вищий навчальний заклад другого рівня акредитації — вищий навчальний заклад, у якому здійснюється підготовка фахівців за спеціальностями освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста та за напрямами підготовки освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра;

вищий навчальний заклад третього рівня акредитації — вищий навчальний заклад, у якому здійснюється підготовка фахівців за напрямами освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра, спеціальностями освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста, а також за окремими спеціальностями освітньо-кваліфікаційного рівня магістра;

вищий навчальний заклад четвертого рівня акредитації — вищий навчальний заклад, у якому здійснюється підготовка фахівців за напрямами освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра, спеціальностями освітньо-кваліфікаційних рівнів спеціаліста, магістра.

Стаття 25. Типи вищих навчальних закладів

Відповідно до існуючих напрямів освітньої діяльності в Україні діють вищі навчальні заклади таких типів:

1) університет — багатопрофільний вищий навчальний заклад четвертого рівня акредитації, який провадить освітню діяльність, пов'язану із здобуттям певної вищої освіти та кваліфікації широкого спектра природничих, гуманітарних, технічних, економічних та інших напрямів науки, техніки, культури і мистецтв, проводить фундаментальні та прикладні наукові дослідження, є провідним науково-методичним центром, має розвинуту інфраструктуру навчальних, наукових і науково-виробничих підрозділів, відповідний рівень кадрового і матеріально-технічного забезпечення, сприяє поширенню наукових знань та здійснює культурно-просвітницьку діяльність.

(Продовження на 12—15-й стор.).

(Початок на 10—11-й стор.).

Можуть створюватися класичні та профільні (технічні, технологічні, економічні, педагогічні, медичні, аграрні, мистецькі, культурологічні тощо) університети;

2) академія — вищий навчальний заклад четвертого рівня акредитації, який провадить освітню діяльність, пов'язану із здобуттям певної вищої освіти та кваліфікації у певній галузі науки, виробництва, освіти, культури і мистецтва, проводить фундаментальні та прикладні наукові дослідження, є провідним науково-методичним центром у сфері своєї діяльності і має відповідний рівень кадрового та матеріально-технічного забезпечення;

3) інститут — вищий навчальний заклад третього або четвертого рівня акредитації або структурний підрозділ університету, академії, який провадить освітню діяльність, пов'язану із здобуттям певної вищої освіти та кваліфікації у певній галузі науки, виробництва, освіти, культури і мистецтва, проводить наукову, науково-методичну та науково-виробничу діяльність і має відповідний рівень кадрового та матеріально-технічного забезпечення;

4) консерваторія (музична академія) — вищий навчальний заклад третього або четвертого рівня акредитації, який провадить освітню діяльність, пов'язану із здобуттям певної вищої освіти та кваліфікації у галузі культури і мистецтва — музичних виконавців, композиторів, музикознавців, викладачів музичних дисциплін, проводить наукові дослідження, є провідним центром у сфері своєї діяльності і має відповідний рівень кадрового та матеріально-технічного забезпечення;

5) коледж — вищий навчальний заклад другого рівня акредитації або структурний підрозділ вищого навчального закладу третього або четвертого рівня акредитації, який провадить освітню діяльність, пов'язану із здобуттям певної вищої освіти та кваліфікації у споріднених напрямах підготовки (якщо є структурним підрозділом вищого навчального закладу третього або четвертого рівня акредитації або входить до навчального чи навчально-науково-виробничого комплексу) або за кількома спорідненими спеціальностями і має відповідний рівень кадрового та матеріально-технічного забезпечення;

6) технікум (училище) — вищий навчальний заклад першого рівня акредитації або структурний підрозділ вищого навчального закладу третього або четвертого рівня акредитації, який провадить освітню діяльність, пов'язану із здобуттям певної вищої освіти та кваліфікації за кількома спорідненими спеціальностями, і має відповідний рівень кадрового та матеріально-технічного забезпечення.

Стаття 26. Національний вищий навчальний заклад

Державному вищому навчальному закладу четвертого рівня акредитації відповідно до законодавства може бути надано статус національного.

Національному вищому навчальному закладу за рішенням Кабінету Міністрів України може бути надано повноваження:

укладати державні контракти з виконавцями державного замовлення для потреб вищого навчального закладу;

приймати рішення про створення, реорганізацію, ліквідацію підприємств, установ, організацій, структурних підрозділів вищого навчального закладу;

вносити пропозиції щодо передачі об'єктів вищого навчального закладу до сфери управління інших органів, уповноважених управляти державним майном, у комунальну власність та передачі об'єктів комунальної власності у державну власність і віднесення їх до майна вищого навчального закладу;

виступати орендодавцем нерухомого майна, що належить вищому навчальному закладу;

встановлювати і присвоювати вчені звання доцента чи професора вищого навчального закладу;

визначати та встановлювати власні форми морального та матеріального заохочення працівників вищого навчального закладу.

У своїй діяльності національний вищий навчальний заклад керується цим Законом.

Стаття 27. Створення, реорганізація та ліквідація вищого навчального закладу

1. Створення, реорганізація та ліквідація вищого навчального закладу третього або четвертого рівня акредитації державної форми власності здійснюється Кабінетом Міністрів України.

Створення, реорганізація та ліквідація вищих навчальних закладів першого і другого рівнів акредитації державної форми власності здійснюється спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі освіти і науки та іншими центральними органами виконавчої влади, які мають у своєму підпорядкуванні вищі навчальні заклади.

Створення, реорганізація та ліквідація вищих навчальних закладів, що перебувають у власності Автономної Республіки Крим, здійснюється органами влади Автономної Республіки Крим.

Створення, реорганізація та ліквідація вищих навчальних закладів комунальної форми власності здійснюється органами місцевого самоврядування.

Створення, реорганізація та ліквідація вищих навчальних закладів приватної форми власності здійснюється їх власником (власниками).

2. Вищі навчальні заклади четвертого рівня акредитації відповідно до законодавства іноземних держав та за згодою спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у галузі освіти і науки можуть створювати за кордоном свої структурні підрозділи.

Вищі навчальні заклади іноземних держав можуть з дозволу спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у галузі освіти і науки створювати свої структурні підрозділи на території України.

Створення в Україні вищих навчальних закладів за участю іноземних фізичних та юридичних осіб здійснюється відповідно до міжнародних угод, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

3. Мережа вищих навчальних закладів державної і комунальної форм власності визначається Кабінетом Міністрів України відповідно до соціально-економічних та культурно-освітніх потреб у них.

4. Вищий навчальний заклад діє на підставі власного статуту.

Статут вищого навчального закладу має містити:

повну назву, юридичну адресу, дату прийняття рішення про створення;

права та обов'язки власника (власників);

обсяг цивільної правоздатності вищого навчального закладу;

обсяг основних засобів (розмір статутного фонду), наданих власником (власниками);

порядок утворення, діяльності та повноваження органів управління вищим навчальним закладом, права та обов'язки керівника;

порядок обрання представників до органів громадського самоврядування;

джерела надходження та порядок використання коштів та іншого майна вищого навчального закладу;

порядок звітності, контролю за здійсненням фінансово-господарської діяльності;

концепцію освітньої діяльності;

порядок внесення змін до статуту вищого навчального закладу;

порядок реорганізації та ліквідації вищого навчального закладу.

Стаття 28. Ліцензування освітньої діяльності, акредитація напрямів, спеціальностей та вищих навчальних закладів

1. Освітня діяльність на території України здійснюється вищими навчальними закладами на підставі ліцензій, які видаються у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

У ліцензіях на освітню діяльність зазначаються назва напряму, спеціальності, освітньо-кваліфікаційний рівень та обсяги підготовки, термін дії ліцензії, а також юридична адреса вищого навчального закладу, його відокремлені структурні підрозділи (філії) та їх юридичні адреси.

Ліцензування освітньої діяльності вищих навчальних закладів здійснюється перед початком підготовки фахівців за напрямом, спеціальністю спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі освіти і науки шляхом проведення ліцензійної експертизи.

Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у галузі освіти і науки на підставі заяви вищого навчального закладу про проведення ліцензійної експертизи у двомісячний термін приймає рішення про видачу ліцензії або про відмову у її видачі.

Обов'язковою умовою видачі ліцензії вищим навчальним закладам є наявність у них необхідної матеріально-технічної, науково-методичної та інформаційної бази, бібліотеки, науково-педагогічних кадрів за нормативами, що встановлюються спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі освіти і науки.

Вищому навчальному закладу, що успішно пройшов ліцензійну експертизу, видається ліцензія на освітню діяльність, як правило, на термін завершення циклу підготовки фахівців за напрямом, спеціальністю, але не менш ніж на три роки. Продовження терміну дії ліцензії здійснюється у порядку, встановленому для її одержання. З дня прийняття рішення про ліквідацію вищого навчального закладу видана ліцензія втрачає чинність.

Вищі навчальні заклади, що мають ліцензії, вносяться спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі освіти і науки до Державного реєстру вищих навчальних закладів.

2. За результатами акредитації напрямів, спеціальностей та вищих навчальних закладів видаються сертифікати у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

У сертифікаті про акредитацію напряму або спеціальності (або у додатку до нього) зазначаються назва напряму або спеціальності, освітньо-кваліфікаційний рівень та обсяги підготовки, термін дії сертифіката, а також юридична адреса вищого навчального закладу, його відокремлені структурні підрозділи (філії) та їх юридичні адреси.

У сертифікаті про акредитацію вищого навчального закладу (або в додатку до нього) зазначається назва вищого навчального закладу, рівень акредитації та термін дії сертифіката, а також юридична адреса вищого навчального закладу, його відокремлені структурні підрозділи (філії) та їх юридичні адреси.

Акредитація напряму, спеціальності та вищого навчального закладу здійснюється спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі освіти і науки шляхом проведення акредитаційної експертизи.

Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у галузі освіти і науки на підставі заяви вищого навчального закладу про проведення акредитаційної експертизи приймає рішення про видачу сертифіката про акредитацію напряму, спеціальності та вищого навчального закладу чи про відмову у його видачі.

Вищі навчальні заклади, що успішно пройшли акредитаційну експертизу, отримують сертифікат про акредитацію напряму, спеціальності або вищого навчального закладу, термін дії якого не може перевищувати 10 років. Продовження терміну дії сертифіката здійснюється у порядку, встановленому для його одержання. З дня прийняття рішення про ліквідацію вищого навчального закладу виданий сертифікат втрачає чинність.

3. Форми ліцензій на освітню діяльність та сертифікатів про акредитацію напрямів, спеціальностей та вищих навчальних закладів, порядок їх оформлення, переоформлення, видачі, зберігання та обліку затверджуються спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі освіти і науки.

4. Ліцензії на освітню діяльність та сертифікати про акредитацію напрямів, спеціальностей та вищих навчальних закладів можуть бути анульовані відповідно до закону.

Рішення спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у галузі освіти і науки з питань ліцензування та акредитації можуть бути оскаржені до суду.

Стаття 29. Принципи управління вищим навчальним закладом

1. Управління вищим навчальним закладом здійснюється на основі принципів:

автономії та самоврядування;

розмежування прав, повноважень та відповідальності власника (власників), органів управління вищою освітою, керівництва вищого навчального закладу та його структурних підрозділів;

поєднання колегіальних та єдиноначальних засад;

незалежності від політичних партій, громадських та релігійних організацій.

2. Автономія та самоврядування вищого навчального закладу реалізуються відповідно до законодавства і передбачають право:

самостійно визначати форми навчання, форми та види організації навчального процесу;

приймати на роботу педагогічних, науково-педагогічних та інших працівників;

надавати додаткові освітні послуги;

самостійно розробляти та запроваджувати власні програми наукової і науково-виробничої діяльності;

створювати у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, інститути, коледжі, технікуми, факультети, відділення, філії, навчальні, методичні, наукові, науково-дослідні центри та лабораторії, конструкторські та конструкторсько-технологічні бюро, територіально відокремлені та інші структурні підрозділи;

здійснювати видавничу діяльність, розвивати власну поліграфічну базу;

на підставі відповідних угод провадити спільну діяльність з іншими вищими навчальними закладами, підприємствами, установами та організаціями;

брати участь у роботі міжнародних організацій;

запроваджувати власну символіку та атрибутику;

звертатися з ініціативою до органів управління вищою освітою про внесення змін до чинних або розроблення нових нормативно-правових актів у галузі вищої освіти, а також брати участь у роботі над проектами щодо їх удосконалення;

користуватися земельними ділянками в порядку, встановленому Земельним кодексом України.

Стаття 30. Структурні підрозділи вищого навчального закладу

1. Структурні підрозділи вищого навчального закладу створюються відповідно до законодавства. Структурні підрозділи можуть мати окремі права юридичної особи.

2. Структурними підрозділами вищого навчального закладу третього і четвертого рівнів акредитації є кафедри, факультети, інститути, філії, бібліотека тощо.

Кафедра — базовий структурний підрозділ вищого навчального закладу (його філій, інститутів, факультетів), що проводить навчально-виховну і методичну діяльність з однієї або кількох споріднених спеціальностей, спеціалізацій чи навчальних дисциплін і здійснює наукову, науково-дослідну та науково-технічну діяльність за певним напрямом. Кафедра створюється рішенням Вченої ради вищого навчального закладу за умови, якщо до її складу входить не менш ніж п'ять науково-педагогічних працівників, для яких кафедра є основним місцем роботи, і не менш ніж три з яких мають науковий ступінь або вчене звання.

Керівництво кафедрою здійснює завідуючий кафедрою, який обирається на цю посаду за конкурсом Вченою радою вищого навчального закладу строком на п'ять років (для національного вищого навчального закладу — строком на сім років). Із завідуючим кафедрою укладається контракт.

Факультет — основний організаційний і навчально-науковий структурний підрозділ вищого навчального закладу третього та четвертого рівнів акредитації, що об'єднує відповідні кафедри і лабораторії. Факультет створюється рішенням Вченої ради вищого навчального закладу за умови, якщо до його складу входить не менш ніж три кафедри і на ньому навчається не менш ніж 200 студентів денної (очної) форми навчання.

Рішення про створення факультету поза місцем розташування вищого навчального закладу державної форми власності приймається спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі освіти і науки, іншими центральними органами виконавчої влади, які мають у своєму підпорядкуванні вищі навчальні заклади.

3. Структурними підрозділами вищого навчального закладу першого та другого рівнів акредитації є відділення і предметні (циклові) комісії.

Відділення — структурний підрозділ, що об'єднує навчальні групи з однієї або кількох спеціальностей, методичні, навчально-виробничі та інші підрозділи. Відділення створюється рішенням керівника вищого навчального закладу, якщо на ньому навчається не менш ніж 150 студентів.

Предметна (циклова) комісія — структурний навчально-методичний підрозділ, що проводить виховну, навчальну та методичну роботу з однієї або кількох споріднених навчальних дисциплін. Предметна (циклова) комісія створюється рішенням керівника вищого навчального закладу за умови, якщо до її складу входить не менш ніж три педагогічних працівники.

4. Філія — відокремлений структурний підрозділ, що створюється з метою забезпечення потреб у фахівцях місцевого ринку праці та наближення місця навчання студентів до їх місця проживання.

Філію очолює директор, який призначається у порядку, встановленому статутом вищого навчального закладу.

5. Структурними підрозділами вищого навчального закладу четвертого рівня акредитації можуть бути наукові, навчально-наукові, науково-дослідні та науково-виробничі інститути. Керівництво інститутом здійснює директор, який обирається на посаду за конкурсом строком на п'ять років.

Можуть створюватися:

навчально-науково-виробничі центри (комплекси, інститути), що об'єднують споріднені факультети, коледжі, технікуми, наукові, науково-дослідні, науково-виробничі й проектні інститути, дослідні станції, кафедри, наукові лабораторії, конструкторські бюро, навчально-дослідні господарства, навчально-виробничі комбінати, експериментальні заводи, фабрики, фірми, клінічні бази установ медичної освіти, полігони, технопарки, інші підрозділи;

навчально-наукові центри (комплекси, інститути), що об'єднують споріднені факультети, кафедри, наукові лабораторії, центри, інші підрозділи, що забезпечують підготовку фахівців з певних спеціальностей (напрямів підготовки) та проводять наукові дослідження з певного напряму;

науково-дослідні центри (комплекси, інститути), що об'єднують споріднені наукові лабораторії, центри, інші підрозділи за певним напрямом науково-дослідної роботи.

6. Вищий навчальний заклад повинен мати у своєму складі бібліотеку, яку очолює директор (завідуючий).

Директор бібліотеки вищого навчального закладу третього і четвертого рівнів акредитації обирається Вченою радою вищого навчального закладу строком на п'ять років (для національного вищого навчального закладу — строком на сім років).

7. Вищий навчальний заклад може мати у своєму складі підготовчі відділення (підрозділи), підрозділи перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів, лабораторії, навчально-методичні кабінети, комп'ютерні та інформаційні центри, навчально-виробничі та творчі майстерні, навчально-дослідні господарства, виробничі структури, видавництва, спортивні комплекси, заклади культурно-побутового призначення та інші підрозділи, діяльність яких не заборонена законодавством.

Стаття 31. Забезпечення державою діяльності вищих навчальних закладів

Держава в особі відповідних органів державної влади забезпечує діяльність вищих навчальних закладів шляхом:

визначення перспектив та напрямів розвитку вищої освіти;

створення нормативно-правової бази їх діяльності;

затвердження державного та галузевих стандартів вищої освіти;

здійснення ліцензування освітньої діяльності та акредитації напрямів, спеціальностей та вищих навчальних закладів;

надання законами особам, які навчаються у вищих навчальних закладах, а також педагогічним, науково-педагогічним та іншим категоріям працівників акредитованого вищого навчального закладу гарантій;

встановлення для педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів посадових окладів, а також додаткових доплат, диференційованих відповідно до їх наукових ступенів, вчених і педагогічних звань, кваліфікаційних категорій та стажу роботи;

визначення обсягів фінансування вищих навчальних закладів з Державного бюджету України, встановлення нормативів матеріально-технічного, фінансового та іншого забезпечення вищих навчальних закладів однакових для вищих навчальних закладів одного статусу (в тому числі статусу національного), рівня акредитації та типу;

охорони здоров'я працівників та осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах.

Розділ VI. УПРАВЛІННЯ ВИЩИМ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ

Стаття 32. Керівник вищого навчального закладу

1. Безпосереднє управління діяльністю вищого навчального закладу здійснює його керівник — ректор (президент), начальник, директор тощо.

2. Керівник вищого навчального закладу в межах наданих йому повноважень:

вирішує питання діяльності вищого навчального закладу, затверджує його структуру і штатний розпис;

видає накази і розпорядження, обов'язкові для виконання всіма працівниками і структурними підрозділами вищого навчального закладу;

представляє вищий навчальний заклад у державних та інших органах, відповідає за результати його діяльності перед органом управління, у підпорядкуванні якого перебуває вищий навчальний заклад;

є розпорядником майна і коштів;

виконує кошторис, укладає угоди, дає доручення, відкриває банківські рахунки;

приймає на роботу та звільняє з роботи працівників;

забезпечує охорону праці, дотримання законності та порядку;

визначає функціональні обов'язки працівників;

формує контингент осіб, які навчаються у вищому навчальному закладі;

відраховує та поновлює на навчання осіб, які навчаються у вищому навчальному закладі;

контролює виконання навчальних планів і програм;

контролює дотримання всіма підрозділами штатно-фінансової дисципліни;

забезпечує дотримання службової та державної таємниці;

здійснює контроль за якістю роботи викладачів, організацією навчально-виховної та культурно-масової роботи, станом фізичного виховання і здоров'я, організовує побутове обслуговування учасників навчально-виховного процесу та інших працівників вищого навчального закладу;

разом із профспілковими організаціями подає на затвердження вищому колегіальному органу громадського самоврядування вищого навчального закладу правила внутрішнього розпорядку та колективний договір і після затвердження підписує його.

Керівник вищого навчального закладу відповідає за провадження освітньої діяльності у вищому навчальному закладі, за результати фінансово-господарської діяльності, стан і збереження будівель та іншого майна.

Для вирішення основних питань діяльності відповідно до статуту керівник вищого навчального закладу створює робочі та дорадчі органи, а також визначає їх повноваження.

Керівник вищого навчального закладу щорічно звітує перед власником (власниками) або уповноваженим ним (ними) органом (особою) та вищим Колегіальним органом громадського самоврядування вищого навчального закладу.

Керівник вищого навчального закладу відповідно до статуту може делегувати частину своїх повноважень своїм заступникам та керівникам структурних підрозділів.

3. При виході на пенсію з посади керівника вищого навчального закладу керівник, який пропрацював на цій посаді не менше двох термінів підряд, може бути призначений на посаду почесного ректора (президента), начальника, директора тощо вищого навчального закладу із виплатою грошового утримання за рахунок навчального закладу в розмірі заробітної плати, яку він отримував перед виходом на пенсію.

Призначення почесного ректора (президента), начальника, директора тощо вищого навчального закладу здійснюється у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. Умови призначення та виплати грошового утримання визначаються у статуті вищого навчального закладу.

Стаття 33. Керівник факультету, відділення

1. Керівництво факультетом здійснює декан. Декан факультету може делегувати частину своїх повноважень своїм заступникам.

Декан видає розпорядження, що стосуються діяльності факультету. Розпорядження декана є обов'язковими для виконання всіма працівниками факультету і можуть бути скасовані керівником вищого навчального закладу. Керівник вищого навчального закладу відміняє розпорядження декана, які суперечать закону, статутові вищого навчального закладу чи завдають шкоди інтересам вищого навчального закладу.

2. Керівництво відділенням здійснює завідуючий. Завідуючий відділенням призначається на посаду керівником вищого навчального закладу з числа педагогічних працівників, які мають повну вищу освіту і досвід навчально-методичної роботи.

Завідуючий відділенням забезпечує організацію навчально-виховного процесу, виконання навчальних планів і програм, здійснює контроль за якістю викладання навчальних предметів, навчально-методичною діяльністю викладачів.

Стаття 34. Вчені ради

1. Вчена рада вищого навчального закладу є колегіальним органом вищого навчального закладу третього або четвертого рівня акредитації і утворюється строком до п'яти років (для національного вищого навчального закладу — строком до семи років).

До компетенції Вченої ради вищого навчального закладу належать:

подання до вищого колегіального органу громадського самоврядування проекту статуту, а також змін і доповнень до нього;

ухвалення фінансових плану і звіту вищого навчального закладу;

подання пропозицій керівнику вищого навчального закладу щодо призначення та звільнення з посади директора бібліотеки, а також призначення та звільнення з посади проректорів (заступників керівника), директорів інститутів та головного бухгалтера;

обрання на посаду таємним голосуванням завідуючих кафедрами і професорів;

ухвалення навчальних програм та навчальних планів;

ухвалення рішень з питань організації навчально-виховного процесу;

ухвалення основних напрямів наукових досліджень;

оцінка науково-педагогічної діяльності структурних підрозділів;

приймає рішення щодо кандидатур для присвоєння вчених звань доцента, професора, старшого наукового співробітника.

Вчена рада вищого навчального закладу розглядає й інші питання діяльності вищого навчального закладу відповідно до статуту вищого навчального закладу.

Вчену раду вищого навчального закладу очолює її голова — керівник вищого навчального закладу. До складу Вченої ради вищого навчального закладу входять за посадами заступники керівника вищого навчального закладу, декани, головний бухгалтер, керівники органів самоврядування вищого навчального закладу, а також виборні представники, які представляють науково-педагогічних працівників і обираються з числа завідуючих кафедрами, професорів, докторів наук; виборні представники, які представляють інших працівників вищого навчального закладу і які працюють у ньому на постійній основі, відповідно до квот, визначених у статуті вищого навчального закладу. При цьому не менш як 75 відсотків загальної чисельності її складу мають становити науково-педагогічні працівники вищого навчального закладу.

Виборні представники обираються вищим колегіальним органом громадського самоврядування вищого навчального закладу за поданням структурних підрозділів, в яких вони працюють.

Рішення Вченої ради вищого навчального закладу вводяться в дію рішеннями керівника вищого навчального закладу.

2. Вчена рада факультету є колегіальним органом факультету вищого навчального закладу третього і четвертого рівнів акредитації.

Вчену раду факультету очолює її голова — декан факультету. До складу вченої ради факультету входять за посадами заступники декана, завідуючі кафедрами, керівники органів самоврядування факультету, а також виборні представники, які представляють науково-педагогічних працівників і обираються з числа професорів, докторів наук, виборні представники, які представляють інших працівників факультету і які працюють у ньому на постійній основі, відповідно до квот, визначених у статуті вищого навчального закладу. При цьому не менш як 75 відсотків загальної чисельності її складу мають становити науково-педагогічні працівники факультету.

Виборні представники обираються органом громадського самоврядування факультету за поданням структурних підрозділів, в яких вони працюють.

До компетенції вченої ради факультету належать:

визначення загальних напрямів наукової діяльності факультету;

обрання на посаду таємним голосуванням асистентів, викладачів, старших викладачів, доцентів, декана;

ухвалення навчальних програм та навчальних планів;

вирішення питань організації навчально-виховного процесу на факультеті;

ухвалення фінансових плану і звіту факультету.

Рішення вченої ради факультету вводяться в дію рішеннями декана факультету. Рішення вченої ради факультету може бути скасовано Вченою радою вищого навчального закладу.

3. У вищому навчальному закладі третього або четвертого рівня акредитації можуть бути створені вчені ради інших структурних підрозділів, їх повноваження визначаються керівником вищого навчального закладу.

Стаття 35. Наглядова рада

1. У національному вищому навчальному закладі в обов'язковому порядку створюється Наглядова рада.

Наглядова рада розглядає шляхи перспективного розвитку вищого навчального закладу, надає допомогу його керівництву в реалізації державної політики у галузі вищої освіти і науки, здійснює громадський контроль за діяльністю керівництва вищого навчального закладу, забезпечує ефективну взаємодію вищого навчального закладу з органами державного управління, науковою громадськістю, суспільно-політичними та комерційними організаціями в інтересах розвитку вищої освіти.

2. Склад Наглядової ради національного вищого навчального закладу затверджується Кабінетом Міністрів України. Положення про Наглядову раду національного вищого навчального закладу затверджує голова Наглядової ради за погодженням із спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі освіти і науки.

Термін повноваження Наглядової ради становить не менше ніж три роки, але не більше ніж п'ять років.

3. Наглядова рада може бути створена також у вищому навчальному закладі третього або четвертого рівня акредитації за погодженням із спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі освіти і науки або іншим центральним органом виконавчої влади, у підпорядкуванні якого знаходиться вищий навчальний заклад.

Стаття 36. Робочі та дорадчі органи

1. Для вирішення поточних питань діяльності вищого навчального закладу третього або четвертого рівня акредитації створюються робочі органи:

ректорат;

деканати;

приймальна комісія.

Положення про робочі органи затверджуються наказом керівника вищого навчального закладу відповідно до статуту вищого навчального закладу.

2. Для вирішення поточних питань діяльності вищого навчального закладу першого або другого рівня акредитації створюються робочі органи:

адміністративна рада;

приймальна комісія.

Дорадчим органом вищого навчального закладу першого або другого рівня акредитації є Педагогічна рада. Педагогічну раду очолює керівник вищого навчального закладу. До складу Педагогічної ради входять заступники директора, завідуючі відділеннями, завідуючий бібліотекою, голови предметних (циклових) комісій, педагогічні працівники, головний бухгалтер.

Положення про робочі та дорадчі органи затверджуються наказом керівника вищого навчального закладу відповідно до статуту вищого навчального закладу.

Стаття 37. Органи громадського самоврядування у вищих навчальних закладах

1. Вищим колегіальним органом громадського самоврядування вищого навчального закладу третього або четвертого рівня акредитації є загальні збори (конференція) трудового колективу.

Порядок скликання вищого колегіального органу громадського самоврядування та його роботи визначається статутом вищого навчального закладу.

У вищому колегіальному органі громадського самоврядування повинні бути представлені всі групи працівників вищого навчального закладу. Не менше ніж 75 відсотків загальної чисельності делегатів (членів) виборного органу повинні становити педагогічні або науково-педагогічні працівники вищого навчального закладу.

Вищий колегіальний орган громадського самоврядування скликається не рідше ніж один раз на рік.

Вищий колегіальний орган громадського самоврядування:

за поданням Вченої ради вищого навчального закладу приймає статут вищого навчального закладу, а також вносить зміни до нього;

обирає претендента на посаду керівника вищого навчального закладу шляхом таємного голосування і подає свої пропозиції власнику (власникам) або уповноваженому ним (ними) органу (особі);

щорічно заслуховує звіт керівника вищого навчального закладу та оцінює його діяльність;

обирає комісію з трудових спорів відповідно до Кодексу законів про працю України;

за мотивованим поданням Наглядової ради або Вченої ради вищого навчального закладу розглядає питання про дострокове припинення повноважень керівника вищого навчального закладу;

затверджує правила внутрішнього розпорядку вищого навчального закладу;

затверджує положення про органи студентського самоврядування;

розглядає інші питання діяльності вищого навчального закладу.

Органом громадського самоврядування факультету у вищому навчальному закладі третього або четвертого рівня акредитації є збори (конференція) трудового колективу факультету.

Порядок скликання органу громадського самоврядування факультету та його роботи визначається статутом вищого навчального закладу.

В органі громадського самоврядування факультету повинні бути представлені всі групи працівників факультету. Не менш як 75 відсотків загальної чисельності делегатів (членів) виборного органу повинні становити педагогічні або науково-педагогічні працівники факультету.

Орган громадського самоврядування факультету скликається не рідше ніж один раз на рік.

Орган громадського самоврядування факультету:

дає оцінку діяльності керівника факультету;

затверджує річний звіт про діяльність факультету;

вносить пропозиції керівнику вищого навчального закладу про відкликання з посади керівника факультету;

обирає виборних представників до вченої ради факультету;

обирає кандидатури до вищого колегіального органу громадського самоврядування вищого навчального закладу;

обирає кандидатури до Вченої ради вищого навчального закладу.

2. Вищим колегіальним органом громадського самоврядування вищого навчального закладу першого або другого рівня акредитації є загальні збори (конференція) трудового колективу.

Вищий колегіальний орган громадського самоврядування скликається не рідше ніж один раз на рік.

Вищий колегіальний орган громадського самоврядування:

приймає статут вищого навчального закладу, а також вносить зміни до нього;

обирає претендентів на посаду керівника вищого навчального закладу;

вносить подання власнику (власникам) про дострокове звільнення керівника вищого навчального закладу;

щорічно заслуховує звіт керівника вищого навчального закладу та оцінює його діяльність;

обирає виборних представників до складу конкурсної комісії під час обрання керівника вищого навчального закладу;

обирає комісію із трудових спорів відповідно до Кодексу законів про працю України;

затверджує правила внутрішнього розпорядку вищого навчального закладу;

затверджує положення про органи студентського самоврядування;

розглядає інші питання діяльності вищого навчального закладу.

Стаття 38. Студентське самоврядування

1. У вищих навчальних закладах створюються органи студентського самоврядування. Органи студентського самоврядування сприяють гармонійному розвитку особистості студента, формуванню у нього навичок майбутнього організатора, керівника. Органи студентського самоврядування вирішують питання, що належать до їх компетенції.

Рішення органів студентського самоврядування мають дорадчий характер.

2. У своїй діяльності органи студентського самоврядування керуються законодавством, рішеннями спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у галузі освіти і науки та відповідного центрального органу виконавчої влади, в підпорядкуванні якого знаходиться вищий навчальний заклад, статутом вищого навчального закладу.

3. Основними завданнями органів студентського самоврядування є:

забезпечення і захист прав та інтересів студентів, зокрема стосовно організації навчального процесу;

забезпечення виконання студентами своїх обов'язків;

сприяння навчальній, науковій та творчій діяльності студентів;

сприяння створенню відповідних умов для проживання і відпочинку студентів;

сприяння діяльності студентських гуртків, товариств, об'єднань, клубів за інтересами;

організація співробітництва зі студентами інших вищих навчальних закладів і молодіжними організаціями;

сприяння працевлаштуванню випускників;

участь у вирішенні питань міжнародного обміну студентами.

4. Студентське самоврядування здійснюється на рівні студентської групи, факультету, гуртожитку, вищого навчального закладу. Залежно від контингенту студентів, типу та специфіки вищого навчального закладу студентське самоврядування може здійснюватися на рівні курсу, спеціальності, студентського містечка, структурних підрозділів вищого навчального закладу.

5. Вищим органом студентського самоврядування є загальні збори (конференція) студентів вищого навчального закладу, які:

ухвалюють Положення про студентське самоврядування;

обирають виконавчі органи студентського самоврядування та заслуховують їх звіти;

визначають структуру, повноваження та порядок обрання виконавчих органів студентського самоврядування.

6. Органи студентського самоврядування можуть мати різноманітні форми (сенат, парламент, старостат, студентська навчальна (наукова) частина, студентські деканати, ради тощо).

Стаття 39. Обрання, затвердження та звільнення з посади керівника вищого навчального закладу

1. Кандидат на посаду керівника вищого навчального закладу третього або четвертого рівня акредитації повинен бути громадянином України, вільно володіти українською мовою, мати вчене звання професора, науковий ступінь доктора або кандидата наук і стаж науково-педагогічної діяльності не менше ніж десять років.

Граничний вік кандидата на посаду керівника вищого навчального закладу не може перевищувати шістдесят п'ять років.

Конкурс на заміщення посади керівника вищого навчального закладу третього або четвертого рівня акредитації оголошується власником (власниками) або уповноваженим ним (ними) органом (особою) кожні п'ять років (посади керівника національного вищого навчального закладу — кожні сім років). Власник (власники) або уповноважений ним (ними) орган (особа) приймає пропозиції щодо претендентів на посаду керівника вищого навчального закладу і вносить кандидатури претендентів, які відповідають вимогам цього Закону, до вищого колегіального органу громадського самоврядування вищого навчального закладу для голосування.

Вищий колегіальний орган громадського самоврядування обирає і рекомендує власнику (власникам) або уповноваженому ним (ними) органу (особі) кандидатури претендентів на посаду керівника вищого навчального закладу третього або четвертого рівня акредитації, які набрали не менше ніж 30 відсотків голосів від статутного складу вищого колегіального органу громадського самоврядування вищого навчального закладу під час голосування. Кожен член виборного органу може голосувати лише за одну кандидатуру. Власник (власники) або уповноважений ним (ними) орган (особа) зобов'язаний (зобов'язана) призначити одну з рекомендованих кандидатур строком до п'яти років (для національного вищого навчального закладу — строком до семи років) на умовах контракту.

У разі, якщо жоден з претендентів на посаду керівника вищого навчального закладу третього або четвертого рівня акредитації не набрав у першому турі потрібної кількості голосів (30 відсотків від статутного складу вищого колегіального органу громадського самоврядування вищого навчального закладу), проводиться другий тур виборів. До голосування в другому турі допускається не більше двох кандидатів з числа тих, хто набрав у першому турі найбільшу кількість голосів. Якщо у другому турі виборів жоден з кандидатів на посаду керівника не набрав 30 відсотків голосів від статутного складу вищого колегіального органу громадського самоврядування, конкурс оголошується повторно.

Якщо в результаті повторного конкурсу жоден з кандидатів не набрав 30 відсотків голосів від статутного складу вищого колегіального органу громадського самоврядування, власник (власники) або уповноважений ним (ними) орган (особа) до проведення нових виборів призначає на умовах контракту виконуючого обов'язки керівника вищого навчального закладу на строк не більше ніж два роки.

Якщо вищим колегіальним органом громадського самоврядування вищого навчального закладу подана власнику (власникам) або уповноваженому ним (ними) органу (особі) на затвердження одна кандидатура, яка набрала більше 30 відсотків голосів виборців, власник (власники) або уповноважений ним (ними) орган (особа) може не призначити рекомендовану кандидатуру, у зв'язку з чим він подає вищому колегіальному органу громадського самоврядування вищого навчального закладу мотивоване заперечення (в тому числі у разі порушення визначеної цим Законом процедури проведення конкурсу). Вищий колегіальний орган громадського самоврядування вищого навчального закладу розглядає заперечення власника (власників) або уповноваженого ним (ними) органу (особи) і виносить своє рішення. У іншому випадку відбувається повторне висунення кандидатур на посаду керівника вищого навчального закладу. Якщо вищий колегіальний орган громадського самоврядування при повторному голосуванні підтверджує двома третинами голосів від свого статутного складу своє рішення щодо рекомендованої власнику (власникам) або уповноваженому ним (ними) органу (особі) кандидатури керівника вищого навчального закладу, власник (власники) або уповноважений ним (ними) орган (особа) зобов'язаний (зобов'язана) призначити цю кандидатуру на посаду керівника вищого навчального закладу.

Керівник вищого навчального закладу третього або четвертого рівня акредитації може бути звільнений з посади власником (власниками) або уповноваженим ним (ними) органом (особою) на підставах, визначених трудовим законодавством, а також за порушення статуту вищого навчального закладу та умов контракту. Керівник вищого навчального закладу третього або четвертого рівня акредитації може бути звільнений з посади у зв'язку із прийняттям рішення про його відкликання органом, який його обрав на посаду. Клопотання про відкликання керівника може бути внесено до вищого колегіального органу громадського самоврядування вищого навчального закладу не менше як половиною статутного складу Вченої ради вищого навчального закладу. Рішення про відкликання керівника вищого навчального закладу третього або четвертого рівня акредитації приймається двома третинами голосів за присутності не менше як двох третин статутного складу вищого колегіального органу громадського самоврядування вищого навчального закладу.

2. Кандидат на посаду керівника вищого навчального закладу першого або другого рівня акредитації повинен бути громадянином України, вільно володіти українською мовою, мати вищу освіту, відповідну підготовку та стаж педагогічної роботи у вищих навчальних закладах відповідного профілю не менше ніж п'ять років.

Конкурс на заміщення посади керівника вищого навчального закладу першого або другого рівня акредитації оголошується власником (власниками) або уповноваженим ним (ними) органом (особою) кожні п'ять років. Власник (власники) або уповноважений ним (ними) орган (особа) приймає пропозиції щодо претендентів на посаду керівника, які відповідають вимогам цього Закону, і вносить кандидатури претендентів до вищого органу громадського самоврядування для голосування.

Вищий орган громадського самоврядування вищого навчального закладу першого або другого рівня акредитації за результатами голосування може рекомендувати власнику (власникам) або уповноваженому ним (ними) органу (особі) на посаду керівника вищого навчального закладу першого або другого рівня акредитації кандидатури претендентів, які набрали більше однієї третини голосів під час голосування, або двох претендентів, які набрали найбільшу кількість голосів під час

(Закінчення на 14—15-й стор.).

(Початок на 10—13-й стор.).

голосування. Кожен член виборного органу може голосувати лише за одну кандидатуру. Власник (власники) або уповноваженим ним (ними) орган (особа) зобов'язаний (зобов'язана) призначити на умовах контракту одну з рекомендованих кандидатур.

Керівник вищого навчального закладу першого або другого рівня акредитації може бути звільнений з посади власником (власниками) або уповноваженим ним (ними) органом (особою) на підставах, визначених трудовим законодавством, а також за порушення статуту вищого навчального закладу та умов контракту.

3. Власник (власники) новоутвореного вищого навчального закладу або уповноважений ним (ними) орган (особа) призначає на умовах контракту виконуючого обов'язки керівника вищого навчального закладу на термін до проведення виборів керівника вищого навчального закладу, але не більше ніж на два роки.

Стаття 40. Обрання на посаду та звільнення з посади керівника факультету

1. Вчена рада факультету обирає і рекомендує керівнику вищого навчального закладу кандидатуру на посаду керівника факультету з числа науково-педагогічних працівників факультету, які мають вчене звання доцента, професора і науковий ступінь.

Граничний вік кандидата на посаду керівника факультету не може перевищувати шістдесят років.

Керівник вищого навчального закладу призначає керівника факультету строком на п'ять років (для національного вищого навчального закладу — строком на сім років). Керівник факультету виконує свої повноваження на постійній основі. Інші питання щодо порядку обрання керівника факультету визначаються статутом вищого навчального закладу.

У вищих навчальних закладах мистецького профілю можуть встановлюватися додаткові вимоги щодо кандидатів на посаду керівника факультету.

Заступники керівника факультету призначаються керівником вищого навчального закладу за пропозицією вченої ради факультету.

2. Керівник факультету може бути звільнений з посади на підставах, визначених трудовим законодавством, а також за порушення статуту вищого навчального закладу та умов контракту. Керівник факультету може бути звільнений з посади керівником вищого навчального закладу на підставі рішення Вченої ради вищого навчального закладу.

3. Керівник факультету може бути звільнений з посади керівником вищого навчального закладу на підставі подання органу громадського самоврядування факультету. Пропозиція про звільнення керівника факультету вноситься до органу громадського самоврядування факультету не менш як половиною статутного складу вченої ради факультету. Пропозиція про звільнення керівника факультету приймається не менше ніж двома третинами голосів статутного складу органу громадського самоврядування факультету.

4. Керівник вищого навчального закладу, в якому створено новий факультет, призначає на умовах контракту виконуючого обов'язки керівника цього факультету на термін до проведення виборів керівника факультету, але не більше ніж на один рік.

Розділ VII. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Стаття 41. Навчально-виховний процес

Навчально-виховний процес забезпечує можливість:

здобуття особою знань, умінь і навичок у гуманітарній, соціальній, науково-природничій і технічній сферах;

інтелектуального, морального, духовного, естетичного і фізичного розвитку особи, що сприяє формуванню знаючої, вмілої та вихованої особистості.

Стаття 42. Форми навчання у вищих навчальних закладах

Навчання у вищих навчальних закладах здійснюється за такими формами:

денна (очна);

вечірня;

заочна, дистанційна;

екстернатна.

Форми навчання можуть бути поєднані. Терміни навчання за відповідними формами визначаються можливостями виконання освітньо-професійних програм підготовки фахівців певного освітньо-кваліфікаційного рівня.

Екстернатна форма навчання — особлива форма навчання, що передбачає самостійне вивчення навчальних дисциплін, складання у вищому навчальному закладі заліків, екзаменів та проходження інших форм підсумкового контролю, передбачених навчальним планом.

Стаття 43. Форми організації навчального процесу

Навчальний процес у вищих навчальних закладах здійснюється у таких формах:

навчальні заняття;

самостійна робота;

практична підготовка;

контрольні заходи.

Основними видами навчальних занять у вищих навчальних закладах є:

лекція;

лабораторне, практичне, семінарське, індивідуальне заняття;

консультація.

Вищим навчальним закладом може бути встановлено інші види навчальних занять.

Стаття 44. Умови прийому на навчання до вищого навчального закладу

1. Прийом осіб на навчання до вищих навчальних закладів здійснюється на конкурсній основі відповідно до їх здібностей незалежно від форми власності навчального закладу та джерел його фінансування.

2. Умови конкурсу мають забезпечувати дотримання прав громадян у галузі освіти.

3. Поза конкурсом, а також за цільовими направленнями до вищих навчальних закладів державної та комунальної форм власності особи зараховуються у випадках і у порядку, передбачених законодавчими актами.

4. Прийом на навчання до вищого навчального закладу для підготовки фахівців усіх освітньо-кваліфікаційних рівнів проводиться відповідно до умов прийому на навчання до вищих навчальних закладів.

Правила прийому на навчання до вищого навчального закладу затверджуються його керівником за погодженням із спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі освіти і науки.

Стаття 45. Відрахування, переривання навчання, поновлення і переведення осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах

1. Особи, які навчаються у вищих навчальних закладах, можуть бути відраховані з вищого навчального закладу:

за власним бажанням;

за невиконання навчального плану;

за порушення умов контракту;

в інших випадках, передбачених законами.

2. Особи, які навчаються у вищих навчальних закладах, можуть переривати навчання у зв'язку із обставинами, які унеможливлюють виконання навчального плану (за станом здоров'я, призовом на строкову військову службу у разі втрати права на відстрочку від неї, навчанням чи стажуванням в освітніх і наукових установах іноземних держав тощо). Особам, які перервали навчання у вищих навчальних закладах, надається академічна відпустка.

3. Поновлення на навчання осіб, які відраховані з вищих навчальних закладів, здійснюється під час канікул.

4. Особи, які навчаються у вищих навчальних закладах, можуть бути переведені з:

одного вищого навчального закладу до іншого вищого навчального закладу;

одного напряму підготовки на інший напрям підготовки в межах однієї галузі знань;

однієї спеціальності на іншу спеціальність в межах одного напряму підготовки.

Порядок переведення осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах, визначається спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі освіти і науки.

Розділ VIII. УЧАСНИКИ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Стаття 46. Учасники навчально-виховного процесу

Учасниками навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах є:

педагогічні і науково-педагогічні працівники;

особи, які навчаються у вищих навчальних закладах;

працівники вищих навчальних закладів (категорійні спеціалісти, старші лаборанти, завідувачі навчальними лабораторіями, методисти та інші).

Стаття 47. Педагогічні і науково-педагогічні працівники

Педагогічні працівники — особи, які за основним місцем роботи у вищих навчальних закладах першого і другого рівнів акредитації професійно займаються педагогічною діяльністю.

Науково-педагогічні працівники — особи, які за основним місцем роботи у вищих навчальних закладах третього і четвертого рівнів акредитації професійно займаються педагогічною діяльністю у поєднанні з науковою та науково-технічною діяльністю.

Наукова та науково-технічна діяльність науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів третього і четвертого рівнів акредитації регулюється Законом України «Про наукову і науково-технічну діяльність».

Стаття 48. Основні посади педагогічних і науково-педагогічних працівників

1. Посади педагогічних і науково-педагогічних працівників можуть обіймати особи з повною вищою освітою, які пройшли спеціальну педагогічну підготовку.

2. Основними посадами педагогічних працівників вищих навчальних закладів першого і другого рівнів акредитації є:

викладач;

старший викладач;

голова предметної (циклової) комісії;

завідуючий відділенням;

заступник директора;

директор.

Основними посадами науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів третього і четвертого рівнів акредитації є:

асистент;

викладач;

старший викладач;

директор бібліотеки;

науковий працівник бібліотеки;

доцент;

професор;

завідуючий кафедрою;

декан;

проректор;

ректор.

3. На посади науково-педагогічних працівників обираються за конкурсом, як правило, особи, які мають наукові ступені або вчені звання, а також випускники магістратури, аспірантури та докторантури.

Статутом вищого навчального закладу може бути встановлено додаткові вимоги до осіб, які приймаються на посади науково-педагогічних працівників.

4. Педагогічні працівники призначаються на посаду керівником вищого навчального закладу. Педагогічні працівники кожні п'ять років проходять атестацію. За результатами атестації визначається відповідність працівників займаній посаді, присвоюються категорії, педагогічні звання.

Позитивне рішення атестаційної комісії може бути підставою для підвищення за посадою, а негативне — підставою для звільнення педагогічного працівника з посади у порядку, встановленому законодавством.

Порядок атестації педагогічних працівників встановлюється спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі освіти і науки.

Перелік кваліфікаційних категорій і педагогічних звань педагогічних працівників, порядок їх присвоєння визначаються Кабінетом Міністрів України.

Стаття 49. Робочий час педагогічних та науково-педагогічних працівників

1. Робочий час педагогічного та науково-педагогічного працівника визначається Кодексом законів про працю України.

Час виконання навчальних, методичних, наукових, організаційних та інших трудових обов'язків у поточному навчальному році не повинен перевищувати річний робочий час.

Максимальне навчальне навантаження науково-педагогічних працівників не може перевищувати 900 годин на навчальний рік.

Максимальне навчальне навантаження педагогічних працівників не може перевищувати 720 годин на навчальний рік.

2. Види навчальних занять, що входять до навчального навантаження педагогічного та науково-педагогічного працівника відповідно до його посади, встановлюються вищим навчальним закладом в індивідуальному плані працівника.

3. Залучення педагогічних та науково-педагогічних працівників до роботи, не обумовленої трудовим договором, може здійснюватися лише за його згодою або у випадках, передбачених законом.

4. Відволікання педагогічних та науково-педагогічних працівників від виконання професійних обов'язків не допускається, за винятком випадків, передбачених законом.

Стаття 50. Права педагогічних та науково-педагогічних працівників

Педагогічні та науково-педагогічні працівники відповідно до закону мають право на:

захист професійної честі та гідності;

вільний вибір методів та засобів навчання в межах затверджених навчальних планів;

проведення наукової роботи у вищих навчальних закладах всіх рівнів акредитації;

індивідуальну педагогічну діяльність;

участь у громадському самоврядуванні;

участь у об'єднаннях громадян;

забезпечення житлом;

отримання пільгових кредитів для індивідуального і кооперативного житлового будівництва;

одержання службового житла;

одержання державних стипендій.

Педагогічні та науково-педагогічні працівники мають і інші права, передбачені законами та статутом вищого навчального закладу.

Стаття 51. Обов'язки педагогічних та науково-педагогічних працівників

Педагогічні та науково-педагогічні працівники зобов'язані:

постійно підвищувати професійний рівень, педагогічну майстерність, наукову кваліфікацію (для науково-педагогічних працівників);

забезпечувати високий науково-теоретичний і методичний рівень викладання дисциплін у повному обсязі освітньої програми відповідної спеціальності;

додержуватися норм педагогічної етики, моралі, поважати гідність осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах, прививати їм любов до України, виховувати їх в дусі українського патріотизму і поваги до Конституції України;

додержуватися законів, статуту та правил внутрішнього розпорядку вищого навчального закладу.

Стаття 52. Підвищення кваліфікації та стажування педагогічних і науково-педагогічних працівників

Педагогічні та науково-педагогічні працівники підвищують кваліфікацію та проходять стажування у відповідних наукових і освітньо-наукових установах як в Україні, так і за її межами.

Вищий навчальний заклад забезпечує підвищення кваліфікації та стажування педагогічних та науково-педагогічних працівників не рідше ніж один раз на п'ять років із збереженням середньої заробітної плати.

Стаття 53. Особи, які навчаються у вищих навчальних закладах

Особами, які навчаються у вищих навчальних закладах, є студенти (слухачі), курсанти, екстерни, асистенти-стажисти, інтерни, клінічні ординатори, здобувачі, аспіранти (ад'юнкти) та докторанти.

Студент (слухач) — особа, яка в установленому порядку зарахована до вищого навчального закладу і навчається за денною (очною), вечірньою або заочною, дистанційною формами навчання з метою здобуття певних освітнього та освітньо-кваліфікаційного рівнів.

Курсант — особа, яка в установленому порядку зарахована до військового вищого навчального закладу і навчається з метою здобуття певних освітнього та освітньо-кваліфікаційного рівнів.

Екстерн — особа, яка в установленому порядку зарахована до вищого навчального закладу, має відповідний освітній, освітньо-кваліфікаційний рівень і навчається за екстернатною формою навчання з метою здобуття певних освітнього та освітньо-кваліфікаційного рівнів.

Асистент-стажист — особа, яка має повну вищу освіту і освітньо-кваліфікаційний рівень магістра або спеціаліста, навчається в асистентурі-стажуванні вищих навчальних закладів мистецького профілю з метою удосконалення творчої майстерності.

Інтерн — особа, яка має повну вищу освіту і освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста медичного або фармацевтичного спрямування, навчається з метою отримання кваліфікації лікаря або провізора певної спеціальності відповідно до переліку лікарських або провізорських посад.

Клінічний ординатор — особа, яка має повну вищу освіту і освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста або магістра медичного спрямування та кваліфікацію лікаря певної спеціальності відповідно до переліку лікарських посад, навчається з метою поглиблення професійних знань, підвищення рівнів умінь та навичок лікаря-спеціаліста.

Здобувач — особа, яка прикріплена до аспірантури або докторантури вищого навчального закладу або наукової установи і готує дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата наук без навчання в аспірантурі, або особа, яка має науковий ступінь кандидата наук і готує дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора наук без перебування в докторантурі.

Аспірант (ад'юнкт) — особа, яка має повну вищу освіту і освітньо-кваліфікаційний рівень магістра або спеціаліста, навчається в аспірантурі (ад'юнктурі) вищого навчального закладу або наукової установи для підготовки дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

Докторант — особа, яка має науковий ступінь кандидата наук і зарахована до докторантури для підготовки дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук.

Стаття 54. Права осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах

1. Особи, які навчаються у вищих навчальних закладах, мають право на:

вибір форми навчання;

безпечні і нешкідливі умови навчання, праці та побуту;

трудову діяльність у позанавчальний час;

додаткову оплачувану відпустку у зв'язку з навчанням за основним місцем роботи, скорочений робочий час та інші пільги, передбачені законодавством для осіб, які поєднують роботу з навчанням;

користування навчальною, науковою, виробничою, культурною, спортивною, побутовою, оздоровчою базою вищого навчального закладу;

участь у науково-дослідних, дослідно-конструкторських роботах, конференціях, симпозіумах, виставках, конкурсах, представлення своїх робіт для публікацій;

участь в обговоренні та вирішенні питань удосконалення навчально-виховного процесу, науково-дослідної роботи, призначення стипендій, організації дозвілля, побуту, оздоровлення;

надання пропозицій щодо умов і розмірів плати за навчання;

участь у об'єднаннях громадян;

обрання навчальних дисциплін за спеціальністю в межах, передбачених освітньо-професійною програмою підготовки та робочим навчальним планом;

участь у формуванні індивідуального навчального плану;

моральне та (або) матеріальне заохочення за успіхи у навчанні та активну участь у науково-дослідній роботі;

захист від будь-яких форм експлуатації, фізичного та психічного насильства;

безкоштовне користування у вищих навчальних закладах бібліотеками, інформаційними фондами, послугами навчальних, наукових, медичних та інших підрозділів вищого навчального закладу;

канікулярну відпустку тривалістю не менше ніж вісім календарних тижнів.

2. Студенти вищих навчальних закладів, які навчаються за денною (очною) формою навчання, мають право на пільговий проїзд у транспорті, а також на забезпечення гуртожитком у порядках, встановлених Кабінетом Міністрів України.

Студенти вищих навчальних закладів мають право на отримання стипендій, призначених юридичними та фізичними особами, які направили їх на навчання, а також інших стипендій відповідно до законодавства.

Стаття 55. Обов'язки осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах

Особи, які навчаються у вищих навчальних закладах, зобов'язані:

додержуватися законів, статуту та правил внутрішнього розпорядку вищого навчального закладу;

виконувати графік навчального процесу та вимоги навчального плану.

Стаття 56. Працевлаштування випускників вищих навчальних закладів

Випускники вищих навчальних закладів вільні у виборі місця роботи.

Випускник вищого навчального закладу, який навчався за державним замовленням і якому присвоєно кваліфікацію фахівця з вищою освітою певного освітньо-кваліфікаційного рівня, працевлаштовується на підставі направлення на роботу відповідно до угоди, укладеної між замовником, керівником вищого навчального закладу та випускником.

Якщо випускник вищого навчального закладу навчався за кошти третьої особи, його працевлаштування здійснюється відповідно до укладеної між ними угоди.

Стаття 57. Гарантії педагогічним, науково-педагогічним та іншим категоріям працівників вищих навчальних закладів

1. Педагогічним, науково-педагогічним та іншим категоріям працівників вищих навчальних закладів відповідно:

створюються належні умови праці, підвищення кваліфікації, побуту, відпочинку та медичного обслуговування;

виплачуються у разі втрати роботи компенсації відповідно до Закону України «Про зайнятість населення»;

забезпечується зарахування до науково-педагогічного стажу робіт за сумісництвом у разі виконання навчальних обов'язків не менше ніж 180 годин на рік;

надаються гарантії та встановлюються заохочення, передбачені статтями 57 і 58 Закону України «Про освіту».

2. Вищий навчальний заклад відповідно до статуту визначає форму і систему доплат, надбавок, премій та інші умови матеріального стимулювання педагогічним, науково-педагогічним та іншим категоріям працівників вищих навчальних закладів.

Розділ IX. ПІДГОТОВКА НАУКОВИХ І НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Стаття 58. Аспірантура (ад'юнктура), асистентура-стажування та докторантура

1. Основними формами підготовки наукових і науково-педагогічних працівників вищої кваліфікації є аспірантура (ад'юнктура) і докторантура.

2. Аспірантура (ад'юнктура) і докторантура створюють умови для безперервної освіти, підвищення науково-педагогічної і наукової кваліфікації громадян і здобуття наукового ступеня кандидата або доктора наук.

3. Асистентура-стажування відкривається при вищих навчальних закладах мистецького профілю і є основною формою підготовки науково-педагогічних, творчих і виконавських кадрів зі спеціальностей мистецьких напрямів.

4. Підготовка кандидатів і докторів наук здійснюється вищими навчальними закладами третього і четвертого рівнів акредитації, науково-дослідними установами та їх відокремленими підрозділами.

5. Порядок підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів визначається Кабінетом Міністрів України.

Стаття 59. Наукові ступені і вчені звання

1. Науковими ступенями є:

кандидат наук;

доктор наук.

Наукові ступені присуджують спеціалізовані вчені ради на підставі прилюдного захисту дисертацій. Рішення спеціалізованих вчених рад про присудження наукових ступенів затверджуються Вищою атестаційною комісією України.

2. Вченими званнями є:

старший науковий співробітник;

доцент;

професор.

Вчене звання старшого наукового співробітника на основі рішення Вченої (наукової, науково-технічної, технічної) ради, яка діє в системі міністерства, іншого центрального органу виконавчої влади або установи присвоює Вища атестаційна комісія України у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Вчене звання доцента або професора на основі рішення Вченої (наукової, науково-технічної, технічної) ради, яка діє в системі міністерства, іншого центрального органу виконавчої влади або установи, присвоює спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у галузі освіти і науки у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Зразки документів про присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань затверджуються Кабінетом Міністрів України.

3. Присудження наукового ступеня або присвоєння вченого звання особі є визнанням рівня її наукової кваліфікації.

Стаття 60. Спеціалізовані вчені ради

1. Спеціалізовані вчені ради є основною ланкою в системі атестації наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації.

Спеціалізовані вчені ради утворюються за рішенням Вищої атестаційної комісії України у вищих навчальних закладах третього та четвертого рівнів акредитації, у інших установах, які проводять наукові, науково-технічні дослідження, а також мають високий рівень кадрового та матеріально-технічного забезпечення для підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації.

2. До складу спеціалізованих вчених рад для захисту дисертацій включаються вчені, які мають науковий ступінь доктора наук.

До складу спеціалізованих вчених рад для захисту кандидатських дисертацій також можуть бути включені вчені, які мають науковий ступінь кандидата наук.

3. Порядок створення і діяльності спеціалізованих вчених рад визначається Вищою атестаційною комісією України.

Розділ X. НАУКОВА І НАУКОВО-ТЕХНІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Стаття 61. Мета і завдання наукової і науково-технічної діяльності у вищих навчальних закладах

1. Наукова і науково-технічна діяльність у вищих навчальних закладах є невід'ємною складовою освітньої діяльності і здійснюється з метою інтеграції наукової, навчальної і виробничої діяльності в системі вищої освіти.

2. Наукова і науково-технічна діяльність вищих навчальних закладів забезпечується через:

органічну єдність змісту освіти і програм наукової діяльності;

спрямування фундаментальних, прикладних досліджень і розробок на створення і впровадження нових конкурентоздатних техніки, технологій та матеріалів;

створення стандартів вищої освіти, підручників та навчальних посібників з урахуванням досягнень науки і техніки;

розвиток різних форм наукової співпраці (в тому числі міжнародної) з установами і організаціями, що не входять до системи вищої освіти, для розв'язання складних наукових проблем, впровадження результатів наукових досліджень і розробок;

безпосередню участь учасників навчально-виховного процесу в науково-дослідних і дослідно-конструкторських роботах, що проводяться у вищому навчальному закладі;

планування проведення і виконання науково-педагогічними працівниками наукових досліджень у межах основного робочого часу;

залучення до навчально-виховного процесу провідних учених і науковців, працівників вищих навчальних закладів та інших наукових установ і організацій;

організацію наукових, науково-практичних, науково-методичних семінарів, конференцій, олімпіад, конкурсів, науково-дослідних, курсових, дипломних та інших робіт учасників навчально-виховного процесу.

Стаття 62. Організація і управління науковою і науково-технічною діяльністю

1. Наукова і науково-технічна діяльність у вищих навчальних закладах провадиться і фінансується відповідно до цього Закону, законів України «Про освіту» та «Про наукову і науково-технічну діяльність».

2. Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у галузі освіти і науки:

розробляє згідно з законодавством пропозиції щодо обсягів бюджетного фінансування наукової та науково-технічної діяльності вищих навчальних закладів, інших підприємств, установ і організацій, що діють у системі вищої освіти, а також обсягів капітального будівництва зазначених підприємств, установ і організацій;

здійснює управління у галузі наукової і науково-технічної діяльності, зокрема через державне замовлення, а також організує і забезпечує проведення наукової роботи як невід'ємної складової освітнього процесу у вищих навчальних закладах.

3. Наукові дослідження, що проводяться за рахунок коштів державного бюджету, фінансуються спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі освіти і науки та (або) центральними органами виконавчої влади, які мають у своєму підпорядкуванні вищі навчальні заклади, незалежно від фінансування освітньої діяльності. В першочерговому порядку фінансуються фундаментальні та пошукові дослідження, а також науково-дослідні роботи, що виконуються в рамках пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки.

До виконання наукових і науково-технічних робіт у вищому навчальному закладі можуть залучатися наукові, педагогічні і науково-педагогічні працівники, інші працівники вищих навчальних закладів, особи, які навчаються у вищому навчальному закладі, а також фахівці інших організацій.

4. Наукова і науково-технічна діяльність у вищому навчальному закладі може також здійснюватися на підставі договору.

5. Вищий навчальний заклад третього або четвертого рівня акредитації, що провадить наукову діяльність, проходить державну атестацію відповідно до статті 11 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність».

Розділ XI. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Стаття 63. Правовий режим майна вищих навчальних закладів

1. За вищим навчальним закладом з метою забезпечення діяльності, передбаченої його статутом, і відповідно до закону та його організаційно-правової форми власником (власниками) закріплюються на правах оперативного управління або передаються у власність будівлі, споруди, майнові комплекси, обладнання, а також інше необхідне майно.

2. Майно, що закріплене за вищим навчальним закладом державної або комунальної форми власності, а також доходи від використання цього майна належать вищому навчальному закладу на правах оперативного управління.

Майно, що знаходиться у державній і комунальній власності і передане в оперативне управління вищим навчальним закладам державної і комунальної форм власності, не підлягає вилученню або передачі будь-яким підприємствам, установам, організаціям, крім випадків, передбачених законодавством.

Майно вищих навчальних закладів державної та комунальної форм власності, що забезпечує їх статутну діяльність, не може бути предметом застави.

Держава в особі відповідних органів державної влади встановлює пільги в оподаткуванні, сплаті платежів, митних зборів для вищих навчальних закладів.

3. Вищий навчальний заклад державної та комунальної форм власності самостійно розпоряджається доходами та іншими надходженнями, одержаними від надання дозволених законодавством платних послуг. Таке розпорядження включає в себе право відкривати поточні та депозитні рахунки в банках, збереження коштів на депозитних рахунках банків, право придбання майна та його використання на підставі договорів тощо.

4. Повноваження власника (власників) щодо розпорядження державним майном у системі вищої освіти реалізуються відповідно до законів.

5. Вищий навчальний заклад у межах, визначених законами, та відповідно до статуту має право:

отримувати кошти і матеріальні цінності (будинки, споруди, обладнання, транспортні засоби тощо) від органів державної влади, підприємств, установ, організацій (в тому числі благодійних) та фізичних осіб;

провадити фінансово-господарську діяльність в Україні та за її межами;

створювати власні або використовувати за договором інші матеріально-технічні бази для проведення навчально-виробничої практики осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах, а також для власної господарської діяльності;

розвивати власну соціально-побутову базу, мережу спортивно-оздоровчих, лікувально-профілактичних та культурних закладів;

здійснювати капітальне будівництво, реконструкцію, капітальний і поточний ремонти основних фондів на умовах підряду або господарським способом;

спрямовувати кошти на будівництво або благоустрій соціально-побутових об'єктів, а також на соціальну підтримку педагогічних, науково-педагогічних та інших категорій працівників вищих навчальних закладів та осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах;

відкривати рахунки у національній та іноземній валюті у банках відповідно до законодавства про банківську діяльність;

користуватися банківськими кредитами.

Стаття 64. Фінансування вищих навчальних закладів

1. Фінансування вищих навчальних закладів державної форми власності здійснюється за рахунок коштів державного бюджету, призначених для фінансування спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у галузі освіти і науки, інших центральних органів виконавчої влади, які мають у своєму підпорядкуванні вищі навчальні заклади.

Розміри бюджетних призначень на підготовку фахівців з вищою освітою за напрямами і спеціальностями відповідних освітньо-кваліфікаційних рівнів та науково-педагогічних і наукових кадрів вищої кваліфікації визначаються у законі про Державний бюджет України.

Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у галузі освіти і науки та інші центральні органи виконавчої влади беруть участь у встановленні нормативів матеріально-технічного, фінансового та іншого забезпечення вищих навчальних закладів (штатна чисельність співробітників, співвідношення кількості студентів і викладачів, навчальне навантаження викладачів, фінансування наукових досліджень, утримання навчальних аудиторій і лабораторій, бібліотек та фондів наукової і навчальної літератури, фінансування капітального будівництва, розмірів земельних ділянок, ремонту і утримання будівель і спортивно-оздоровчих споруд, придбання технічних засобів навчання та методичного забезпечення навчального процесу (тощо), диференційовано залежно від статусу, рівня акредитації, типу вищого навчального закладу, напрямів і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців, та наукових напрямів підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації.

Фінансування за рахунок видатків Державного бюджету України підготовки фахівців з вищою освітою за напрямами і спеціальностями відповідних освітньо-кваліфікаційних рівнів у вищих навчальних закладах державної форми власності здійснюється в обсягах, необхідних для забезпечення на кожні десять тисяч населення навчання не менше як ста студентів у вищих навчальних закладах першого і другого рівнів акредитації та ста вісімдесяти студентів у вищих навчальних закладах третього і четвертого рівнів акредитації.

2. Фінансування вищих навчальних закладів, що перебувають у власності Автономної Республіки Крим, та вищих навчальних закладів комунальної форми власності здійснюється за рахунок коштів відповідних бюджетів.

3. Фінансування вищих навчальних закладів приватної форми власності здійснюється їх власниками.

4. Для фінансування вищих навчальних закладів можуть залучатися додаткові джерела фінансування, не заборонені законодавством.

Залучені кошти спрямовуються на здійснення статутної діяльності вищого навчального закладу у порядку і на умовах, визначених законодавством та його статутом.

5. Вищі навчальні заклади державної форми власності, вищі навчальні заклади, що перебувають у власності Автономної Республіки Крим, та вищі навчальні заклади комунальної форми власності використовують кошти відповідних бюджетів, а також додаткових джерел фінансування, не заборонених законодавством, на оплату праці та матеріальне стимулювання своїх працівників.

6. Розмір плати за весь строк навчання або за надання додаткових освітніх послуг встановлюється вищим навчальним закладом у грошовій одиниці України — гривні, з урахуванням офіційно визначеного рівня інфляції за попередній календарний рік.

Розмір плати за весь строк навчання або за надання додаткових освітніх послуг встановлюється у договорі, що укладається між вищим навчальним закладом та особою, яка навчатиметься, або юридичною особою, що оплачуватиме навчання або надання додаткових освітніх послуг, і не може змінюватися протягом усього строку навчання. Типовий договір затверджується спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі освіти і науки.

Розмір плати за весь строк навчання або за надання додаткових освітніх послуг публікується у загальнодержавних друкованих засобах масової інформації та інформаційних збірниках спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у галузі освіти і науки.

Плата за навчання або за надання додаткових освітніх послуг може вноситися за весь строк навчання або надання додаткових освітніх послуг повністю одноразово або частками — помісячно, по семестрах, щорічно.

Особи, які успішно навчаються у вищих навчальних закладах державної або комунальної форми власності за денною (очною) формою навчання за кошти державного або місцевого бюджету, забезпечуються стипендіями у розмірі не менше ніж два неоподатковуваних мінімуми доходів громадян. Порядок призначення і виплати стипендій встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Педагогічним та науково-педагогічним працівникам вищих навчальних закладів встановлюються доплати за науковий ступінь кандидата наук або доктора наук у розмірах відповідно 15 та 20 відсотків посадового окладу, якщо наявність наукового ступеня не передбачена кваліфікаційними вимогами за посадою, яку обіймає працівник.

7. Законом встановлюються джерела, обсяги та види надходжень, які не є об'єктом оподаткування для вищих навчальних закладів всіх форм власності, а також встановлюються пільги щодо сплати податків і зборів для вищих навчальних закладів та осіб, які надають їм благодійну допомогу.

8. Показники державного замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою формуються за освітньо-кваліфікаційними рівнями спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі економіки на підставі узгодженого подання спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у галузі освіти і науки (іншого центрального органу виконавчої влади, який має у своєму підпорядкуванні вищі навчальні заклади) та спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у галузі праці та соціальної політики.

Показники державного замовлення на підготовку наукових і науково-педагогічних кадрів формуються за науковими напрямами спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі економіки за поданням спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у галузі освіти і науки, інших центральних органів виконавчої влади, які здійснюють підготовку наукових та науково-педагогічних кадрів.

Стаття 65. Платні послуги у галузі вищої освіти та пов'язаних з нею інших галузях діяльності

Вищий навчальний заклад відповідно до свого статуту може надавати фізичним та юридичним особам платні послуги у галузі вищої освіти та пов'язаних з нею інших галузях діяльності за умови забезпечення провадження освітньої діяльності.

Перелік видів платних послуг у галузі вищої освіти та пов'язаних з нею інших галузях діяльності, що можуть надаватися вищими навчальними закладами державної або комунальної форми власності, визначається Кабінетом Міністрів України.

Вищий навчальний заклад не може надавати платні послуги у галузі вищої освіти та пов'язаних з нею інших галузях діяльності на заміну або в рамках освітньої діяльності, що фінансується за рахунок коштів державного та місцевого бюджетів.

Розділ XII. МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

Стаття 66. Державна політика у галузі міжнародного співробітництва у галузі вищої освіти

Держава сприяє міжнародному співробітництву у галузі вищої освіти і здійснює заходи щодо розвитку та зміцнення взаємовигідного міжнародного співробітництва у галузі вищої освіти в рамках двосторонніх і багатосторонніх міжнародних договорів і угод.

Держава створює умови для міжнародного співробітництва вищих навчальних закладів усіх форм власності, наукових, проектних, виробничих, клінічних, медико-профілактичних, культурно-освітніх організацій та установ, які забезпечують функціонування та розвиток системи вищої освіти, органів управління вищою освітою, шляхом бюджетного фінансування, надання пільг по сплаті податків та зборів (обов'язкових платежів), пов'язаних із закупівлею та ввезенням на митну територію України навчального, наукового та виробничого обладнання, приладдя та матеріалів, для здійснення освітньої, наукової та науково-технічної діяльності.

Стаття 67. Основні напрями міжнародного співробітництва у галузі вищої освіти

1. Вищі навчальні заклади мають право здійснювати міжнародне співробітництво, укладати договори про співробітництво, встановлювати прямі зв'язки з вищими навчальними закладами іноземних держав, міжнародними організаціями, фондами тощо відповідно до законодавства.

2. Головними напрямами міжнародного співробітництва вищих навчальних закладів є:

участь у програмах двостороннього та багатостороннього міждержавного обміну студентами, аспірантами, педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками;

проведення спільних наукових досліджень;

організація міжнародних конференцій, симпозіумів, конгресів та інших заходів;

участь у міжнародних освітніх та наукових програмах;

спільна видавнича діяльність;

надання послуг, пов'язаних із здобуттям вищої та післядипломної освіти, іноземним громадянам в Україні;

відрядження за кордон науково-педагогічних кадрів для викладацької та наукової роботи відповідно до міжнародних договорів України, а також прямих договорів вищих навчальних закладів з іноземними партнерами.

Стаття 68. Зовнішньоекономічна діяльність у галузі вищої освіти

1. Зовнішньоекономічна діяльність вищого навчального закладу здійснюється відповідно до законодавства шляхом укладення договорів з іноземними юридичними та фізичними особами.

2. Основними видами зовнішньоекономічної діяльності вищого навчального закладу є:

організація фахової підготовки і стажування студентів;

провадження освітньої діяльності, пов'язаної з навчанням іноземних студентів, а також підготовка наукових кадрів для іноземних держав;

проведення науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт за замовленням іноземних юридичних та фізичних осіб;

створення спільних з іноземними партнерами підприємств, центрів, лабораторій, технопарків тощо.

3. Валютні та матеріальні надходження від зовнішньоекономічної діяльності вищого навчального закладу використовуються для забезпечення виконання статутних завдань.

Розділ XIII. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ВИЩУ ОСВІТУ

Стаття 69. Відповідальність за порушення законодавства про вищу освіту

1. Особи, винні у порушенні законодавства про вищу освіту, несуть відповідальність відповідно до закону.

2. Шкода, заподіяна учасниками навчально-виховного процесу вищому навчальному закладу, а також шкода, заподіяна вищим навчальним закладом учасникам навчально-виховного процесу, відшкодовується відповідно до законодавства.

3. Невиконання вищим навчальним закладом головних завдань діяльності, вимог стандартів вищої освіти є підставою для позбавлення його ліцензії.

Розділ XIV. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

Положення частини четвертої статті 23 набирають чинності з дня прийняття рішення про набір студентів 2003 року.

Положення абзаців першого і другого частини першої та абзацу першого частини другої статті 39, абзаців першого та другого частини першої статті 40 цього Закону щодо вимог до кандидатур на посади керівника вищого навчального закладу та керівника факультету поширюються на осіб, які будуть обиратися на зазначені посади з дня набрання чинності цим Законом.

Положення абзацу четвертого частини першої статті 64 набирають чинності з 1 січня 2005 року.

Закони та інші нормативно-правові акти, прийняті до набрання чинності цим Законом, застосовуються у частині, що не суперечить цьому Закону.

2. Кабінету Міністрів України:

у шестимісячний термін з дня набрання чинності цим Законом підготувати та подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законів у відповідність із цим Законом;

у шестимісячний термін з дня набрання чинності цим Законом забезпечити прийняття нормативно-правових актів, передбачених цим Законом;

у тримісячний термін з дня набрання чинності цим Законом привести свої нормативно-правові акти, а також забезпечити приведення нормативно-правових актів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади у відповідність із цим Законом;

у проектах законів про Державний бюджет України на 2003 рік та наступні роки передбачати поступове збільшення бюджетних асигнувань для реалізації положень абзацу четвертого частини першої статті 64 цього Закону.

3. У Законі України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» (Відомості Верховної Ради України, 2000 р., № 36, ст.299; 2001 р., № 11, ст.45, № 49, ст.259; 2002 р., № 1, ст.1):

частину другу статті 2 після слів «ядерної енергії» доповнити словами «ліцензування у сфері освіти»;

пункт 40 статті 9 виключити.

Президент України

Л. КУЧМА.

м. Київ,
17 січня 2002 року.
№ 2984-III.

Члени ПАРЄ вже стурбовані

(Початок на 1-й стор.).

Іншою причиною для стурбованості є чітко виражений дисбаланс у доступі різних блоків і партій до засобів масової інформації. Жаль викликають твердження про адміністративну агресію й повсюдне залякування».

Члени ПАРЄ також стурбовані «неадекватним компонуванням місцевих виборчих комісій». А саме тим, що «60 відсотків їх контролюють пропрезидентські сили». Крім цього, делегацію вразили «брак політичного діалогу, високий ступінь непорозумінь і недовіри між політичними силами й загальна відсутність впевненості в демократичності процесу».

Делегація, йдеться в документі, довела свою стурбованість до відома голови ЦВК Михайла Рябця і наголосила, що сподівається на відповідні розслідування й правильні кроки з тим, аби вибори 31 березня стали справжнім волевиявленням українського народу. Місія також закликала всі політичні сили в країні до взаємної толерантності та конструктивного діалогу.

Свіжа кров для економіки

Нею для Німеччини має стати приплив іммігрантів, яким незабаром дадуть зелене світло для в'їзду до цієї країни. У п'ятницю Бундестаг прийняв закон про імміграцію, запропонований правлячою «червоно-зеленою» коаліцією, дискусії та суперечки довкола якого тривали понад два роки. Щоправда, 22 березня його повинен ще затвердити Бундесрат — палата земель, де коаліція не має більшості. Тому уряд тепер намагається заручитися підтримкою земель, щоб закон усе-таки було ухвалено.

Німецькі соціологи давно звертали увагу уряду на те, що нація катастрофічно старішає, внаслідок чого зубожіє державна скарбниця. Загострилася ситуація і на ринку праці: в багатьох галузях економіки бракує десятків тисяч працівників з високою кваліфікацією. Експерти дійшли висновку, що лише приплив їх з-за кордону може поліпшити становище.

Але запротестувала опозиція — християнські та соціальні демократи: в Німеччині й так мешкає понад 7 млн. іноземців, багатьом з яких держава надає соціальну допомогу, до того ж, рівень безробіття далеко перевищив допустиму межу і становить тепер уже 4,3 млн. осіб, котрі живуть на соціальну допомогу. На що міністр праці парирував: половина з них задовольняється малим, просто не бажаючи займати робочі місця водіїв громадського транспорту, працівників служби харчування або інші, пов'язані з незручним робочим днем і так званою брудною або непрестижною роботою, а виконувати її, однак, треба.

Аргумент — більш ніж переконливий, і опозиції довелося з ним погодитися. Проте вона зажадала зменшити наполовину раніше заплановані витрати — 500 млн. марок (250 млн. євро) на навчання іммігрантів німецької мови, а також їх інтеграцію в суспільство. Це має стати турботою самих претендентів на отримання робочого місця в Німеччині. Тепер іноземці, котрі бажають тут працювати, муситимуть лише подати довідку, яка підтверджує достатній рівень знання німецької. Оскільки багато правил в'їзду й перебування в країні спрощено, особливих перешкод в отриманні роботи в Німеччині, а надто у висококваліфікованих працівників, не буде.

Валентина ПИСАНСЬКА.
Франкфурт-на-Майні.

Визначення центристських сил

Минулого тижня в московських ЗМІ українська тема була представлена більш ніж широко. І події в Криму — не головна тому причина.

Росіяни вже вкотре «прокрутили» фільм «Брат-2» (де російський бандит убиває українського бандита «За Севастополь!»). Депутат Держдуми комуніст Віктор Ілюхін на «лужковському» каналі ТВЦ активно ділився з телеглядачами історіями про «хохлів, які продають зброю терористам з Чечні та арабам із «Аль-Каїди». Відбувся перший телеміст «Росія—Україна», в якому з одного боку брали участь відомі російські політологи та посол України в РФ Микола Білоблоцький, з другого — Віктор Медведчук, Іван Драч і Мирослав Попович, а з третього — голова кримського парламенту Леонід Грач... Цікаво, що росіяни дивилися телеміст у прямому ефірі, а українці в запису. Причому ведучий з російського боку Володимир Познер висловив сподівання, що і росіяни, і українці побачили той самий міст.

А напередодні проведення мосту дехто з російських політиків, зокрема спікер нижньої палати Геннадій Селезньов і лідер комуністів Геннадій Зюганов, менторським тоном наказали Києву «берегти Леоніда Грача від підступів націоналістів і ворогів російсько-української дружби». Директор російського Інституту діаспори і країн СНД Костянтин Затулін у Криму, в історичному Лівадійському палаці, провів наукову конференцію «Нове в російсько-українських відносинах. Досвід Криму».

Аналізуючи насичену «українську» тему в Москві, не можна не помітити, що досвідчені політичні режисери намагаються вельми професійно прищепити російській еліті думку, що рятівниками України сьогодні можуть стати лише певні сили. Статті, присвячені «рятівникам», з'явилися на минулому тижні практично одночасно у «Независимой газете», «Известиях», «Времени новостей», «Труде», «Новых известиях», «Коммерсанте».

Приміром, «Новые известия» переконані, що в разі перемоги блоку Віктора Ющенка «треба очікувати чергового охолодження російсько-українських відносин, переорієнтації всієї української політики на Захід і втрати самостійності у зовнішній політиці».

У РІА «Новости» відбулася цікава прес-конференція за участю Гліба Павловського. Головна думка, висловлена там кремлівським ідеологом, полягає в тому, що Росії «слід знати, хто наші партнери. Москва зацікавлена у виникненні центристського, лояльного до Президента Кучми, євроорієнтованого ядра в новому парламенті України». За словами Г. Павловського, блок «Наша Україна», електоральна база якого — на заході країни, не відповідає зазначеній цілі. Гліб Павловський центристськими силами в Україні називає СДПУ(о) і «За єдину Україну!».

Світлана ФІЛІМОНОВА.
Москва.

Редактор номера Анатолій МАРЦИНОВСЬКИЙ.
Редколегія: Леонід БРОВЧЕНКО, Анатолій ГОРЛОВ, Віталій ЖЕЖЕРА, Іван ІЛЛЯШ, Людмила КОХАНЕЦЬ, Анатолій МАРЦИНОВСЬКИЙ, Світлана ПИСАРЕНКО, Віталій СУДДЯ.

- За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.
- Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.
- За точність викладених фактів відповідальність несе автор.
- Рукописів не повертаємо.
- Листування з читачами — тільки на сторінках газети.
- При використанні наших публікацій посилання на «Голос України» обов'язкове.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КВ № 1 від 26.05.1994 р.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами.
Передплатні індекси: для індивідуальних передплатників — 40224, для підприємств і організацій — 60955. Загальний тираж 159000.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 03047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.
Фотоформи виготовлено в КЦ редакції газети «Голос України».
Зам. 0311043. **1 2 3 4 5 6 7 8 9 0**

Голос України

Газета виходить з 1 січня 1991 року.
Адреса редакції:
03047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.
ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-84-92;
телефакс — 224-72-54;
відділ реклами — 449-72-53, 441-89-34, 441-89-44;
телефакс — 449-85-62.
E-mail: mail@golos.com.ua — загальний
reklama@golos.com.ua — відділ реклами
let@golos.com.ua — відділ листів
foto@golos.com.ua — відділ ілюстрацій
Internet: http://uamedia.visti.net/golos

Засновник і видавець — Верховна Рада України